

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Vývoj a využití platebních karet v návaznosti na finanční gramotnost obyvatel ČR

Eliška Hendrychová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hendrychová Eliška

Veřejná správa a regionální rozvoj - Hradec

Název práce

Vývoj a využití platebních karet v návaznosti na finanční gramotnost obyvatel ČR

Anglický název

Development and Use of Payment Cards in Relation to the Financial Literacy of the Population of the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je popsat problematiku platebních karet, jejich historii, vývoj, využití a bezpečnost používání. Dílčím cílem je zjistit úroveň finanční gramotnosti vybrané skupiny uživatelů bankovních služeb, jež souvisí se znalostí tohoto platebního nástroje.

Metodika

1. Vyhledávání a shromažďování informací z odborných zdrojů – knihy, periodika ze Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.
2. Vyhledávání a shromažďování internetových a elektronických zdrojů z webových stránek bank, institucí a odborných ekonomických portálů.
3. Studium odborné literatury a materiálů daného tématu.
4. Upřesnění metodiky práce.
5. Návštěva cyklu přednášek „Finanční gramotnost“ na SVK HK.
6. Analýza využití platebních karet a zjištění finanční gramotnosti jejich uživatelů.
7. Formulování závěru.

Harmonogram zpracování

Literární rešerše - 1. část : 1/2014 - 3/2014

Detailní metodika práce a dokončení druhé části literární rešerše : 4/2014 - 5/2014

Vlastní práce - analytická část : 6/2014 - 9/2014

Vlastní práce - syntéza poznatků, návrhy a doporučení : 10/2014 - 11/2014

Odevzdání poslední verze práce vedoucímu práce ke konečnému posouzení : 12/2014

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

Bezkontaktní platby, čip, elektronická peněženka, finanční arbitř, finanční gramotnost, legislativa, ochrana dat, PIN, platební karta.

Doporučené zdroje informací

JÍLEK, Josef. Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 660 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-3893-2.
JUŘÍK, Pavel. Platební karty: ilustrovaná historie placení. 1. vyd. Praha: Libri, 2012, 204 s. ISBN 978-807-2774-982.
JUŘÍK, Pavel. Platební karty: 1870-2006 : velká encyklopedie. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 296 s. ISBN 80-247-1381-0.
MÁČE, Miroslav. Platební styk: klasický a elektronický. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 220 s. ISBN 80-247-1725-5.
NOVESKÝ, Ivan. Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 1. vyd. Praha: Cofet, 2009, 448 s. ISBN 978-802-5442-074.
POLOUČEK, Stanislav. Bankovníctví. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, 480 s. ISBN 978-80-7400-491-9.
SEKERKA, Bohuslav. Bankovníctví: distanční opora. Vyd. 3. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 2 sv. (115, 79 s.). ISBN 978-80-7395-318-81.
SCHLOSSBERGER, Otakar. Platební služby. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3.

Bankovníctví. Praha: Economia, a.s, 2013. ISSN 1212-4273.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA [online] Dostupné z: www.cnb.cz
Ministerstvo financí České republiky [online] Dostupné z: www.mfcr.cz
Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku

Vedoucí práce

Steininger Michal, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2015

Elektronicky schváleno dne 6.10.2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 6.10.2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Vývoj a využití platebních karet v návaznosti na finanční gramotnost obyvatel ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 12. března 2015

Eliška Hendrychová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Michalu Steiningerovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi byly nápomocny k vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat svému manželovi a mým dětem za jejich podporu a nesmírnou trpělivost po celou dobu studia.

Vývoj a využití platebních karet v návaznosti na finanční gramotnost obyvatel ČR

Development and Use of Payment Cards in Relation to the Financial Literacy of the Population of the Czech Republic

Souhrn

Cílem práce je popsat problematiku platebních karet, jejich historii, vývoj, využití a bezpečnost používání. Dílčím cílem je zjistit úroveň finanční gramotnosti vybrané skupiny uživatelů bankovních služeb, jež souvisí se znalostí tohoto platebního nástroje.

V rešeršní části jsou zpracovány informace týkající se platebních karet a finanční gramotnosti. Praktická část je členěna do tří částí. První část se zabývá dotazníkovým šetřením jako celku, v druhé části je analyzována finanční gramotnost podle vzdělání a ve třetí části jsou porovnávány debetní platební karty České spořitelny, Československé obchodní banky a Komerční banky.

Z oslovených 200 respondentů zodpovědělo dotazník 174, což činí návratnost 87 %. Běžný účet je nepostradatelný pro 93 % dotázaných. Pojem „debetní platební karta“ skutečně zná 72,99 % respondentů a pojem „kreditní platební karta“ zná 58,05 % respondentů. Z pohledu poplatků spojených s používáním debetní platební karty je ČSOB Aktivní konto nejzajímavější.

Klíčová slova: Bezkontaktní platby, čip, elektronická peněženka, finanční arbitr, finanční gramotnost, legislativa, ochrana dat, PIN, platební karta.

Summary

The aim of the thesis is to offer basic information on credit cards, their history, development, use and safety rules connected with their use. Its partial objective is to determine the level of financial literacy of a selected group of banking services users related to the knowledge of this payment tool.

The theoretical part deals with credit cards and financial literacy. The practical part is divided into three parts. The first part deals with the questionnaire survey as a whole, the second part analyzes financial literacy as related to obtained education level and the third part compares debit cards issued by Česká spořitelna, Česká obchodní banka and Komerční banka.

Of the 200 respondents surveyed, 174 submitted their response to the questionnaire, which means the response rate of 87 % . Current accounts are essential for almost 93 % of the respondents. 72.99 % of the respondents really know the meaning of the term 'debit card' and the meaning of the term 'credit card' is known to 58.05 % of them. In terms of fees associated with debit cards use, the ČSOB Active Account seems to be the most interesting one.

Keywords: contactless payments, chip card, digital wallet, financial arbiter, financial literacy, legislation, personal data protection, PIN, payment card

Obsah

Obsah	8
Seznam zkratek	9
1 Úvod	10
2 Cíl a metodika	11
3 Přehled řešené problematiky	13
3.1 Vznik a vývoj platební karty v USA.....	13
3.2 Vývoj platební karty v ČR.....	16
3.3 Druhy platebních karet.....	18
3.4 Náležitosti a technologie výroby platebních karet.....	21
3.5 Rizika a ochrana dat spojená s užitím platebních karet	24
3.6 Současný vývoj platebních karet	26
3.7 Legislativa platebních karet	28
3.8 Finanční gramotnost	31
4 Analytická část	32
4.1 Výzkum finanční gramotnosti pomocí dotazníkového šetření	32
4.2 Analýza finanční gramotnosti podle vzdělání	45
4.3 Analýza debetních platebních karet	62
5 Zhodnocení výsledků	70
6 Závěr	73
7 Seznam použitých zdrojů	75
8 Seznam tabulek	80
9 Seznam grafů.....	81
10 Seznam obrázků.....	83
11 Seznam příloh.....	83

Seznam zkratek

ABS	Akrylonitrylbutadienstyren	MM/YY	Month / Year
ACI	Autorizační systém	MHD	Městská hromadná doprava
ATM	Automated Teller Machine	MSPK	Mezibankovní sdružení pro platební karty
BIN	Bank Identification Number	NFC	Near field communication
BCBA	California Bank Card Association	NABANCO	National Bank Americard Corporation
CMYK	Cyan, Magenta, Yellow, Key	NBI	National BankAmericard Inc.
CVV	Card Verification Value	OCR	Optical Character Recognition
CVC	Card Verification Code	OVI	Opticky proměnlivá barva
ČSA	České aerolinie	PIN	Personal Identification Number
ČS	Česká spořitelna	PK	Platební karta
ČSOB	Československá obchodní banka	PVC	Polyvinylchlorid
ČR	Česká republika	PC	Polykarbonát
ČD	České dráhy	PET	Polyetylentereftalát
DES	Data Encryption Standard (Standard šifrování dat)	RPSN	Roční procentní sazba nákladů
EAN	European Article Number	RSA	Rivest, Shamir, Adleman
EHP	Evropský hospodářský prostor	Sb.	Sbírkky
EMV	Europay – MasterCard – VISA	SBČS	Státní banka československá
EP	Evropský parlament	SBK	Sdružení pro bakovní karty
EU	Evropská unie	SIM	Subscriber identity module
IBANCO	International Bank Americard Corporation	SOU	Střední odborné učiliště – vyučen v oboru
IBM	International Business Machines Corporation	SŠ S	Střední škola s maturitou
ICA	Interbank Card Association	STC	Státní tiskárna cenin
ISO	International Organization for Standardization	3D	Secure Three Domain Secure
JCB	Japan Credit Burreau	USA	United States of America
KB	Komerční banka, a. s.	USD	United States Dollar
MC	MasterCard	UV	Ultraviolet – ultrafialové záření
MUZO	Mechanizační ústředna zahraničního obchodu	VISA	VISA
		VŠ	Vysoká škola
		VÚB	Všeobecná úverová banka
		WSBA	Western States Bankcard Association
		ZBK	Združenie pre bankové karty
		ZŠ	Základní škola

1 Úvod

Platební karta oslavila v roce 2014 stoleté výročí svého vzniku. O její vznik se postarala americká telefonní a telegrafní společnost Western Union Telegraph Company. Během své historie prošla platební karta zásadním vývojem ve vzhledu, materiálu i v použitých technologiích. V letošním roce oslavíme přesně 50 let od možnosti platit kartou v Československu.

Pro mnohé představuje platební karta pohodlný a rychlý způsob, kterým lze platit za zboží a služby po celém světě v obchodech i přes internet nebo vybírat hotovost z bankomatů. Platební karta skýtá výhody v neomezeném přístupu k penězům 24 hodin denně, které klasická peněženka nezná. Tento platební nástroj s použitím moderní technologie mířící k bezkontaktnosti je vhodný pro všechny, kteří dávají přednost rychlé a bezpečné platbě kartou před tradiční platbou hotovostí. Výhodou je například to, že v cizí zemi není potřeba měnit peníze, dále je zde menší riziko odcizení peněz a celkově se platby zrychlují. Zvyšující nárůst používání karet je toho důkazem, přesto má platba hotovostí stále převahu v poměru 70 : 30.

Rychlý pokrok v technologiích otevřel přístup k velkému množství finančních produktů a služeb. Různé finanční i nefinanční subjekty nabízejí využití běžných účtů, úvěrů, investic na kapitálovém trhu i další zajímavé produkty jako je platební karta. Nabídka je stále pestřejší, a proto se jednotlivci musejí rozhodovat podle celé řady faktorů, např. poplatků, úrokové sazby, délky trvání smlouvy či míry rizik. Kromě toho musí uživatel vybrat vhodného poskytovatele a způsob, jak si produkt pořídí.

I z toho důvodu, že v poslední době dochází k přesunu odpovědnosti ze strany vlády a zaměstnavatelů na jednotlivce, by měli občané činit svá finanční rozhodnutí v důsledku změn v oblasti trhu a ekonomiky. Proto by se měli zajímat o finanční gramotnost. K ní patří znát rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou, rizika s nimi spojená, vědět co dělat, když dojde k odcizení či ztrátě, zvažování více nabídek a zdrojů informací při výběru finančního produktu. Mimo jiné by měl občan vědět, kolik má aktuálně k dispozici vlastních peněz, měl by si sestavovat rozpočet, plánovat výdaje, řešit finanční potíže, vytvářet rezervy, platit včas účty, znát zkratku „RPSN“ a co je inflace, vědět, že existuje pojištění vkladů.

2 Cíl a metodika

Cílem bakalářské práce je popsat problematiku platebních karet, jejich historii, vývoj, využití. Součástí je specifikace druhů platebních karet, náležitosti a technologie výroby, možná rizika spojená s ochranou dat platebních karet a platná legislativa ČR.

Dílčím cílem je zjistit pomocí dotazníkového šetření úroveň finanční gramotnosti obyvatel okresu Hradce Králové na základě objektivních znalostí v oblasti financí. A také to, na kolik tyto znalosti dokážou využít a jaké zaujímají postoje. Dotazníkové šetření poslouží k analýze finanční gramotnosti podle dosaženého vzdělání a k porovnání používaných debetních platebních karet. U vybraných otázek se testuje závislost mezi dosaženým vzděláním a danou odpovědí. Práce hodnotí dotazníkové šetření v pořadí zadávaných otázek.

Pro vypracování rešeršní části bakalářské práce je potřeba vyhledat, nashromáždit a nastudovat informace z odborné literatury a z internetových zdrojů prostřednictvím Studijní a vědecké knihovny, elektronických zdrojů webových stránek bank, institucí a odborných ekonomických portálů a účast na cyklu přednášek „Finanční gramotnost“.

Analytická část je zpracována do tří částí. V první části je realizováno dotazníkové šetření. Před samotným dotazováním otestuje dotazník 10 respondentů, tzv. předvýzkum. U dotazníku se zhodnotí, zda dotyčný porozumí kladené otázce, logickou návaznost otázek a splnění cíle dotazníkového šetření. K vlastnímu získávání odpovědí je použita metoda dotazování. Přímý kontakt s respondenty zaručí návratnost vyplněných dotazníků bez vlivu možnosti či nemožnosti přístupu k internetu. Finanční gramotnost je upřednostněna před počítačovou gramotností.

Dotazník se skládá z 26 otázek (Příloha 1). Tvoří ho 23 uzavřených otázek, které nabízejí respondentovi jednotlivé varianty. Jejich vyplnění je rychlé a dobře využitelné pro vyhodnocování. Při tvorbě uzavřených otázek je dbáno na správné nadefinování odpovědí a jejich pochopení. Dané možnosti nejsou matoucí a zavádějící. Tři otázky jsou polouzavřené, s možností výběru jednotlivých variant nebo vlastní odpovědí. Tematické otázky na začátku dotazníku zaručují, že respondenta neodradí odpovídání na citlivé otázky. Dotazník obsahuje i filtrační otázky (č. 15, č. 16, č. 19) dle jejichž zodpovězení je respondent přesměrován na otázku, která logicky navazuje (č. 16, č. 17, č. 19, č. 20, č. 22). Respondent tak ne vždy odpoví na všech 26 otázek. Segmentační otázky typu bydliště, věk, pohlaví, dosažené vzdělání, sociální status jsou řazeny až na konec dotazníku.

Přímé náhodné dotazování obyvatel okresu Hradce Králové bude probíhat formou osobního pohovoru od 17. 8. – 12. 9. 2014. Je určeno pro 200 respondentů. Získaná data se zpracují v programu MS Excel a MS Word.

V druhé části se analyzuje závislost mezi vybranou otázkou a dosaženým vzděláním. Pro porovnání závislosti proměnných se nezapočítají odpovědi respondentů, kteří nenaplní celkový počet 5 % v konkrétním vzdělání např. ZŠ.

Shromážděné odpovědi, tzv. absolutní četnosti respondentů, se uspořádají do kontingenční tabulky a vypočítají se teoretické četnosti podle vzorce

$$n_{oj} = \frac{n_{j \cdot} \cdot n_{\cdot j}}{n}.$$

Součet četností se rovná souboru n . Hladina významnosti se stanoví na $\alpha = 0,05$. Pro testování závislosti se použije χ^2 -test, výpočet dle vzorce

$$\chi^2 = \sum \sum \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}}.$$

Vypočtené testovací kritérium χ^2 se porovná s hodnotou ve statistické tabulce kritické hodnoty χ^2_{α} rozdělení. Jestliže vypočtená hodnota χ^2 převýší hodnotu v tabulce kritické hodnoty χ^2_{α} rozdělení, prokáže se, že mezi kvalitativními znaky existuje statisticky významná závislost. Pokud se prokáže statisticky významná závislost, určí se její síla pomocí Cramerova kontingenčního koeficientu podle vzorce

$$V = \sqrt{\frac{\chi^2}{n(q-1)}}, \text{ kde } q = \min(k, m).$$

V třetí části se porovnávají používané debetní platební karty. Vychází se ze sazebníků jednotlivých bank, data jsou uspořádána do tabulek. Na základě porovnání jednotlivých stěžejních poplatků spojených s používáním debetní platební karty je zvolena nejekonomičtější varianta.

3 Přehled řešené problematiky

3.1 Vznik a vývoj platební karty v USA

Od 19. století díky novým vynálezům, objevům a změnám ve společnosti dochází k hospodářskému rozvoji mnoha zemí. Mezi rychle se rozvíjející země patří Spojené státy americké. Většina mezinárodních platebních systémů a technických řešení vznikla právě ve Spojených státech amerických v důsledku rychlé průmyslové revoluce. Výjimkami je čipová karta, která je francouzským patentem a debetní karta, která má své průkopnické začátky v Evropě. Spojené státy americké jsou tedy právem považovány za kolébkou platební karty. Cesta to nebyla nijak přímočará. Jejimi předchůdci byly cestovní šeky, peněžní poukázky a úvěrové známky. (Juřík, 2012).

První platební karta na světě, od společnosti Western Union Telegraph Company, byla vydána roku 1914. Jednalo se, o tzv. identifikační kartu nazývanou též věrnostní platební karta, která byla opatřena vzorovým podpisem zákazníka pro jeho ověření. Po předložení této karty mohl klient čerpat telefonní a telegrafní služby, které uhradil šekem nebo bankovním převodem na konci měsíce na základě zaslané faktury. V podstatě šlo o krátkodobý obchodní úvěr. Společnost chtěla touto kartou udržet své stálé zákazníky v době rostoucí konkurence. Cílem bylo přimět klienta k častějšímu používání karty a zvýšit tak tržby společnosti, což se bezesporu podařilo. Klient utratil daleko více peněz, protože bezhotovostní placení je mnohem pohodlnější než platba hotovostí, kterou by musel mít neustále u sebe (Marvanová, Juřík, Vítkovský, 1996).

Konkurenční boj o zákazníka přiměl také další společnosti nabídnout prodej na splátky. Mezi nimi byl i americký obchodní řetězec Sears Roebuck a jeho vzoru následovaly další obchodní domy. V roce 1924 nabídla společnost General Petroleum Corporation of California svým zaměstnancům, později vybraným zákazníkům, věrnostní platební kartu Courtesy Card k placení pohonných hmot nebo náhradních dílů a služeb. Karta měla platnost 3 měsíce a poté klient obdržel novou. Karty začaly vydávat další společnosti jako Mobil a Shell (Juřík, 2012).

Věrnostní karty se rozšířily po celých Spojených státech amerických. Avšak hospodářská krize na počátku 30. let tento rozvoj přibrzdila a 2. světová válka zcela utlumila. Vydávání karet opět obnovila většina společností po jejím skončení v roce 1945 (Juřík, 2006).

Nárůst cestujících přiměl několik amerických železnic vydávat tzv. Travel Card pro obchodní cestující. V téže době se spojilo několik leteckých společností, které nabízely kreditní kartu Universal Air Travel Card. Výhodou věrnostní karty bylo bezhotovostní placení. Bohužel mohla být použita jen v síti firmy, která kartu vydala (Penize.cz, [online].[cit. 2014-06-24]).

Tento nedostatek odstranila až univerzální Charge Card od společnosti Diners Club International. Vznik této karty se datuje k roku 1950 a váže se k ní zajímavá historka. Robert McNamara pozval své obchodní přátele na večeři do newyorské restaurace Major's Cabin Grill. Když měl zaplatit účet, zjistil, že si peněženku nechal v druhém saku. A protože ho ve vyhlášené restauraci znali, nabídli mu, aby zaplatil příště. Nabídku nepřijal a zatelefonoval manželce, aby mu požadovaný obnos přinesla. Podnikatelský talent a náhoda mu vnučily myšlenku založit Diners Club, jenž by vydával úvěrové karty Charge Card svým členům pro bezhotovostní placení v restauracích, později v hotelích a obchodech. Vydáním karty klub ručil za závazky svých členů a proplácel veškeré účty. Aby obchodník nenesl riziko za insolventnost člena, musel se držitel karty podílet na nákladech v podobě provize 5–7 % z transakce. Zároveň McNamara zavedl první roční poplatek za vydání a správu karty. Poprvé byla tato karta použita, když šli McNamara a jeho partner Ralph Schneider na večeři do restaurace. Když došlo na placení, předložil malou kartonovou kartičku „Diners Club Card“ a podepsal účet. Transakce vešla do podvědomí jako First Supper (první večeře) (Juřík, 2006).

Karta byla vydána pro 200 vybraných klientů, kteří mohli platit touto kartou v 27 luxusních restauracích a 2 hotelích. Obrat dosáhl 150 000 USD za rok. Podobný systém rozjel ještě McNamarův přítel pan Bloomingdal. Z důvodu celostátní akceptovatelnosti ve Spojených státech amerických došlo po třech měsících ke spojení obou firem. Koncem roku 1952 přijímalo kartu už 1000 restaurací, 30 hotelů, 200 půjčoven aut a 5 květinářství. Obrat činil přes 1 milion USD za rok a kartu vlastnilo přes 20 000 klientů. Během čtyř let se k nim připojili další dva vydavatelé karet a tím získali dalších 22 000 klientů. Diners Club karta se stala první mezinárodně uznávanou kartou. Přijímat je začaly hotely a restaurace v Kanadě, na Kubě a ve Francii (Juřík, 2012).

V 60. letech se stala karta módní ikonou a byla akceptována ve 130 zemích. Dodnes patří mezi špičku kartových produktů, ač se ji někteří pokoušeli překonat. (Juřík, 2012).

Americké banky se začaly o platební karty zajímat od konce 40. let 20. století. Význam spatřovaly v odstranění hotovosti a šeků, v možnosti nových příjmů z poplatků za vedení a zřízení karty a v získání příjmů z provizí. V roce 1951 byla vydána první bakovní platební karta The Franklin National Bank. Byla vydávána klientům na základě vyhodnocení jejich bonity. Splatnost této karty byla 30, 60 nebo 90 dnů od provedené platby. Stále větší obliba platby kartou s možností čerpání krátkodobého úvěru měla za následek, že klienti utratili daleko více peněz, než kdyby platili hotovostní. Tento nový platební nástroj se rozšířil i mezi menší obchody, jež tuto novinku přivítaly. Karty začaly vydávat stovky amerických bank hlavně z důvodu zisku. Ale vlivem počátečních vysokých nákladů za pořízení techniky, za reklamu a provoz jim karty na počátku přinesly ztrátu. Proto se jejich vydávání u některých bank zastavilo (Marvanová, Juřík, Vítkovský, 1996).

Změna nastala roku 1958. Na finanční trh vstoupila Bank of America s promyšleným kartovým programem a regionálním systémem, s nímž bylo možné karty použít po celém území Spojených států. Po ročním zavedení vlastnil jejich kartu jeden milion klientů, přičemž ještě v roce 1957 vlastnili klienti ostatních bank dohromady pouhých 754 000 kusů. Této bance je také připsáno prvenství za výrobu karty z plastu (PVC). Měla větší odolnost proti zničení a lepší ochranu proti padělání. Velkou výhodou byla možnost mechanického snímání pomocí tzv. imprinterů. Vyražené reliéfní číslo na kartě se tak ještě za pomoci kopírovacího papíru obtisklo na prodejní doklad, a tím se odstranily chyby při ručním opisování (Juřík, 2006).

Největší úspěch zaznamenaly banky Bank of America, Charge Card American Expres a Diners Club. Omezoval je pouze zákon, který nedovoloval působnost kartového systému mimo hranice státu.

Sami obchodníci požadovali, aby kartu používalo co nejvíce zákazníků. Banky se začaly sdružovat do kartových asociací, aby bylo možné dosáhnout rozsáhlé sítě po celém území USA a vydávání karet by přineslo vyšší příjem při minimalizaci nákladů.

V západní části Spojených států vznikla asociace California Bank Card Association (CBCA) s logem a názvem karty „Master Charge“. Protože se k této asociaci po velmi krátké době připojilo dalších 60 bank a zájem nadále rostl, byla asociace přejmenovaná na Western States Bankcard Association (WSBA) (Juřík, 2012).

Na východním pobřeží Spojených států vznikla asociace Interbank Card Association (ICA) a karty členů nesly název „InterCard“ a symbol „i“. V roce 1967 došlo k výhodnému spojení obou asociací. Ze spojení vzešel společný název Master Charge. Tato společnost měla vedoucí postavení v bankovních kreditních kartách v USA. V roce 1979 došlo ke změně názvu na MasterCard (Juřík, 2012).

Počátkem 70. let začala používat Bank of America tzv. „franšizový“ systém a založila dceřinou společností BankAmericard Service Corporation, která měla zajistit vybudování sítě obchodníků, kteří by systém používali. Tento krok však přinutil ostatní banky spojit své síly a přinutily Bank of America ustoupit z trhu.

9. července 1970 vznikla Společnost National BankAmericard Inc. (NABACO/NBI), dnes VISA USA. V září 1974 v kanadském Vancouveru vznikla asociace bank International BankAmericard Incorporated (IBANCO), která později přijala název VISA International. V roce 1977 byla navržena změna loga obou systémů na jednotné logo VISA.

Systémy MasterCard a VISA se staly úspěšnými konkurenty Diners Club a American Express (Marvanová M., Juřík P., Vítkovský M., 1996).

3.2 Vývoj platební karty v ČR

První seznámení s platební kartou proběhlo v pražské pobočce Čedoku 24. 10. 1968. Kdosi zaplatil za služby pomocí karty Diners Club. Majitelé této karty byli pouze cizinci. Cestovní kancelář Čedok byla jediná společnost, která přišla do styku s cizinci, stala se proto obchodním zástupcem společnosti Diners Club. Kartou bylo možné platit v ČSA, Tuzexu, ve vybraných prodejnách skla a suvenýrů. Později začal Čedok zajišťovat příjem karet American Express, BankAmericard, Master Charge a JCB (Penize.cz, [online].[cit. 2014-06-24]).

První platební kartu pro československé občany vydala Živnostenská banka roku 1988. Tzv. dispoziční karta sloužila nejdříve k výběru odběrných poukazů, lidově „bonů“, zahraničního obchodu Tuzex v pobočkách SBČS A ČSOB a později i k platbě (ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, [online]. [cit. 2014-08-12]).

Pro běžného československého občana byl zlomovým okamžikem pád železné opony roku 1989. Všechny aktivity s kartami od Čedoku převzala Živnobanka a asociace Eurocard/MasterCard, která navíc zorganizovala pro české a slovenské banky prezentaci

o retailovém bankovníctví. Velký zájem projevila Eurocard International. Rozvojem kartových systému se u nás zabývala zmíněná Živnobanka, dále společnost VISA a Eurocard International. Systém používání platebních karet a vytvoření sítě bankomatů ale narážel na technické a obchodní problémy (Penize.cz, [online].[cit. 2014-06-24]).

Roku 1990 došla Komerční banka (KB) k rozhodnutí vybudovat od základu moderní systém platebních karet s přizváním zástupců českých a slovenských bank a odborníků z Rakouska, Švýcarska a Německa, kteří měli zkušenosti se společnými projekty. Důvodem bylo ušetření společných nákladů. KB preferovala Eurocard International, protože karty Eurocard/MasterCard a eurošeky byly v Evropě nejrozšířenější. Základem budoucího kartového centra vybraných čs. bank a KB se měla stát Mechanizační ústředna zahraničního obchodu (MUZO). Tato společnost disponovala moderním technickým vybavením, zkušenostmi v oblasti obchodu. Hledala nové uplatnění a nastartovala platební kartový systém v ČR (Juřík, 2012).

Dne 4. února 1991 proběhlo jednání mezi čs. bankami. Výsledkem bylo založení Mezibankovního sdružení pro platební karty (MSPK). K zakládajícím členům patřily Komerční banka, Poštovní banka, Tatra banka, Agrobanka Praha, Investiční banka, Všeobecná úvěrová banka a jako pozorovatel MUZO. Do čela byl zvolen ing. Pavel Juřík (KB) a jako zastupující ing. Lubica Maázsová (VÚB). Všechny tyto banky zažádaly o členství v asociaci Eurocard/MasterCard a rozhodly se vybudovat infrastrukturu tohoto platebního systému. Později přijaly i VISA.

Společnost MUZO dostala od bank tyto úkoly (Juřík, 2012):

1. Vybudovat moderní systémy pro generování a distribuci PIN kódů, provoz bankomatů a platebních terminálů, personalizaci platebních karet, správu databází, autorizaci plateb.

2. Zajistit výběr dodavatelů a servis pro platební terminály a bankomaty. Byly vybrány firma Tandem Computers s počítači a autorizačním systémem ACI, firma DataCard pro personalizaci karet, bankomaty dodaly firmy IBM, Olivetti, Dassault Electronic. A pražské a bratislavské centrum zajišťovalo provoz. Výběr služeb a dodavatelů byl v kompetenci bank.

První slavnostní výběr z bankomatu provedl dne 19. února 1992 v 18.00 hod., za účasti médií, ředitel Komerční banky. Téhož roku byly dány do provozu bankomaty na Slovensku. Došlo také k přejmenování MSPK na Sdružení pro bankovní karty (SBK). Z důvodu rozpadu Československa v prosinci 1992 se sdružení rozdělilo na český a slovenský subjekt SBK a ZBK.

V roce 1994 bylo v ČR 269 bankomatů a 157 platebních terminálů. Cílem bank bylo naučit českého občana používat kartu k placení a vybírání z bankomatů. Zájem o tyto služby se zvyšoval. Prvenství ve vydávání karet zaujala Komerční banka. Její konkurencí se stala ČSOB, Česká spořitelna a Živnostenská banka.

České banky se začaly zaměřovat na možnost platby přes internet. Komerční banka zavedla v roce 2003 čipové karty EMV, které chrání platební karty.

Trend platby kartou v obchodech od roku 2009 narůstá oproti výběru hotovosti z bankomatu. Od června 2011 přišla na trh technologie bezkontaktní a mobilní platby (Juřík, 2013).

3.3 Druhy platebních karet

Nejčastějšími vydavateli karet jsou banky, jež vydávají debetní a kreditní platební karty, které jsou souhrnně označovány jako bankovní platební karty. Ostatní vydavatelé, kteří nemají bankovní licenci, vydávají pouze nebankovní platební karty. Jednotlivé dělení karet a jejich podrobné zpracování je patrné z tabulky 1, příloha 2 (Schlossberger, 2012).

Karty podle způsobu zpracování

Debetní platební kartu má již naprostá většina populace a má zkušenosti s jejím používáním. Platí-li či vybírá-li držitel touto kartou, čerpá z účtu své vlastní prostředky uložené na bankovním účtu. Karta je spojená s běžným účtem. Tuto kartu mohou vydávat banky, popř. spořitelny a úvěrová družstva, protože běžné účty mohou vést a zřizovat pouze subjekty s bankovní licenci. Disponování vlastními penězi je rozhodujícím důvodem pro jejich používání. Debetní karty mají spoustu různých funkcí. Lze s nimi provádět bezhotovostní platby, výběr hotovosti z bankomatu. Ke kartám je možné sjednat různé druhy pojištění. Některé karty jsou vydávány automaticky a zdarma při založení účtu. U mezinárodně uznávaných karet je zpravidla nutné zaplatit poplatek (Kalabis, 2012).

Na kartě je stanoven denní nebo týdenní limit, což umožňuje kontrolu nad finančními prostředky. O výši limitu rozhoduje banka a o změnu tohoto limitu si může majitel účtu zažádat. S kartou jsou spjaty poplatky. Ať už se jedná o vydání, vedení nebo blokaci karty při ztrátě. Platba u obchodníka je bez poplatku. Za výběr z bankomatu zaplatíme téměř vždy. Motivací pro majitele karet k jejich častému placení mohou být různé bonusy či benefity za provedené transakce (Matušínská, 2009).

Kreditní platební karta disponuje určitým kreditním limitem, jak název karty napovídá. Klient-držitel karty smí čerpat úvěr, který pak postupně splácí. Slouží spíše jako finanční rezerva. Má obvykle stejné funkce jako běžná debetní karta. Je s ní možné platit u obchodníka, vybírat z bankomatu a také sjednat pojištění. U některých služeb musíme počítat s vyšším poplatkem než u debetních karet. U kreditních karet je tzv. bezúročné období. To umožňuje splácení bez jakéhokoli úroku. Nejčastěji se pohybuje mezi 45 až 56 dny. Při zmeškání této lhůty se většinou platí velmi vysoký úrok. Za zmínku stojí, že bezúročné období se vztahuje pouze k platbě, nikoliv k výběru z bankomatu. K získání kreditní karty je potřeba mít stálý měsíční příjem, který se dokazuje nejčastěji potvrzením o výši příjmu od zaměstnavatele, věk nad 18 let a občanství ČR (Máče, 2006).

Charge karta (karta s odloženou splatností) je jedna z prvních u nás používaných platebních karet. Držitel mohl pouze nakupovat zboží či hradit služby. Její vydavatel (emitent) pouze evidoval transakce, které po uplynutí určité doby byly držitelem splaceny na základě zaslaných a odsouhlasených přehledů. V té době totiž nefungovaly zúčtovací systémy v on-line režimu, tudíž bylo vše zasíláno poštou (Shlossberger, 2012).

Karty podle prostorové použitelnosti

Mezinárodní karty jsou akceptovatelné po celém světě a musí být vydávané velkou karetní asociací. Kartami lze vybírat z bankomatů a platit u obchodníků, kteří mají oprávnění k jejich přijímání. Mezi nejznámější mezinárodní nebankovní asociace patří American Express nebo Diners Club, Japan Credit Bureau a mezi bankovní VISA a MasterCard (Noveský, 2009).

Tuzemské karty jsou vydávány pro nebankovní instituce. Jejich užití je možné pouze na území daného státu. Jsou opatřeny nejčastěji nápisem „Valid only in the Czech Republic“, v případě České republiky. Vydavateli mohou být obchodní řetězce, dopravní společnosti, obchodní společnosti atd. (Polouček a kol., 2013).

Karty podle osoby držitele

Karty se dělí podle osoby držitele na osobní, které jsou určeny k soukromému používání. Služební neboli firemní jsou vydávány pro držitele, kteří jsou v určitém právním vztahu s vydavatelem karty.

Karty podle typu písma na kartě

Rozlišujeme karty s reliéfním záznamem, kdy je písmo vyraženo na kartě. A s hladkým tiskem. Na takové kartě je písmo vlisováno do těla karty (Shlossberger,2012).

Karty podle typu elektronického záznamu na kartě

Elektronická forma záznamu dělí karty s magnetickým proužkem, čipové karty, hybridní a laserové karty.

Pro kartu s magnetickým proužkem je typický viditelný černý proužek na rubové straně karty. Pod ním je podpisový proužek, kam se držitel podepíše. Magnetický proužek slouží k zaznamenání elektronických záznamů, které jsou důležité k identifikaci držitele karty (Matušínská, 2009).

Platební karta s čipem podléhá mezinárodní normě na její umístění. Používá se v oblasti zaměstnaneckých docházkových systémů, elektronických peněženek, v systémech MHD či stravovacích systémech. V zemích EHP je pro bankovní karty čipová technologie povinná (platí pro VISA nebo MasterCard). Hlavní výhodou čipových karet je vyšší bezpečnost, jsou obtížně zneužitelné a nižší provozní náklady. Výhodou je i to, že není třeba po každé transakci on-line autorizace. Na čip lze nakódovat další aplikace, např. bonusy, věrnostní programy. Může být nosičem elektronických peněz neboli elektronické peněženky.

Současná výměna magnetického proužku za čip je velice zdoluhavá, a v zemích mimo EHP nemusí někteří obchodníci podporovat čipovou technologii, proto bylo nutné přistoupit k emisi tzv. karet hybridních.

Hybridní karty jsou takové, které mají obě tyto formy elektronického záznamu. Laserová karta se prozatím neuchytila, její technologie se přibližuje kompaktním diskům (Jílek, 2013).

Karty podle funkce a způsobu užití

Karty bankomatové slouží pouze pro výběr z bankomatu a téměř se již nepoužívají. Kvůli vzrůstající poptávce klientů po dalších službách je nahradily karty elektronické. Použití této karty je daleko širší, např. výběr z bankomatu, platba za nákup u obchodníka. Dalším typem je univerzální karta. Ta je navíc opatřena reliéfním záznamem, což umožňuje při zúčtování transakce otisk prostřednictvím imprinteru. Zvláštním typem karty byla záruční šeková karta. Protože zanikl Eurošekový systém, zanikla i tato karta. Za zmínku stojí, že tato karta nikdy neměla základní atributy platební karty, protože ji nešlo samostatně použít pro nákup (Shlossberger, 2012).

Karty podle úrovně služeb s kartou spojených

S používáním karet jsou spojeny doplňky, které vyžadují držitelé karet. Podle úrovně doplňků rozlišujeme karty základní zajišťující základní funkce. Dalším typem je karta specializovaná, ta umožňuje například vyšší limit při výběru peněz nebo pojištění. Jsou označovány jako Business Silver Card apod.

Ještě vyšší přidanou hodnotou nabízí karta prestižní nebo výběrová. Patří mezi ně Gold Card, Platinum Card apod. Tyto karty mají specifické bonusy a služby (Shlossberger, 2012).

Zvláštním typem karet je karta co-branded. Spolu s podnikatelským subjektem a vydavatelem karty, se držitel dělí o provize. U karty Affinity je svázán subjekt vydavatelský s nepodnikatelským, ve prospěch nevýdělečných a neziskových organizací, např. v oblasti charitativní činnosti. Provize, které plynou z použití této karty, jdou těmto organizacím (Jílek, 2013).

3.4 Náležitosti a technologie výroby platebních karet

První platební karty byly papírové později plechové. Cesta do podoby dnešní karty trvala půl století. Bylo vyvinuto několik technologií k jejich výrobě. K ustálení došlo v 60. letech, kdy je výhradně používán ofset a plast. Jedinečnou zkušenost s výrobou karet u nás má STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN. Vyrábí několik druhů karet: identifikační karty, karty s magnetickým páskem, karty s čárovým kódem, bezkontaktní čipové karty, návštěvnické, telefonní, přístupové, věrnostní (STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN, [online]. [cit. 2014-08-12]).

Karty jsou opatřeny ochrannými prvky proti zneužití, jako je hologram, mikrotext, UV, OVI barvy či gilošové motivy. Karty s magnetickou páskou, která je jednoduchým datovým nosičem, se používají v oblasti platebních, slevových, věrnostních karet, tam, kde není potřeba uložit velké množství dat v elektronické podobě. Čipové karty se zabudovanou anténkou se používají jako elektronické peněženky, MHD karty nebo karty ve stravovacích a zaměstnaneckých systémech.

Současná technologie výroby platební karty STC patří k nejmodernějším. Rozměry karet se dodržují dle normy ISO 3554: 85,60 mm ($\pm 0,12$ mm) x 54 mm ($\pm 0,08$), tloušťka karty je 0,76 mm, kdy může být vyráběna od 0,5 mm do 0,9 mm. Mechanickému poškození zamezí několik vrstev lisovaného materiálu, mezi nejčastěji používané patří Polyvinylchlorid (PVC), Polykarbonát (PC), Polyetylentereftalt (PET) nebo Akrylonitrilbutadienstyren (ABS). Ty mají vlastnosti strukturálně stálého odolného materiálu vůči změnám teplot s výkyvy od -36 °C do 50 °C a chemickým vlivům (STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN, [online]. [cit. 2014-08-12]).

Při výrobě se tiskne celý arch karet, zvláště přední strana a zadní. Metodou bodování se zamezí posunu protilehlých stran při laminaci. Při výrobě bezkontaktních karet se mezi archy vloží intel obsahující čipy a antény. Laminací dojde k propojení jednotlivých archů a pomocí výsekového stroje se vysekají jednotlivé karty.

Mezi nejčastější použití tisku patří ofsetový tisk, digitální tisk, sítotisk. Při ofsetovém tisku dochází k přenosu z tiskové formy na válec potažený pryží a potom na papír či plast. Tisk je velice kvalitní pro svoji velikou přilnavost pryžového válce na jakýkoliv tištěný povrch. Předloha není stranově převrácená a tisknoucí a netisknoucí plochy mají stejnou výškovou úroveň (SpeedCard, [online]. [cit. 2014-08-12]).

Digitální tisk si drží své prim v rychlosti tisku a téměř nulovými náklady na technickou přípravu. Principem je použití laserového tisku spolu se syntetickými tonery, které zaručují vysokou kvalitu barev v režimu CMYK.

Použití technologie sítotisku se používá k tisku podpisového proužku nebo metalických barev, kde je potřeba vysoké krytí a silnější vrstva barev, která je zabezpečována v protlačování tiskové barvy na plochem sítu (STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN, [online]. [cit. 2014-08-12]).

Vyrobená karta se dále personalizuje. Tento pojem je spojen s vyražením údajů o majiteli karty několika způsoby. Personalizace na arch digitálním tiskem se provádí společně s tiskem designu karty. Specifické použití je na EAN kód. Termoprint znamená tisk údajů přímo na povrch karty. Re-transfer zajišťuje tisk na laminační fólii, která se pak laminuje na kartu. Metoda vypalování neboli laserové gravírování je tisk přímo na povrch karty. V případě vyražení reliéfního písma (embossing), což jsou obvykle alfanumerické znaky, se tyto pokrývají zlatou, stříbrnou nebo černou fólií (SpeedCard, [online]. [cit. 2014-08-13]).

Karta je opatřena několika ochrannými prvky. Mezi základní ochranné prvky patří podpisové pole různých velikostí sloužící k podpisu majitele karty. Dnes je podpis nahrazován PIN kódem. Scratch (stírací) pole, slouží k zakrytí údajů, které jsou čitelné po odstranění speciální fólie. Hotstamping aplikovaný za vysokého tepla zajišťuje různobarevnost a metalickou karta a ztěžuje její falsifikaci. Karta může být také opatřena gilošem, což jsou počítačem vytvořené křivky. Nejefektivnějším a nejnákladnějším ochranným prvkem je hologram. Pootočením karty je viditelný trojrozměrný a prostorový obrazec. Platební karty MasterCard mají jako hologram vyobrazené dvě překrývající se zeměkoule, platební karty VISA letící holubici (STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN, [online]. [cit. 2014-08-12]).

Na přední straně karty (Obrázek 1, Příloha 4) norma předepisuje 4 řádky záznamu umístěné v dolní polovině karty. Pro použití mechanických snímačů (imprinterů) se vyrazí identifikační údaje (embossing) ve velikosti písma 3,63 mm. Jsou dána pravidla, co mají řádky obsahovat (Juřík, 2013).

První řádek (Account Number Line) obsahuje číslo karty, přičemž první číslice nebo dvojčíslí udává druh karty, a dalších 5 číslic identifikuje vydavatele karty a zbývající čísla identifikují držitele karty.

Na druhém řádku je uveden tzv. BIN (Bank Identification Number), což je čtyřčíslí banky, je uděleno karetní asociací příslušné banky a vytištěno při výrobě karty. Za ním následuje (Valid Data Line), který uvádí konec platnosti karty ve tvaru MM/YY. Maximální délka řádku je 19 znaků.

Třetí řádek (Third Line) nese jméno držitele karty. Může mít maximálně 27 znaků. Čtvrtý řádek (Fourth Line) je určen pro záznamy o služebních kartách. Opět možnost maximálně 27 znaků (Sekera, 2010).

Základním prvkem na zadní straně karty je magnetický proužek definovaný normou ISO (Obrázek 1, Příloha 4). Obsahuje dva nebo tři druhy stop záznamu. Na první stopě jsou uloženy alfanumerické znaky pro jméno a příjmení klienta. Druhá stopa zaznamenává pouze numerické znaky karty a využívá se pro on-line finanční transakce. V bankovním sektoru se používá nejčastěji. Třetí stopa je využívána pro bankovní účely např. pro uchování PIN, disponibilní limit karty, datum poslední transakce. Na rozdíl od předešlých dvou stop je tato stopa určena výhradně pro čtení a přepis záznamu. Magnetický proužek se kóduje podle přání klienta, podle toho, co chce nahrát (STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN, [online]. [cit. 2014-08-12]).

Existují dva druhy kódování - pro nízkou a vysokou hustotu záznamu, podle toho, s kterým čtecím zařízením bude karta pracovat. Na kartu lze zakódovat libovolné informace, jako jsou jméno a příjmení, identifikační číslo, bonusy. Někdy se uvádí, zda se jedná o kartu tuzemskou či mezinárodní, kde je možné kartu použít. Karta může mít další doplňující údaje, bezpečnostní CVV nebo CVC kód a další. Velikost záznamu na kartě může být až 1288 bitů (Juřík, 2006).

3.5 Rizika a ochrana dat spojená s užitím platebních karet

Kreditní karty již od počátku svého vývoje strhávaly na sebe pozornost podvodníků. Ti se ke kartám dostali buď jejím zcizením nebo nalezením. Nejčastěji se zneužívaly napodobením podpisu držitele karty při platbě. Karty se tak staly pro podvodníky dobrým obchodním artiklem na černém trhu, požadovali za ně 50 - 100 USD. Často zcizovali karty z poštovních schránek, do kterých je banky doručovaly bez jakéhokoliv avíza (Juřík, 2012).

První přímé padělání karet v jejich historii je známé ze 70. let. Zločinecká skupina dvou žen a jednoho muže použila čistou kartu, na niž vyrazila jméno a číslo bankovní karty. Nevěrohodný typ písma a číslic zapříčinil brzké odhalení. Po zpřísnění bezpečnostních opatření v bankách a tiskárnách nebylo jednoduché přijít k nepoužitým originálním kartám. Zločinci vymysleli nový způsob padělání. Jednoduše změnili údaje na kartě. Nahřáli místo s původními údaji, seškráblí je a vyrazili nové. Pachatelé navazovali spolupráci s prodáváči. Samotnými pachateli se stávali i zaměstnanci firem zabývající se kreditními kartami. Přelomem v bezpečnosti se stal PIN. I když se zpočátku jednalo o primitivní kódování (Juřík, 2012).

Až s nástupem kryptologie, vědy, která slouží k utajování informací, našla společnost IBM v roce 1979 řešení v šifrovacím algoritmu k tvorbě PIN kódu. Algoritmus pojmenovala názvem DES. Používá se i v současné době. Klíč obsahuje 56 znaků, což dává okolo 70 000 trilionů možných kombinací čísel. Vývoj kryptografie vedl ke vzniku nové metody RSA. Od 90. let 20. století užívá u čipových karet (Juřík, 2012).

Dnes rizika můžeme rozdělit do dvou skupin, na ztrátu či krádež platební karty a podvody u bankomatu. Každá banka má jiné zásady řešení těchto záležitostí. Banka po oznámení ztráty zablokuje kartu a tím znemožní její použití. Za tuto službu si většinou účtuje poplatek závislý na typu platební karty. Dále provede stoplistaci, tj. umístění karty na mezinárodní seznam karet, které nesmějí být použity. Držitel karty si může sjednat připojištění proti zneužití. Pojištění kryje náhrady škody, poplatky za blokaci a stoplistaci (Matusínská, 2009).

Ochrana karty proti zneužití cizí osobou (Lost/Stolen Card) spočívá v ověření podpisu a zadání PIN kódu. Novým trendem jsou biometrické metody, např. otisk prstu, záznam sítnice oka, rozbor hlasu atd. Jsou použitelné u čipových karet (Juřík, 2012).

Stále častěji se dějí podvody při výběru z bankomatu tzv. Skimming. Jedná se o zkopírování veškerých informací včetně kódu z platební karty bez vědomí právoplatného držitele. Skimmovací zařízení je důmyslné technické zařízení, které je namontováno na bankomaty v místě pro vkládání karty. Skládá se z částí, jež umožňují získat číselný PIN kód a data z platební karty. Padělatelé získané informace kopírují do nelegálně vyráběných karet. Od roku 2013 došlo k výraznému nárůstu případů skimmingu (viz Graf 1, Příloha 3). Největší nárůst této trestné činnosti je v oblasti Praha (59 případů). Z celkového počtu 184 případů skimmingu bylo v roce 2013 objasněno pouze 52 případů (POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, [online].[cit. 2014-06-07]).

Dalším skloňovaným pojmem je Phishing (rybaření). Jedná se o podvodné získání citlivých a důvěrných informací za účelem obohacení, nejčastěji zasíláním podvodných emailových zpráv a spamů. Uživatel je vyzván, aby zadal důvěrné a citlivé informace, aniž by tušil, že se jedná o podvrh.

Držitel karty by měl dodržovat desatero zásad o bezpečném používání karty (Sbk, [online]. [cit. 2014-08-12]):

1. Při převzetí karty zkontrolovat iniciály a ihned podepsat.
2. Kartu nikomu nepůjčovat.
3. Chránit svůj PIN, nikomu nesdělovat ani si jej nezapisovat.
4. Dbát zvýšené opatrnosti při výběru z bankomatu.
5. Chránit kartu před mechanickým poškozením či zmagnetizováním.
6. Při platbě u obchodníka být ostražití.
7. Při jakýchkoliv pochybnostech při placení kartou přes internet zvolit jiný způsob úhrady.
8. Kontrola karty.
9. Pravidelná kontrola výpisu z účtu.
10. V případě ztráty nebo odcizení nahlásit příslušné bance blokaci karty.

Banka se chrání znalostí bonity majitele karty. S klientem při sjednávání finančního limitu vždy ověřuje, zda je dostatečně kryt. Kontroluje dodržování sjednaných podmínek, případně může odstoupit od sjednaných smluv (Juřík, 2012).

3.6 Současný vývoj platebních karet

Současná doba kromě klasických platebních karet nabízí používání bezkontaktních karet či mobilních telefonů při nakupování a placení. Ty slouží k přístupu vlastních či úvěrových peněz kdekoliv a kdykoliv. Karty s jejich technickými variantami v podobě přívěsků, stickerů, mobilní telefony úspěšně konkurují platbě hotovostí. Novinka bezkontaktní platby vznikla ve Spojených státech roku 1997 pod názvem SpeedPass jako přívěsek ke klíčům. Používali ji řidiči firemních vozidel k placení pohonných hmot. Bezkontaktní čip se nacházel uvnitř přívěsku a reagoval na krátké vzdálenosti s bezkontaktním terminálem. Produkt vzbudil zájem společnosti American Express, MasterCard a Visa. Nastala dohoda na mezinárodní úrovni všech kartových systémů o přijetí technologie NFC. Turecká Garanti Bank byla první na světě, která zavedla v roce 2006 bezkontaktní platební karty. Rychle se začala rozšiřovat v Evropě, Asii, následně i ve Spojených státech, jenž se jim bránil dvě desetiletí. Důležitým a základním předpokladem pro bezkontaktní službu je čipová karta (EMV). Držitel pozná bezkontaktní kartu podle symbolu (Obrázek 2, Příloha 4), který nese jak platební karta, tak i platební terminál (Juřík, 2013).

Bezkontaktní platební karty

Bezkontaktní placení se v Česku stává běžnou součástí života. České banky se zavedením zpočátku váhaly, protože jsou dražší než „obyčejné“ karty. Mezi prvními, kdo kartu dal do oběhu, byla v roce 2011 Česká spořitelna.

V roce 2012 ji následovala Citibank a na jaře 2013 GE Money Bank. Ta v prosinci téhož roku provedla průzkum, z něhož zjistila, že téměř polovina lidí bezkontaktní platební karty aktivně využívá anebo alespoň ví, jak fungují. Mnoho jejich klientů má zájem o inovace v bezkontaktní platbě, které zvyšují kvalitu života a šetří peníze. Čtvrtina dotázaných se setkala s inovacemi jako platební nálepka (Obrázek 3, Příloha 4). Ta je ideální coby alternativa klasických debetních karet. Klient může nálepku vložit do peněženky, nalepit na mobil, přidat ke klíčům. Předmět s nálepkou nemusíme dávat z ruky, proto jde o rychlé, pohodlné a bezpečné placení. O bezkontaktní platební kartu měla zájem polovina klientů GE Money Bank. Průzkum také ukázal, jaký mají vztah Češi k bezhotovostnímu placení. Hotovostí platí za služby (taxi, kadeřník, kavárna, restaurace) 70 % lidí. Naopak nejčastěji platebními kartami klienti zaplatí v supermarketech, v domácích a sportovních potřebách.

Podle průzkumu MasterCard přijali zákazníci bezkontaktní kartu velmi pozitivně. Provedení platby je rychlejší, preferuje ji i většina obchodníků. Počet vydaných karet velmi rychle roste (Graf 2, Příloha 3). Do konce roku 2015 lze očekávat, že všechny debetní a většina kreditních karet bude již bezkontaktních (Juřík, 2013).

Placení chytrým telefonem

Platební karta v mobilu je novinka na trhu platebních karet. Funkce bezkontaktní platební karty je nainstalována přímo na SIM kartě. V podstatě se jedná o debetní platební kartu, z které se čerpají peníze přímo z běžného účtu. Všichni, kteří tuto kartu mají, si také mohou nechat nahrát kreditní kartu k úvěrovému účtu a využívat obě k bezkontaktním platbám u obchodníka i k nákupu na internetu. Technologie NFC umožňuje bezdrátový přenos na krátké vzdálenosti a probíhá na základě elektromagnetické indukce. To znemožňuje odposlech komunikace. K fungování platební karty v mobilu je zapotřebí mít aktivní číslo, mobil, který podporuje technologii NFC, nahanou platební kartu na SIM kartě a nainstalovanou aplikaci, která slouží ke správě platební karty (Plaťte bezkontaktně, [online]. [cit. 2014-10-04]).

Klienti bank tak mohou využívat již osm mobilních telefonů od výrobců Sony a Samsung, přičemž počet podporovaných telefonů neustále roste. Placení mobilem umožňuje provést platbu v obchodech, pokud je obchodník vybaven bezkontaktním terminálem. K provedení platby stačí přiložit mobilní telefon k bezkontaktnímu terminálu. Při nákupu do 500 Kč se zpravidla nezadává PIN. Při částce nad 500 Kč se platba potvrzuje PIN kódem. Platební kartu můžeme využít i pro placení na internetu. K autorizaci je zapotřebí 16 místné číslo platební karty v mobilu, CVC kód a datum platnosti karty. Všechny úspěšné a neúspěšné transakce můžeme zkontrolovat přímo v mobilním telefonu a jsou součástí výpisu z účtu, který nalezneme ve své Internet Bance. Tuto novinku na trhu představila jako první v březnu 2013 GE Money Bank ve spolupráci s MasterCard a O2. Podobný pilotní projekt zahájila ČSOB spolu s firmami T-Mobile a MasterCard. Byl testován do května 2014 za pomoci 400 klientů ČSOB/ERY a 100 zaměstnanců bank a mobilního operátora T-Mobile. Vybraní účastníci dostali „chytrý telefon“ s NFC technologií, v němž banka „vzduchem“ aplikuje platební kartu MasterCard k běžnému účtu (ČSOB nebo ERA). Klienti tak mohou bezkontaktně platit u bezkontaktního terminálu. V současnosti jsou jimi vybaveny např. obchody Tesco, Albert, Billa, ČD, Student Agency (Juřík, 2013).

3.7 Legislativa platebních karet

V oblasti bankovníctví je věnována velká pozornost ochraně spotřebitele. Důvodem je, že spotřebitel v dobré víře předpokládá, že celá operace nákupu i bankovní služby proběhnou hladce, tak jak si představoval. Klient banky je stranou neprofesionální. Proto jsou zřizovány subjekty na ochranu spotřebitele, které jako „poslední instance“ pomohou řešit reklamaci, kdyby klienti neuspěli u poskytovatele u svého finančního ústavu (Schlossberger, 2012).

Před vstupem do Evropské unie musela ČR splnit některé povinnosti, které vyplývají z členství v EU. Jednou z nich byla transformace celé řady právních předpisů EU do právního řádu ČR. Jednou ze směrnic byla směrnice č. 97/5/ES Rady o přeshraničních převodech (platbách). Článek 10 této směrnice požadoval, aby členské země zajistily účinné a rychlé řešení a postupy v oblasti stížností klientů. Směrnice byla aplikována jako součást do zákona č. 124/2002 Sb., O platebním styku (Jílek, 2013).

Zákon předpokládal vznik zvláštního orgánu pro mimosoudní urovnávání sporů. ČR vypracovala zvláštní zákon pod číslem 229/2002 Sb., Zákon o finančním arbitrovi (Kalabis, 2012).

Vstupem ČR 1. května 2004 do EU se mimosoudní vyrovnaní sporů začalo uplatňovat dle pravidel daných zákonem. V praxi se ukázaly některé principy nedostatečné a muselo dojít k právní úpravě. Mezitím Evropská komise připravila další novou směrnici, která se stala základem pro zákon č. 284/2009 Sb., O platebním styku, který nahradil stávající zákon a transponuje směrnici EP a Rady 200/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu a směrnici EP a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o institucích elektronických peněz, dohledu (Jílek, 2013).

Zákon č. 284/2009 Sb., O platebním styku

Tento zákon je hlavním pramenem práva, který nahradil původní zákon č. 124/2002 Sb., O převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (Máče, 2006).

Zákon o platebním styku je rozdělen na část veřejnoprávní a soukromoprávní. Veřejnoprávní část upravuje podmínky, které jsou potřeba splnit pro získání povolení podnikání v oblasti platebních služeb. Dále vymezuje subjekty, které mohou poskytovat platební služby a s tím i související právní postavení platebního systému a podmínky fungování (Schlossberger, 2012).

V soukromoprávní části se zákon řeší podmínky, práva a povinnosti poskytovatelů vůči jejich uživatelům. V souvislosti s tím byl zaveden nový pojem „platební účet“, který vymezuje právní základ tomu, že platební služby mohou poskytovat i nebankovní instituce. Naproti pojem „běžný účet“ v právním řádu České republiky je chápán jako vkladový účet s penězi na viděnou. Je svázán s bankami, spořitelny a úvěrovými družstvy. Jako jediné mohou poskytovat platební služby vázané na běžné účty, které se řídí zákonem č. 21/1992 Sb., O bankách a zákonem č. 87/1995 Sb., O spořitelnách a úvěrových družstvech.

Přijetí zákona o platebním styku vyvolalo potřebu změnit dalších 22 předpisů. Ve spojitosti s účinností byl publikován novelou zákon č. 285/2009 Sb., který mění některé zákony, které se přímo či nepřímo dotýkají platebních služeb (Schlossberger, 2012).

Zákon č. 229/2002 Sb., O finančním arbitrovi

Finanční arbitr je fyzická osoba v zaměstnaneckém poměru k České republice. Je jmenován vládou České republiky na návrh ministra financí na dobu pěti let, s možností opakovaného jmenování. V jeho nepřítomnosti jej zastupuje jeho zástupce. Oba funkcionáři musí splňovat předpoklady pro výkon funkce. Kromě způsobilosti k právním úkonům a bezúhonnosti je požadována dobrá pověst a dostatečná kvalifikace a zkušenosti. Zaměstnanci mohou být odvoláni z funkce (Polouček a kol., 2013).

Institut finančního arbitra je mimosoudní orgán, který začal působit 1. ledna 2003. Řeší spory a reklamace mezi klientem-spotřebitelem a bankou či finanční institucí, při nichž stojí na půl cesty. Přičemž právo obrátit se přímo na soud není dotčeno. Finanční arbitr kompetentně rozhoduje v oblastech sporů platebních služeb, ve vydání a zpětné výměně elektronických peněz, v oblasti spotřebitelských úvěrů a v kolektivním investování, směnářenské činnosti a v oblasti životního pojištění. Výše sporné částky není omezena (FA: KANCELÁŘ FINANČNÍHO ARBITRA, [online]. [cit. 2014-11-23]).

Spory řeší finanční arbitr výlučně na návrh klienta-spotřebitele, a to bezplatně. Spotřebitel je fyzická osoba, která nejedná v rámci podnikatelské činnosti nebo v rámci výkonu povolání, což je jednou z podmínek k zahájení řízení. Další podmínkou je přípustnost návrhu. Za nepřípustný se považuje ten, který nespadá do pole působnosti finančního arbitra nebo případ, o němž již dříve rozhodl soud či rozhodčí soud nebo spor již byl předmětem řízení před arbitrem. Jsou brány v potaz i formální chyby (Kalabis, 2012).

Součástí podaného návrhu je doklad o skutečnosti, že klient-navrhovatel vyzval instituci k nápravě. Finanční arbitr rozhoduje do 30 dnů od dne zahájení řízení. V některých složitých případech může dojít k rozhodnutí až ve lhůtě 60 dnů. Rozhodnutí se nazývá nález. Proti nálezu finančního arbitra lze uplatnit opravné prostředky. Všechny zúčastněné strany mají možnost věc přezkoumat a námitkami nález změnit nebo potvrdit. Přičemž soudní přezkum není dotčen. Pokud instituce porušila zákon o platebním styku nebo jiný předpis, který je v působnosti finančního arbitra, je uložena instituci pokuta. Ta je součástí a odpovídá výši 10 % ze sporné částky, avšak nejméně 15 tisíc Kč. Pokuta je příjmem do státního rozpočtu České republiky (Polouček a kol., 2013).

3.8 Finanční gramotnost

K finanční gramotnosti občana patří jeho znalosti, dovednosti a hodnotové postoje, které jsou potřebné, aby finančně zabezpečil sebe, případně svou rodinu a dokázal se orientovat na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan je schopen se orientovat v problematice peněz a cen, odpovědně spravovat osobní či rodinný rozpočet. Rozumí správě finančních aktiv a finančních závazků (Ministerstvo financí České republiky, [online].[cit. 2014-05-30]).

Význam finančního vzdělávání je klíčovým prvkem k ochraně spotřebitele na finančním trhu a vede k aktivní roli občana jako spotřebitele. Finančně vzdělaný občan má rovné postavení ve smluvním vztahu na finančním trhu a je schopen nést odpovědnost za svá rozhodnutí a finanční zajištění sebe a své rodiny. Zároveň přispívá k rozvoji české ekonomiky, společnosti a udržitelného rozvoje (Noveský, 2012).

Finanční gramotnost je strukturovaná a člení se na tři složky: gramotnost peněžní, gramotnost cenovou a gramotnost rozpočtovou.

Peněžní gramotnost představuje kompetence ke správě financí, jak hotovostních tak i bezhotovostních a s tím souvisejících nástrojů, které jsou potřeba ke správě oněch financí.

Cenová gramotnost představuje kompetence, které jsou potřeba k chápání inflace a cenových mechanismů.

Rozpočtová gramotnost představuje kompetence, bez kterých se občan neobejde při správě svého nebo rodinného rozpočtu. Kompetence zahrnují schopnost vést rozpočet, stanovit si finanční cíle a rozhodnout jak s penězi naložit. Tato gramotnost zahrnuje správu finančních aktiv, vklady, investice a správu finančních závazků úvěrů a leasingu (Ministerstvo financí České republiky, [online].[cit. 2014-05-30]).

Finanční gramotnost navíc zahrnuje schopnost zajistit si příjem, umět se orientovat na trhu práce, rozhodnout kam půjdou výdaje. Nedílnou součástí je i orientace v základních makroekonomických ukazatelích a vztazích mezi jednotlivými sektory ekonomiky a v daňovém systému.

S finanční gramotností se ještě pojí gramotnost numerická, což je schopnost umět řešit numerické úlohy vztahující se k financím, gramotnost informační, k níž patří schopnost vyhledat, použít a vyhodnotit informace a neposledně gramotnost právní. Člověk by měl znát svá práva a povinnosti (Noveský, 2009).

4 Analytická část

V analytické části bakalářské práce se na základě dotazníkového šetření zjišťovala finanční gramotnost obyvatel ČR, se zaměřením na obyvatele okresu města Hradce Králové. Výsledky dotazníkového šetření byly využity pro analýzu finanční gramotnosti podle dosaženého vzdělání a pro porovnání debetních platebních karet. Z oslovených 200 respondentů zodpovědělo dotazník 174, což činí 87 % návratnost. V průběhu dotazování 8 respondentů přerušilo šetření, 18 respondentů zcela odmítlo na dotazník reagovat.

4.1 Výzkum finanční gramotnosti pomocí dotazníkového šetření

Dotazník tvoří 26 otázek složených z polozavřených a uzavřených otázek. Specifikace dotazníkového šetření je uvedena v tabulce 2.

Tabulka 2: Specifikace dotazníkového šetření

Charakter výzkumu	kvantitativní
Metoda výzkumu	dotazníkové šetření
Cílová skupina	obyvatelé okresu Hradce Králové
Časové období výzkumu	srpen - září 2014
Forma dotazování	ústní
Forma zaznamenávání	písemná
Počet otázek	26
Typy použitých otázek	polozavřené (3) uzavřené (23) z toho filtrační (3)
Počet oslovených respondentů	200
Počet dokončených dotazníků	174
Časová náročnost	10 - 15 min
Využitý softwaru	MS Excel, MS Word

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Výsledky dotazníkového šetření jsou pro přehlednost uspořádány do grafů, tabulek a komentářů. Dotazník lze rozčlenit na základě dle typu otázek. Jsou to segmentační otázky, tematické otázky a filtrační.

Segmentační otázky

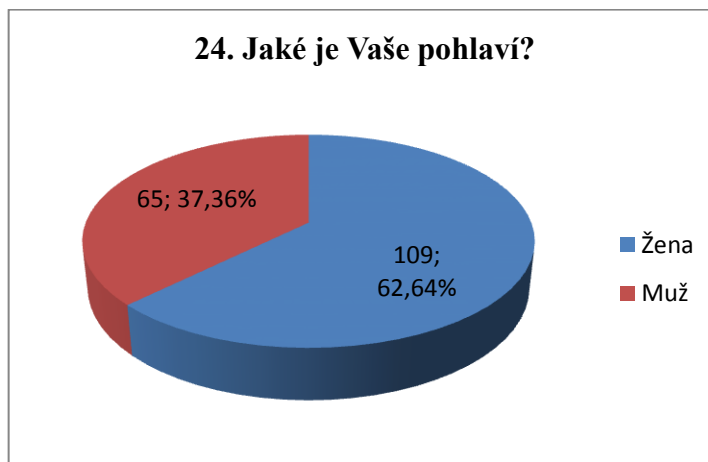
Tabulka 3: Věk

23. Kolik Vám je let?

Věk	Počet	%
Do 15 let	6	3,45
16 – 25 let	55	31,61
26 – 35 let	50	28,74
36 – 45 let	42	24,14
46 – 55 let	15	8,62
56 – 65 let	4	2,3
66 a více	2	1,15

Zdroj: vlastní zpracování 2014

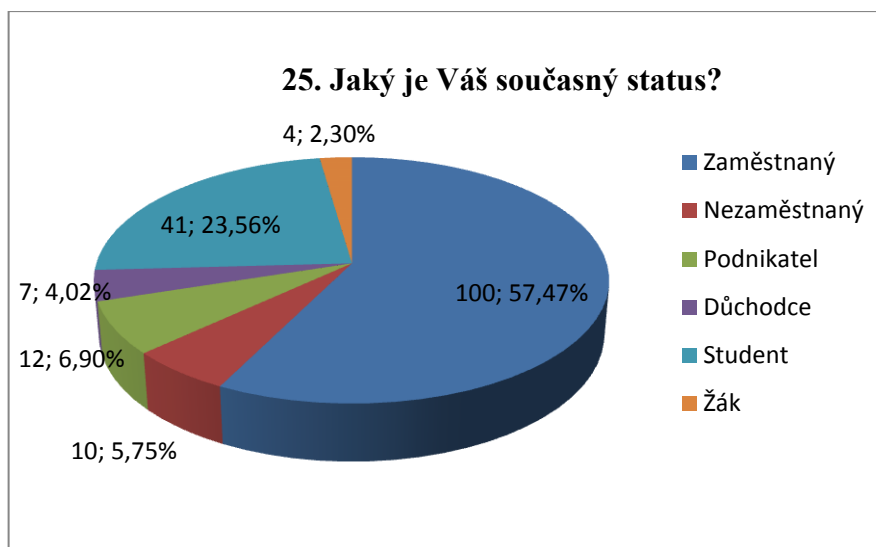
Graf 3: Pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Na dotazník z počtu 174 respondentů odpovědělo 109 (62,64 %) žen a 65 (37,36 %) mužů (Graf 3) ve věkovém rozmezí od 15 let do 66 a více (Tabulka 3), přičemž nejvíce dotázaných bylo ve věku 16 – 25 let, tj. 55 (31,61 %) respondentů.

Graf 4: Sociální status

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Tabulka 4: Stupeň vzdělání

26. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

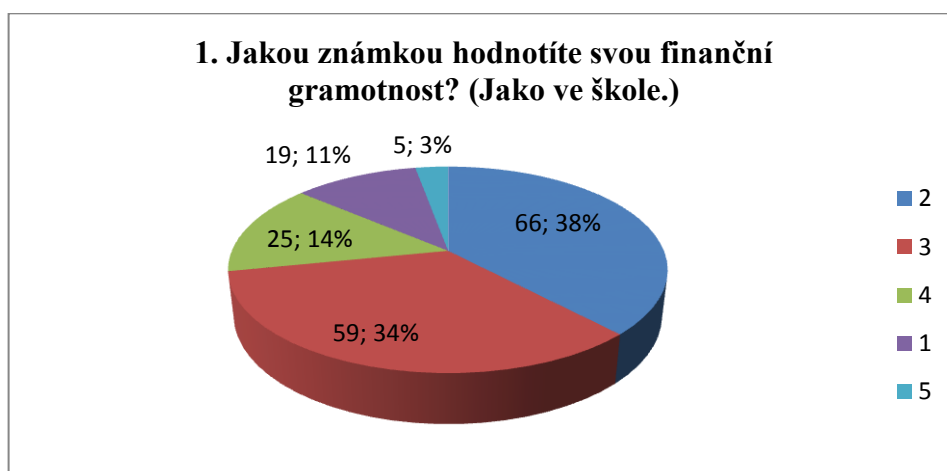
Stupeň vzdělání	Počet	%
Vysoká škola	58	33,33
Vyšší odborná škola	8	4,6
Střední škola s maturitou	78	44,83
Střední odborné učiliště	17	9,77
Základní škola	9	5,17
Bez vzdělání	4	2,3

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Nejvíce respondentů v počtu 100 (57,47 %) je v zaměstnaneckém poměru (Graf 4). Nejvíce respondentů mělo středoškolské vzdělání s maturitou v počtu 78 (44,83 %). Potom následovali respondenti s vysokoškolským vzděláním v počtu 58 (33,33 %) a 17 respondentů (9,77 %) absolvovalo odborné učiliště (Tabulka 4).

Tematické otázky – 1. část

Graf 5: Finanční gramotnost

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Jakou známkou hodnotíte svou finanční gramotnost (jako ve škole)?

Hodnocení: 1 – 19 respondentů, 2 – 66 respondentů, 3 – 59 respondentů, 4 – 25 respondentů, 5 – respondentů (Graf 5).

Tabulka 5: Finanční rozpočet

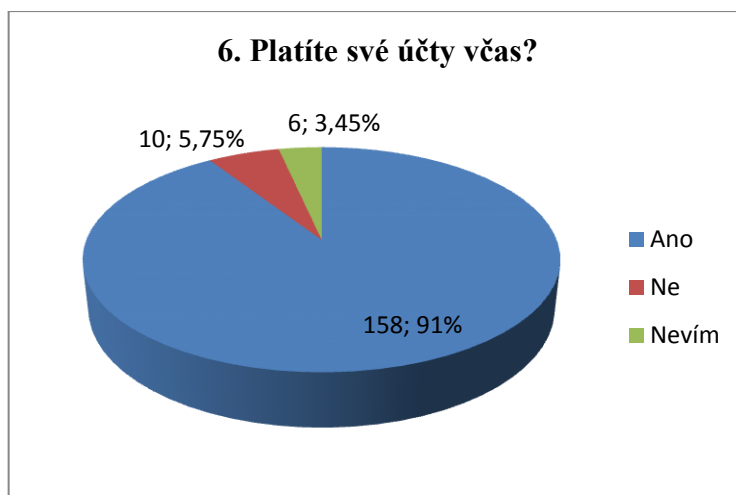
2. Dělá si Vaše domácnost finanční rozpočet?

Odpověď	Počet	%
Ano	102	58,62
Ne	63	36,21
Nevím	9	5,17

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Finanční rozpočet dělá 102 (58,62 %) respondentů (Tabulka 5), (Graf 6, Příloha 3). K dodržování naplánovaného rozpočtu uvedlo v otázce č. 3 (viz Příloha 1), 91 respondentů (52,3 %) **ano**, 58 respondentů jej nedodržuje (33,33 %) a 25 respondentů (14,37 %) neví. Na otázku č. 4 (viz Příloha 1), uvedlo, že 151 (86,78 %) respondentů pečlivě sleduje svou finanční situaci a 161 (92,53 %) respondentů dříve než si něco koupí, uvážlivě zvažuje, zda si to může dovolit (Příloha 1, otázka č. 5).

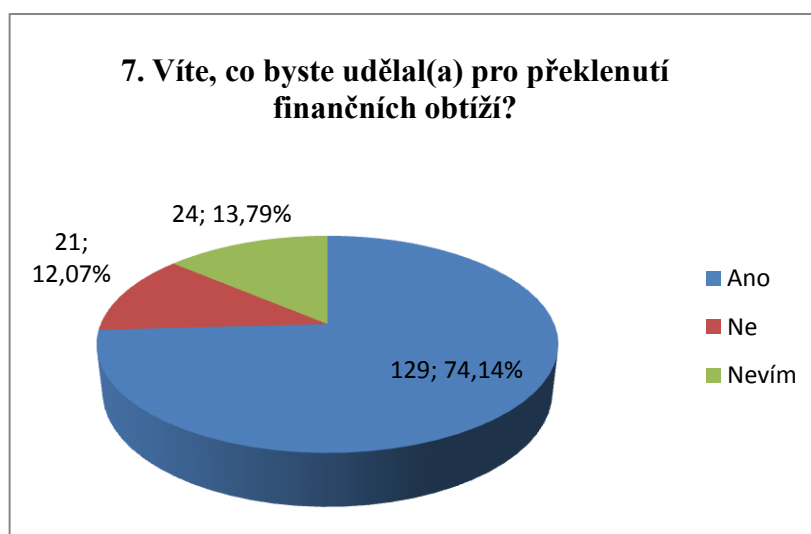
Graf 7: Platební morálka

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Na otázku, zda platí své účty včas, odpovědělo **ano** 158 (90,8 %) respondentů (Graf 7).

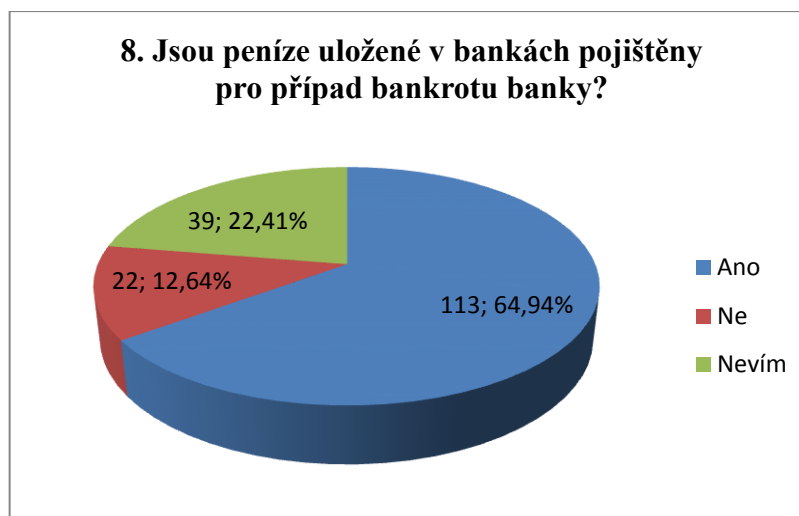
Graf 8: Finanční obtíže

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Z celkového počtu dotázaných 129 (74,14 %) ví, jak by řešilo svoji finanční obtíž a co by pro to udělali (Graf 8).

Graf 9: Pojištění bank

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Otázka pojištění peněz v bankách je známá 113 (64,94 %) respondentům (Graf 9).

Tabulka 6: Co znamená zkratka „RPSN“

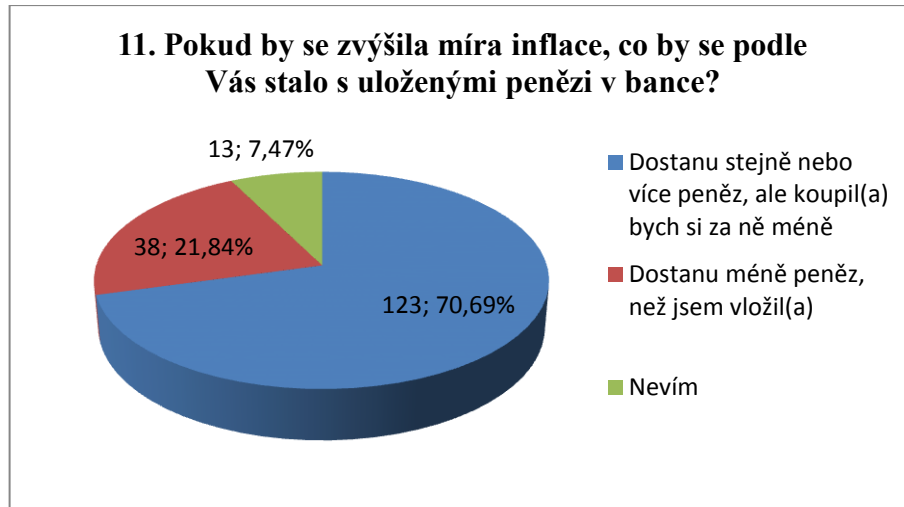
9. Věděl (a) byste, co znamená zkratka „RPSN“?

Odpověď	Počet	%
Ano	124	71,26
Ne	33	18,97
Nevím	17	9,77

Zdroj: vlastní zpracování 2014

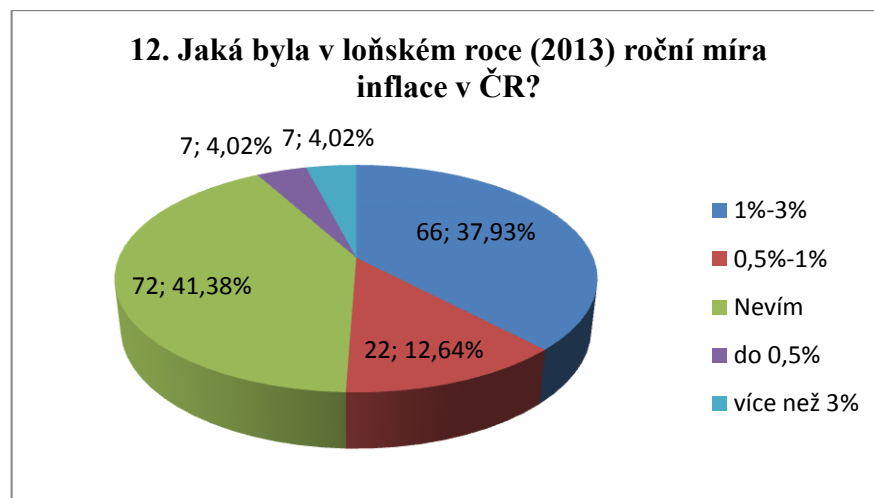
Komentář: Dotázaných v počtu 125 (71,26 %) vědělo, co znamená zkratka RPSN (Tabulka 6), (Graf 10, Příloha 3). Co skutečně znamená zkratka RPSN (Roční procentní sazba nákladů), (Příloha 1), správně odpovědělo 152 respondentů (87,36 %). 13 respondentů (7,47 %) nevědělo, co zmíněná zkratka znamená. 7 respondentů (4,02 %) uvedli, že zkratka znamená „Kolik zaplatím navíc“. 2 respondenti (1,15 %) uvedli, že tato zkratka je spojena s úrokem (Graf 11, Příloha 3).

Graf 12: Vliv inflace

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 13: Výše roční míry inflace

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Správně odpovědělo 123 respondentů (70,69 %), na otázku, co by se stalo s uloženými penězi v bance, pokud by se zvýšila míra inflace (Graf 12). Přičemž 38 (21,84 %) dotázaných si myslí, že pokud se zvýší inflace a oni si po té vyberou uložené peníze, dostanou méně peněz, než vložili. Na otázku neumělo odpovědět 13 (7,47 %) respondentů. Jaká byla roční míra inflace v loňském roce (2013 – 1,4 %) umělo určit 66 respondentů (37,93 %). Kolik činila nevědělo 72 (41,38 %) respondentů, kolik činila a 22 (12,64 %) si myslí, že byla mezi 0,5% - 1% (Graf 13).

Tabulka 7: Používání běžného účtu

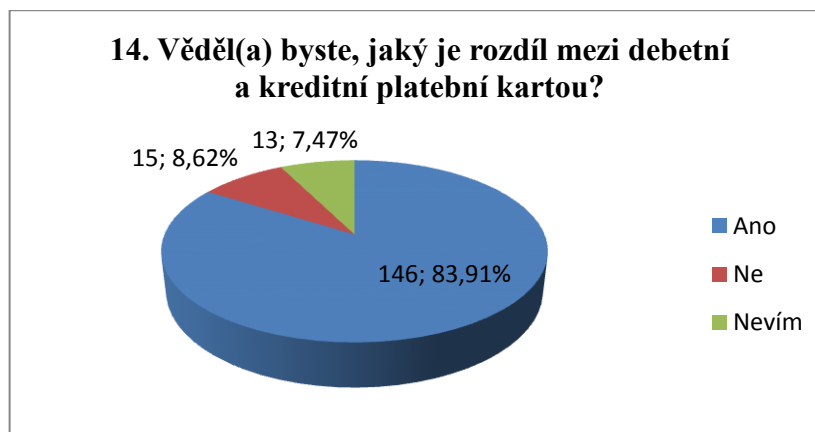
13. Používáte běžný účet?

Odpověď	Počet	%
Ano	161	92,53
Ne	12	6,9
Nevím	1	0,57

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Téměř většina dotázaných (92,53 %) uvedla, že používá běžný účet pro svoje finance (Tabulka 7). Je pro ně nepostradatelným nástrojem financí.

Graf 14: Rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou

Zdroj: vlastní zpracování 2014

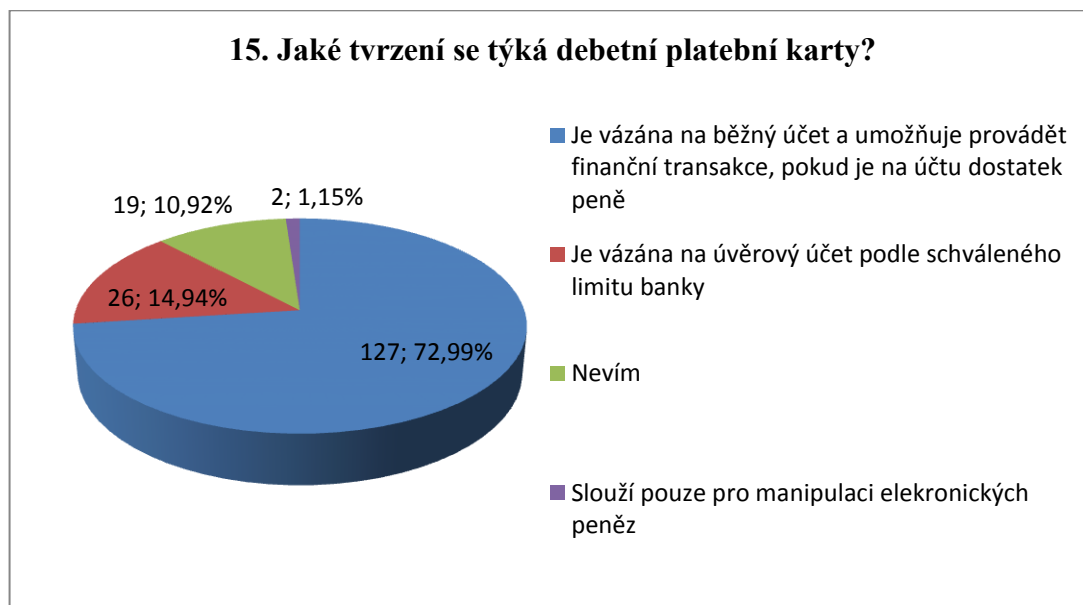
Komentář: Rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou 146 respondentů uvedlo (83,91 %), že zná (Graf 15).

Skutečně zná a ví, co je debetní platební karta, 127 (72,99 %) respondentů. Že je vázána na úvěrový účet se domnívá 26 (14,94 %) a 19 (10,92 %) nedokázalo na otázku odpovědět (Graf 14).

O spojení kreditní platební karty se speciálním úvěrovým účtem vědělo 100 (58,05 %) respondentů, 53 (30,46 %) se domnívalo, že se váží na běžný účet a mohou z ní přečerpat peníze z účtu. Odpověď neznalo 16 (9,20 %) dotázaných (Graf 16).

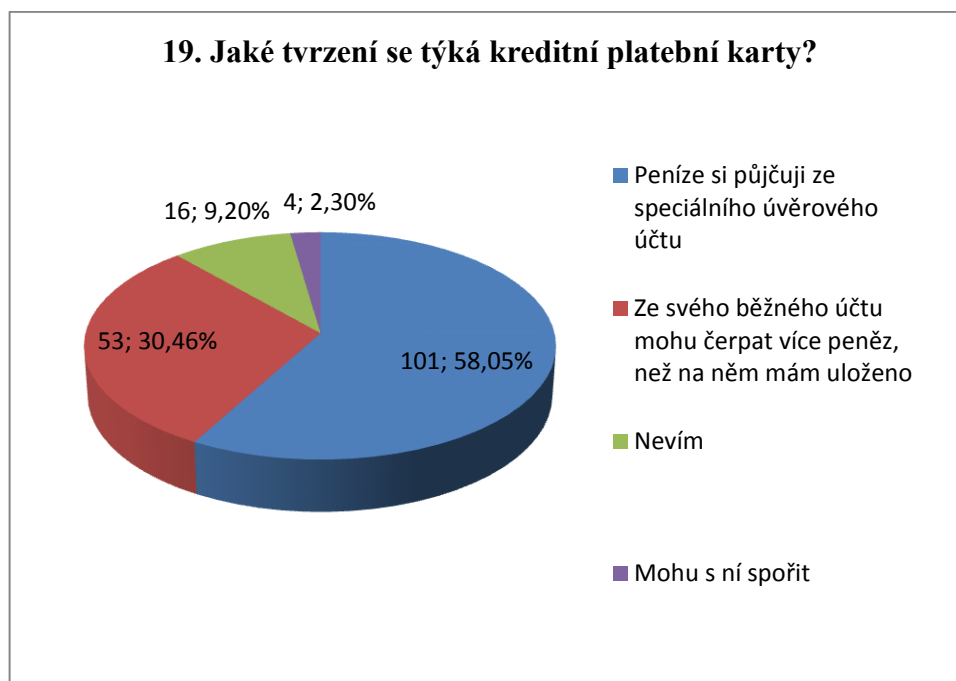
Filtrační otázky

Graf 15: Tvrzení o debetní platební kartě

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 16: Tvrzení o kreditní platební kartě

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Tabulka 8: Využití debetní platební karty

16. Využíváte Vy osobně debetní platební kartu?

Odpověď	Počet	%
Ano	103	80,47
Ne	24	18,75
Nevím	1	0,78

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Podle toho, jak dotazovaný odpověděl na otázku č. 15 a č. 19, byl přesměřován na otázku, která logicky navazovala. Zvolením odpovědi, že debetní platební karta je vázána na běžný účet, byla respondentovi položena otázka č. 16. Na ni odpovědělo 103 (80,47 %) respondentů, že debetní platební kartu používají (Tabulka 8). Tuto kartu nepoužívá 24 dotázaných (18,75 %).

Tematické otázky – 2. část

Tabulka 9: Používání bankomatu banky

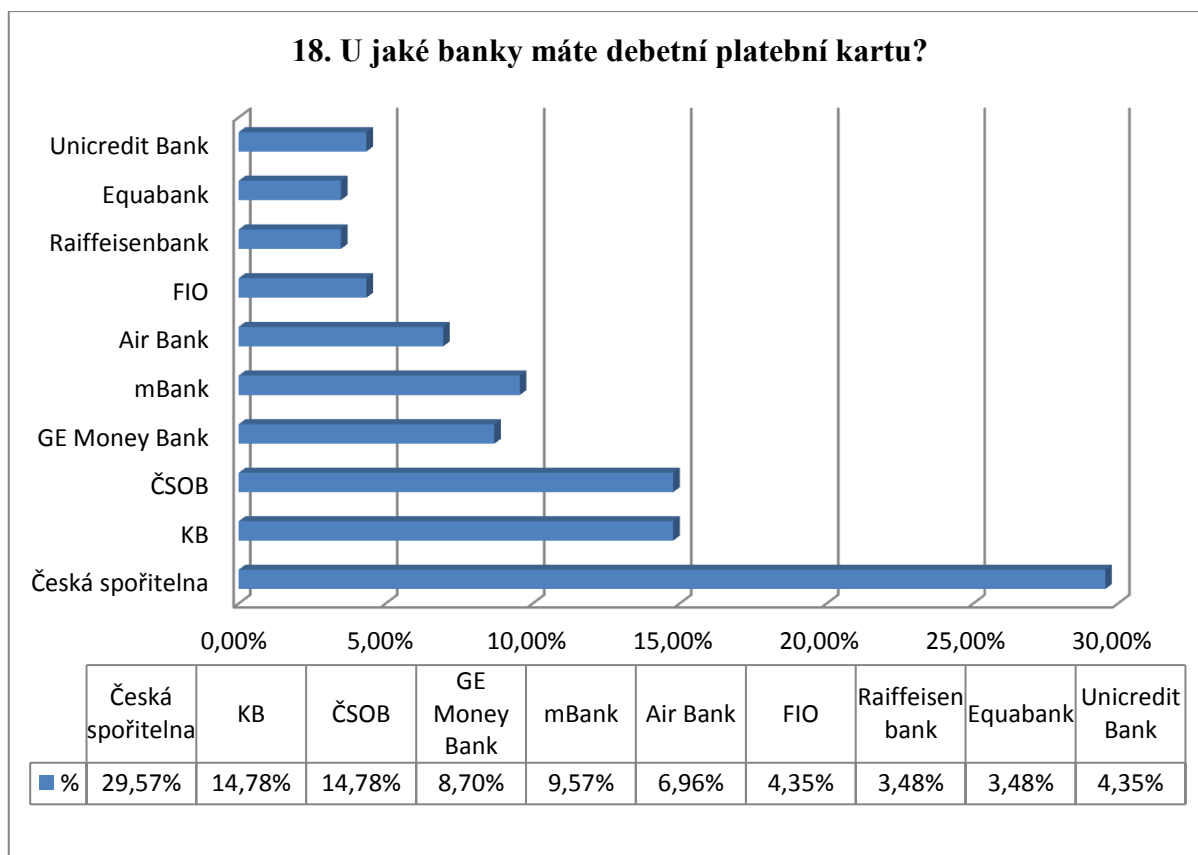
17. Při výběru peněz platební kartou z bankomatu uvažujete, zda jde o bankomat Vaší banky?

Odpověď	Počet	%
Ano	83	80,58
Ne	20	19,42
Nevím	0	0

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Při výběru peněz uvažuje 83 (80,58 %) respondentů, zda jde o bankomat banky, kde má klient účet. Za nedůležité to považuje 20 (19,42 %) respondentů (Tabulka 9).

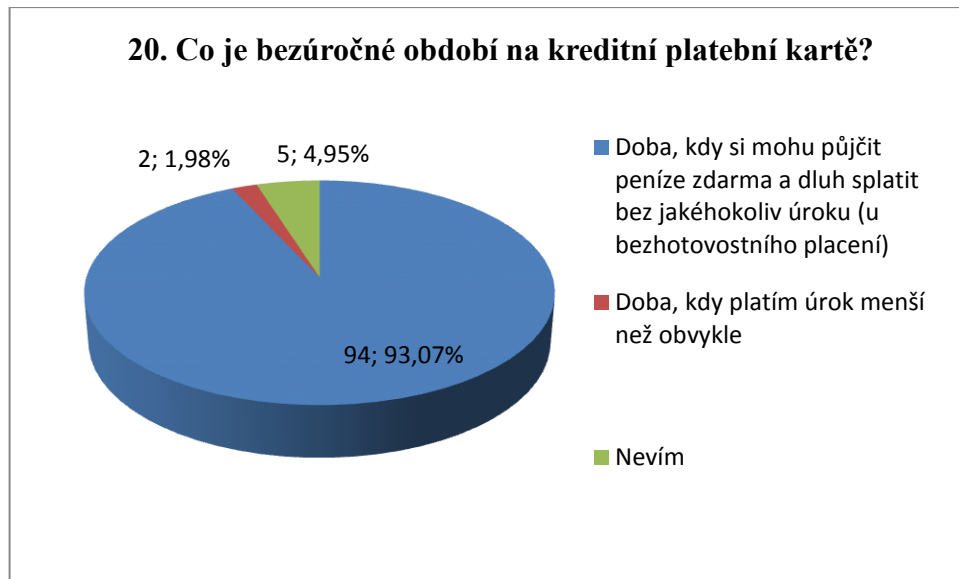
Graf 17: Finanční instituce

Zdroj: vlastní zpracování 2014

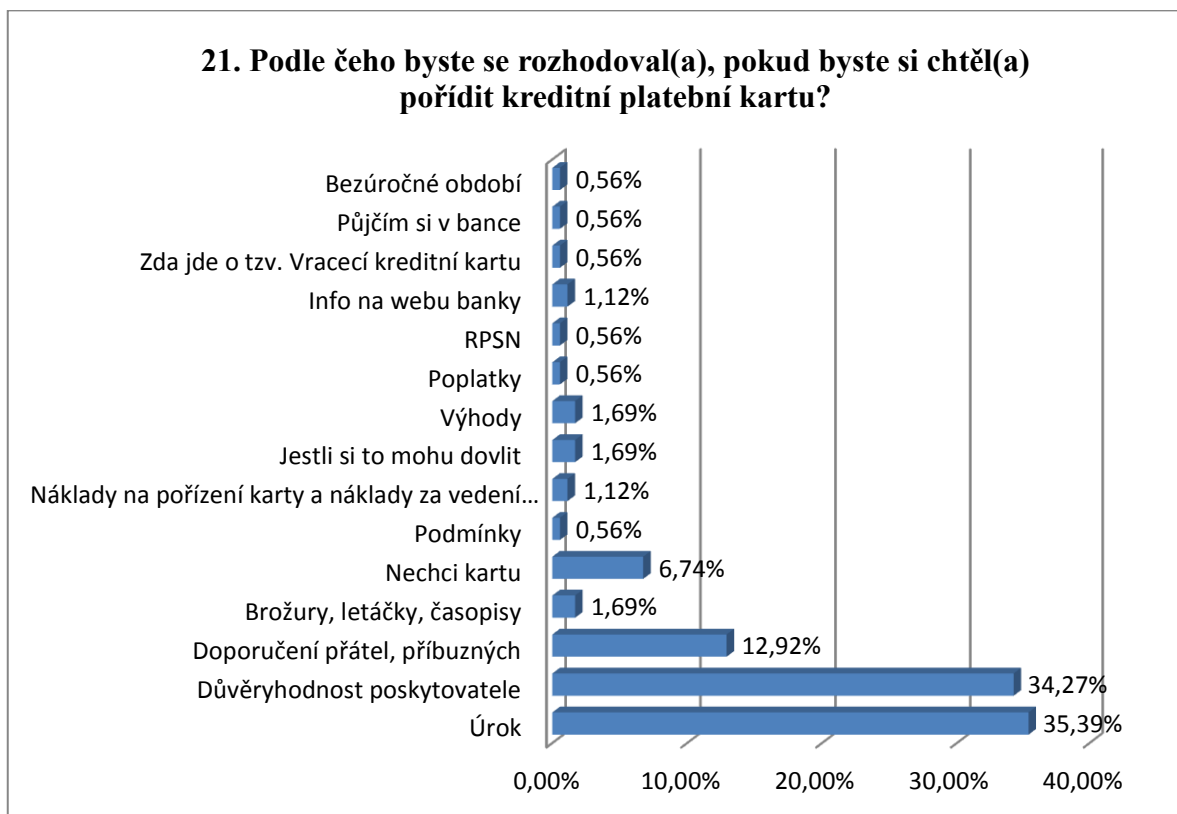
Komentář: K této otázce byl dotazovaný přeměřován, pokud na otázku č. 16 odpověděl, že využívá debetní platební kartu. U této otázky musel respondent zvolit jednu z nabízených možností nebo uvést vlastní. Z grafu 12 vyplývá, že 34 (29,57 %) respondentů má debetní platební kartu, která se váže k běžnému účtu u České spořitelny. Následuje Komerční banka 17 (14,78 %), ČSOB 17 (14,78 %), mBank 11 (9,57 %), Ge Money Bank 10 (8,70 %), Air Bank 8 (6,96 %), pod 5 % jsou banky Fio, Unicredit Bank, Raiffeisenbank a Equabank (viz Graf 17).

Graf 18: Bezúročné období

Zdroj: vlastní zpracování 2014

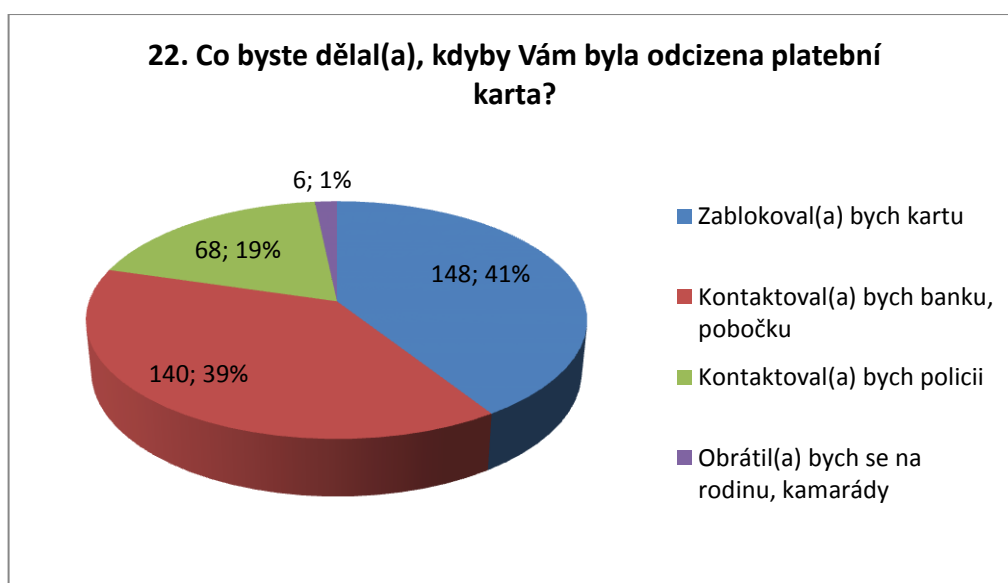
Graf 19: Co je rozhodující pro výběr kreditní platební karty

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Pokud respondent odpověděl, že tvrzení kreditní platební karty je spojeno s půjčkou peněz ze speciálního úvěrového účtu v otázce č. 19, byla mu položena otázka č. 20 a následně č. 21. Tuto otázku č. 19 správně zodpovědělo 101 (58,05 %) z celkově dotázaných 174. Ze 101 dotázaných vědělo 94 (93,07 %) dotázaných, co je bezúročné období na kreditní platební kartě (Graf 18) a pokud by si chtěli pořídit novou kreditní platební kartu, rozhodovalo by se podle úroku (35,39 %), podle důvěryhodnosti poskytovatele (34,27 %) a na doporučení přátel a příbuzných (12,92 %) dotázaných (Graf 19).

Graf 20: Řešení při zcizení platební karty

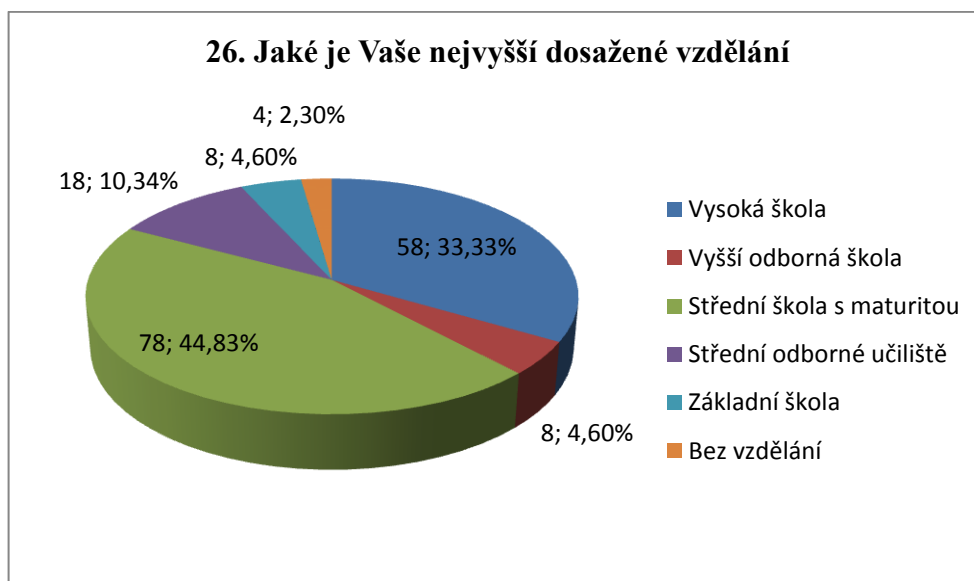
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Téměř většina dotázaných, 148 (40,88 %), při položení poslední otázky (Graf 20) v případě odcizení karty, uvedla, že by kartu zablokovala a kontaktovala by banku.

4.2 Analýza finanční gramotnosti podle vzdělání

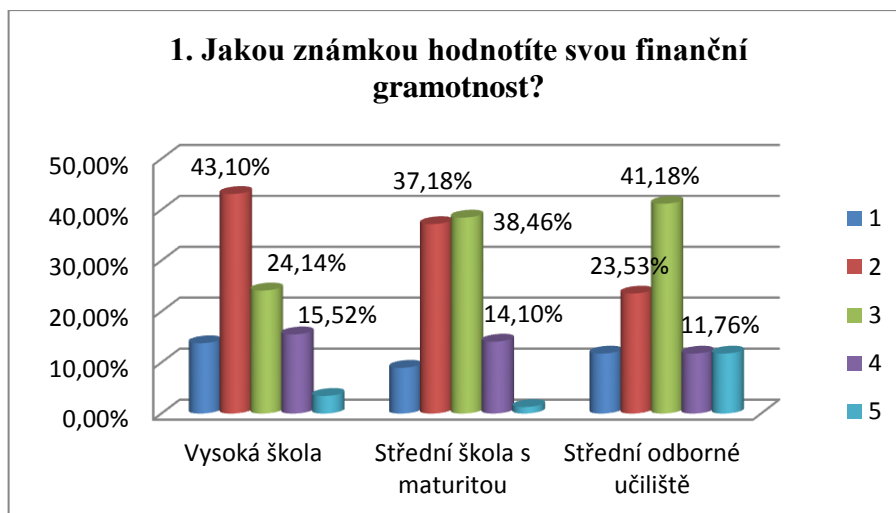
Pro porovnání finanční gramotnosti bylo stanoveno kritérium nejvýše dosaženého vzdělání. Nejvíce respondentů v dotazníkovém šetření dosáhlo středoškolského vzdělání s maturitou, tj. 78 (44,83 %). Vysokoškolsky vzděláno bylo 58 (33,33 %). Vyučení v oboru bez maturity absolvovalo 17 (9,77 %) dotazovaných (Graf 21). Ostatní respondenti byli zastoupeni méně než 5%, proto byly jejich odpovědi vyloučeny z analýzy.

Graf 21: Dosažené vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 22: Hodnocení finanční gramotnosti podle dosaženého vzdělání

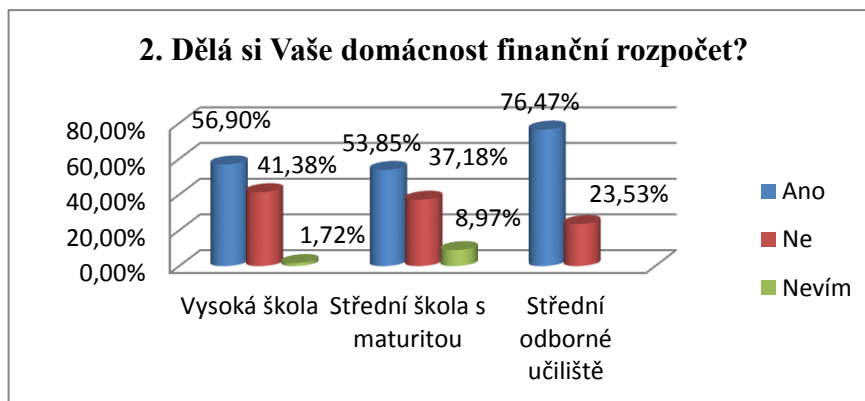
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Respondentů, kteří dosáhli vysokoškolské vzdělání, je 58 (33,33 %). Tvoří je 34 (58,62 %) žen a 24 (41,38 %) mužů (Graf 24, Příloha 3). K věkové skupině 26 – 35 let náleží (43,10 %), k 16 – 25 let (24,14 %), k 36 – 45 let (20,69 %) (Graf 25, Příloha 3). Svou finanční gramotnost oznámkovali nejčastěji známkou 2 a to v počtu 25 respondentů (43,1 %). Známkou 3 si udělilo 14 (24,14 %) respondentů a třetí v pořadí byla známka 4 s 9 (15,52 %) respondenty (Graf 22). Průměrná známka je 2,48, medián 2, modus 2. Zaměstnáno je 42 (72,41 %) vysokoškoláků (Graf 23, Příloha 3).

Respondentů se středním vzděláním s maturitou bylo 78 (44,83 %). Tvoří je 53 (67,95 %) žen a 25 (32,05 % mužů) (Graf 27, Příloha 3). Ve věkové skupině 16 – 25 let se nachází 30 (38,46 %), ve skupině 36 – 45 let 20 (25,64 %) a ve skupině 26 – 35 let % 17 (21,79 %) respondentů (Graf 28, Příloha 3). Nejčastěji oznámkovali svou finanční gramotnost 3, v počtu 30 (38,46 %), následně 2 v počtu 29 (37,18 %) viz Graf 22. Průměrná známka je 2,61, medián 3, modus 3. Tuto skupinu nejvíce zastupují zaměstnaní v počtu 43 (55,13 %) a následuje je 20 (25,64 %) studentů (Graf 26, Příloha 3).

Respondenti vyučení v oboru bez maturity odpovídali v počtu 17 (9,77 %) dotázaných. Zastupovalo je 10 (58,82 %) mužů a 7 žen (41,18 %) (Graf 30, Příloha 3). Ve věkovém rozmezí 36 – 45 let bylo 8 (47,06) respondentů, v rozmezí 26 – 35 let 5 (29,41 %) a ve věkové hranici 16 – 25 let odpovídali 2 (11,76 %) respondenti (Graf 31, Příloha 3). Svou finanční gramotnost oznámkovali 3 v počtu 7 (41,18 %), 2 si udělili 4 (23,53 %) dotázaní a známka 1,5,4 se objevila u stejného počtu odpovědí (Graf 22). Průměrná známka je 2,87, medián 3, modus 3. V zaměstnaneckém poměru je 11 (64,71 %) osob (Graf 29, Příloha 3).

Graf 32: Rozpočet podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Na otázku, zda si domácnost dělá finanční rozpočet (Graf 32), odpovědělo **ano** 102 respondentů, z toho s vysokoškolským vzděláním 33 (56,9 %) respondentů, se středoškolským s maturitou 42 (53,85 %) respondentů a vyučených v oboru 13 (76,47 %).

Testování závislosti mezi vzděláním a dodržováním naplánovaného rozpočtu

1. Stanovení hypotéz a hladiny významnosti

H0: Neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a dodržováním naplánovaného rozpočtu.

H1: Existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a dodržováním naplánovaného rozpočtu.

Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

Tabulka 10: Dodržování naplánovaného rozpočtu podle vzdělání

Dosažené vzdělání	3. Dodržuje Vaše domácnost naplánovaný rozpočet?			
	Ano	Ne	Nevím	Celkem
VŠ	36	18	4	58
SŠ S	37	28	13	78
SOU	10	6	1	17
Celkem	83	52	18	153

Zdroj: vlastní zpracování 2014

2. Výpočet teoretických četností z tabulky 10 v kontingenční tabulce.

Tabulka 11: Teoretické četnosti podle vzdělání

Dosažené vzdělání	3. Dodržuje Vaše domácnost naplánovaný rozpočet?		
	Ano	Ne	Nevím
VŠ	31,46	19,71	6,82
SŠ S	42,31	26,51	9,18
SOU	9,22	5,78	2

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet teoretických četností (Tabulka 11) menších než 5 je méně než 20 %, můžeme pro výpočet závislosti použít χ^2 -test.

Tabulka 12: Výpočet χ^2 -testu

Dosažené vzdělání	3. Dodržuje Vaše domácnost naplánovaný rozpočet?		
	Ano	Ne	Nevím
VŠ	0,66	0,15	1,17
SŠ S	0,67	0,08	1,59
SOU	0,07	0,008	0,5

Zdroj: vlastní zpracování 2014

3. Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

$$\chi^2_{\alpha} = \chi^2(0,05)(4) = 9,48$$

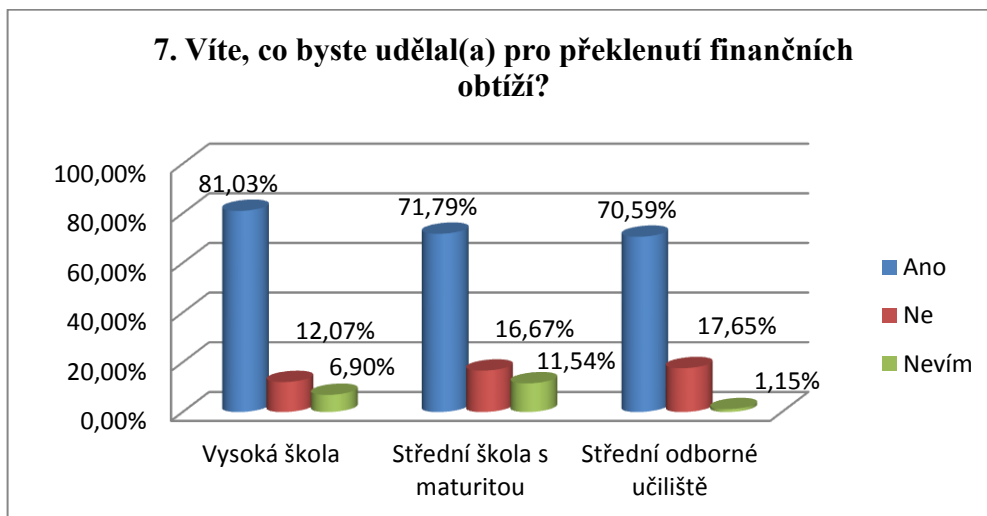
4. Porovnání:

$$\chi^2 = 4,898$$

$$\chi^2 = 4,898 < \chi^2_{\alpha} = 9,488$$

Komentář: Na základě výpočtu χ^2 (Tabulka 12) a porovnání s tabulkovým číslem $\chi^2(4)$, lze usoudit, že při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a dodržováním naplánovaného rozpočtu. Platí nulová hypotéza.

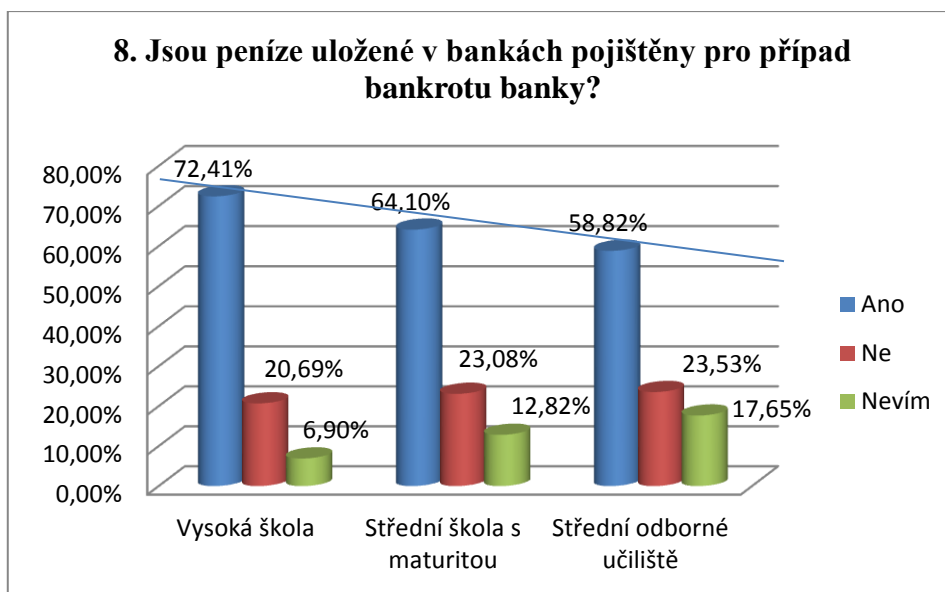
Graf 33: Překlenutí finančních potíží podle vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 34: Uložení peněz v bankách podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Své finance si hlídá většina dotázaných. Přemýšlí nad svými výdaji. Své účty platí zodpovědně včas. Finanční potíže umí řešit vysokoškolsky vzdělání v počtu 47 (81,03 %), středoškolsky vzdělání s maturitou v počtu 56 (71,76 %), vyučení v oboru v počtu 12 (70,59 %) odpovídajících (Graf 33). O pojištění vkladu ví 72,41 % vysokoškolsky vzdělaných, 64,1 % středoškolsky a 58,82 % vyučených (Graf 34).

Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a znalostí zkratky „RPSN“

1. Stanovení hypotéz a hladiny významnosti

H0: Neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a znalostí zkratky „RPSN“.

H1: Existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a znalostí zkratky „RPSN“.

Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

Rozdělení absolutních četností znalostí zkratky „RPSN“ podle dosaženého vzdělání je patrné v tabulce 20.

Tabulka 13: Znalost zkratky „RPSN“ podle dosaženého vzdělání

Dosažené vzdělání	9. Věděl(a) byste, co znamená zkratka "RPSN"?			
	Ano	Ne	Nevím	Celkem
VŠ	48	6	4	58
SŠ S	55	15	8	78
SOU	10	5	2	17
Celkem	113	26	14	153

Zdroj: vlastní zpracování 2014

2. Vypočtení teoretických četností v kontingenční tabulce

Tabulka 14: Teoretické četnosti

Dosažené vzdělání	9. Věděl(a) byste, co znamená zkratka "RPSN"?		
	Ano	Ne	Nevím
VŠ	42,84	9,86	5,31
SŠ S	57,61	13,25	7,14
SOU	12,56	2,89	1,56

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet teoretických četností (Tabulka 14) menších než 5 je více než 20 %, musíme provést spojení sousedních skupin.

Tabulka 15. Sloučené teoretické četnosti

Dosažené vzdělání	9. Věděl(a) byste, co znamená zkratka "RPSN"?	
	Ano	Ne +Nevím
VŠ	42,84	15,16
SŠ S	57,61	20,39
SOU	12,56	4,44

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet sloučených teoretických četností (Tabulka 15) menších než 5 je méně než 20 %, je možný výpočet χ^2 -testu.

Tabulka 16: Výpočet χ^2 -testu

Dosažené vzdělání	9. Věděl(a) byste, co znamená zkratka "RPSN"?	
	Ano	Ne +Nevím
VŠ	0,62	1,76
SŠ S	0,12	0,33
SOU	0,52	1,48

Zdroj: vlastní zpracování 2014

3. Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

$$\chi^2 \alpha = \chi^2 (0,05) (2) = 5,991$$

4. Porovnání výpočtu: χ^2 -testu a $\chi^2 \alpha$

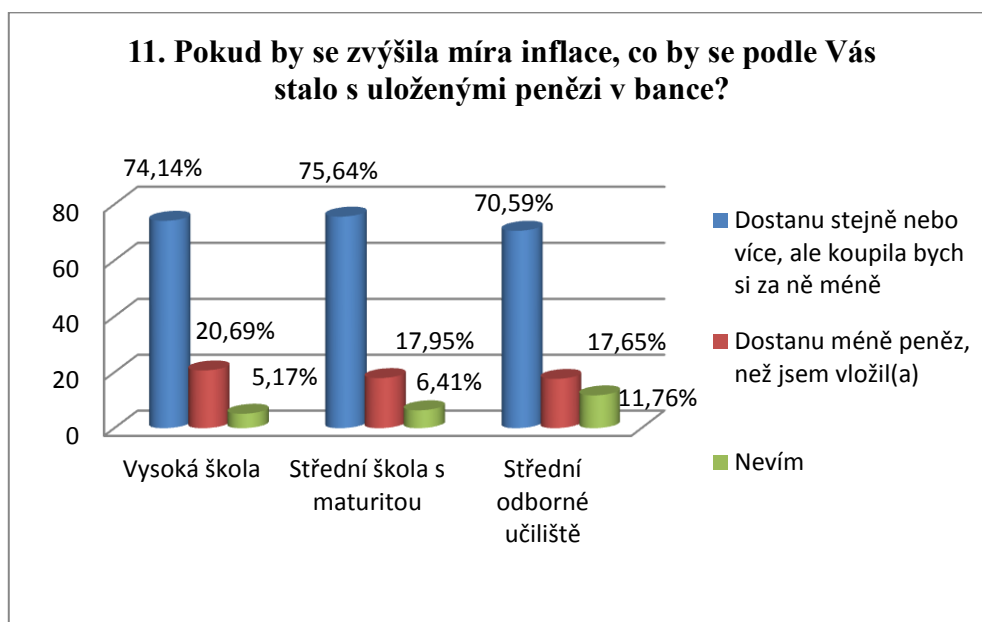
$$\chi^2 = 4,83$$

$$\chi^2 = 4,83 < \chi^2 \alpha = 5,991$$

Komentář: Na základě výpočtu χ^2 (Tabulka 16) a porovnání s tabulkovým číslem $\chi^2(2)$, při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a znalostí zkratky „RPSN“. Platí nulová hypotéza.

Co skutečně znamená zmíněná zkratka, vědělo přes 80 % respondentů v každém dosaženém vzdělání (Graf 35, Příloha 3).

Graf 36: Co by se stalo s uloženými penězi v případě inflace podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Při zvýšení inflace 70 % dotázaných ve všech analyzovaných stupních vzdělání odpovědělo, že dostanou stejně nebo více peněz, ale jejich hodnot klesá (Graf 36).

Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a znalostí roční míry inflace (2013)

1. Stanovení hypotéz a hladiny významnosti

H0: Neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a znalostí roční míry inflace (2013).

H1: Existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a znalostí roční míry inflace (2013).

Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

Tabulka 17: Znalost míry inflace (2013) podle vzdělání

Dosažené vzdělání	12. Jaká byla v loňském roce (2013) roční míra inflace v ČR?					
	do 0,5 %	0,5 %-1 %	1 %-3 %	více než 3 %	Nevím	Celkem
VŠ	5	10	24	4	15	58
SŠ S	0	7	32	2	37	78
SOU	0	3	5	0	9	17
Celkem	5	20	61	6	61	153

Zdroj: vlastní zpracování 2014

2. Jednotlivé absolutní četnosti přepočítáme na teoretické četnosti.

Tabulka 18: Přepočtené na teoretické četnosti

Dosažené vzdělání	12. Jaká byla v loňském roce (2013) roční míra inflace v ČR?				
	do 0,5 %	0,5 %-1 %	1 %-3 %	více než 3 %	Nevím
VŠ	1,9	7,58	23,12	2,27	23,12
SŠ S	2,55	10,2	31,1	3,06	31,1
SOU	0,56	2,22	6,78	0,67	6,78

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet teoretických četností (Tabulka 18) menších než 5 je více než 20 %, je potřeba provést agregaci skupin.

Tabulka 19: Agregace teoretických četností

Dosažené vzdělání	12. Jaká byla v loňském roce (2013) roční míra inflace v ČR?		
	do 1 %	1 % - 3 %	Nevím
VŠ	9,48	23,12	25,4
SŠ S	12,75	31,1	34,16
SOU	2,78	6,78	7,44

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet sloučených teoretických četností (Tabulka 19) menších než 5 je méně než 20 %, proto je možný výpočet χ^2 -testu.

3. Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

$$\chi^2_{\alpha} = \chi^2(0,05)(4) = 9,488$$

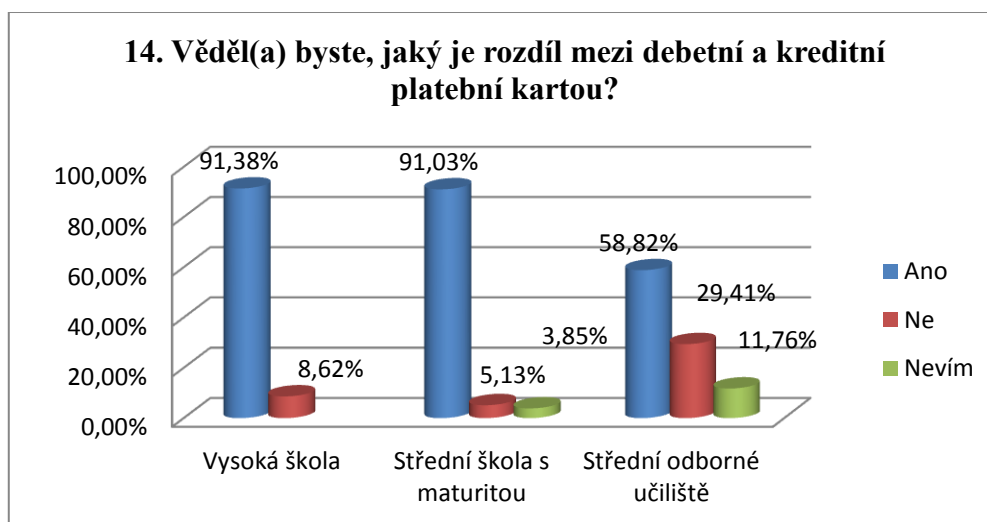
4. Porovnání výpočtu: χ^2 -testu a χ^2_{α}

$$\chi^2 = 8,98$$

$$\chi^2 = 8,98 < \chi^2_{\alpha} = 9,488$$

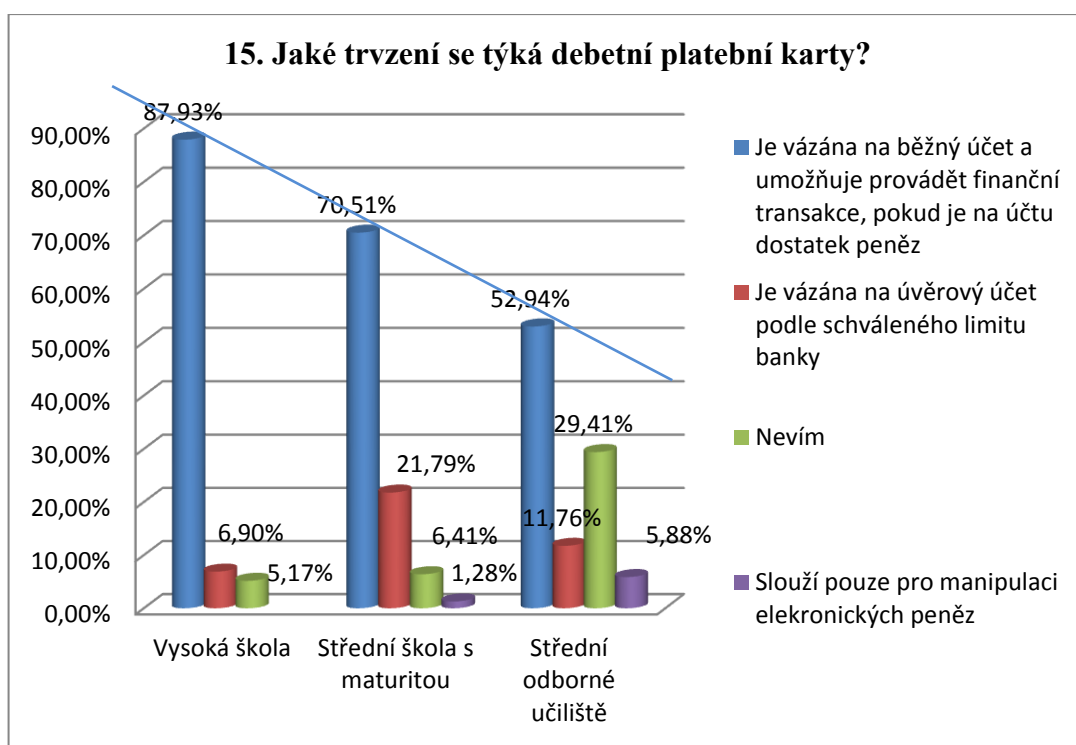
Komentář: Na základě výpočtu χ^2 (Tabulka 19) a porovnání s tabulkovým číslem $\chi^2(4)$ při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a znalostí roční míry inflace (2013). Platí nulová hypotéza.

Graf 38: Rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou podle vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 39: Tvrzení o debetní platební kartě podle vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 201

Komentář: Běžný účet používá naprostá většina dotázaných (Graf 37, Příloha 3). Na otázku, zda znají rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou, uvedlo **ano** 91,38 % vysokoškoláků, 91,03 % středoškoláku s maturitou, 58,82 % vyučených v oboru (Graf 38). Z pohledové analýzy je patrné, že správná odpověď na otázku, „Jaké tvrzení se týká debetní platební karty“, má sestupnou tendenci na základě dosaženého vzdělání (Graf 39).

Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o debetní platební kartě

1. Stanovení hypotéz a hladiny významnosti

H0: Neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o debetní platební kartě.

H1: Existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o debetní platební kartě.

Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

Rozdělení absolutních četností jednotlivých tvrzení o debetní platební kartě podle dosaženého vzdělání je patrné v tabulce 20.

Tabulka 20: Absolutní četnosti tvrzení o debetní platební kartě podle vzdělání

Dosažené vzdělání	15. Jaké tvrzení se týká debetní platební karty?				
	Je vázána na běžný účet a umožňuje provádět finanční transakce, pokud je na účtu dostatek peněz	Je vázána na úvěrový účet podle schváleného limitu banky	Nevím	Slouží pouze pro manipulaci elektronických peněz	Celkem
VŠ	51	4	3	0	58
SŠ S	55	17	5	1	78
SOU	9	2	5	1	17
Celkem	115	23	13	2	153

Zdroj: vlastní zpracování 2014

2. Jednotlivé absolutní četnosti přepočítáme na teoretické četnosti.

Tabulka 21: Přepočtené teoretické četnosti tvrzení

Dosažené vzdělání	15. Jaké tvrzení se týká debetní platební karty?			
	Je vázána na běžný účet a umožňuje provádět finanční transakce, pokud je na účtu dostatek peněz	Je vázána na úvěrový účet podle schváleného limitu banky	Nevím	Slouží pouze pro manipulaci elektronických peněz
VŠ	43,59	8,72	4,93	0,76
SŠ S	58,63	11,73	6,63	1,02
SOU	12,78	2,56	1,44	0,22

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet teoretických četností (Tabulka 21) menších než 5 je více než 20 %, je potřeba sloučit sousední skupiny.

Tabulka 22: Sloučené teoretické četnosti

Dosažené vzdělání	15. Jaké tvrzení se týká debetní platební karty?		
	Je vázána na běžný účet a umožňuje provádět finanční transakce, pokud je na účtu dostatek peněz	Je vázána na úvěrový účet podle schváleného limitu banky	Nevím
VŠ	43,59	8,72	5,69
SŠ S a SOU	71,41	14,29	9,31

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet sloučených teoretických četností (Tabulka 22) menších než 5 je méně než 20 %, je možný výpočet χ^2 -testu.

Tabulka 23: Výpočet χ^2 -testu

Dosažené vzdělání	15. Jaké tvrzení se týká debetní platební karty?		
	Je vázána na běžný účet a umožňuje provádět finanční transakce, pokud je na účtu dostatek peněz	Je vázána na úvěrový účet podle schváleného limitu banky	Nevím
VŠ	1,26	2,55	1,27
SŠ S a SOU	0,77	1,55	0,78

Zdroj: vlastní zpracování 2014

3. Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

$$\chi^2_{\alpha} = \chi^2(0,05)(2) = 5,991$$

4. Porovnání výpočtu: χ^2 -testu a χ^2_{α}

$$\chi^2 = 8,18$$

$$\chi^2 = 8,18 > \chi^2_{\alpha} = 5,991$$

Komentář: Na základě výpočtu χ^2 (Tabulka 23) a porovnání s tabulkovým číslem $\chi^2(2)$, při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o debetní platební kartě. Nulová hypotéza o nezávislosti je zamítnuta.

Síla závislosti

Síla závislosti je určena podle Cramérova koeficientu kontingence:

$$V = \sqrt{\frac{x^2}{n(q-1)}}, \text{ kde } q = \min(k, m)$$

$$V = \sqrt{\frac{8,18}{153 \cdot 1}} = 0,23$$

$0 < |V| < 0,3$ **slabá závislost**

$0,3 < |V| \leq 0,8$ střední závislost

$0,8 < |V| \leq 1$ silná závislost

Komentář: Síla závislosti $V = 0,23$. Závislost mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o debetní platební kartě lze hodnotit jako slabou závislost.

Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o kreditní platební kartě

1. Stanovení hypotéz a hladiny významnosti

H0: Neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o kreditní platební kartě.

H1: Existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o kreditní platební kartě.

Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

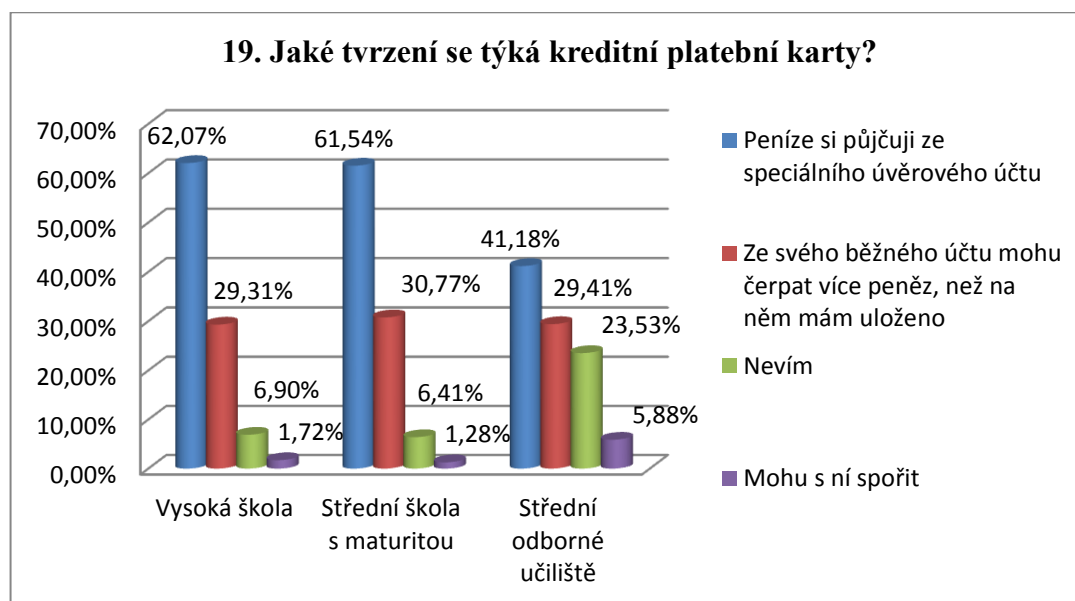
Rozdělení absolutních četností jednotlivých tvrzení o kreditní platební kartě podle dosaženého vzdělání je patrné v tabulce 24.

Tabulka 24: Tvrzení o kreditní platební kartě podle vzdělání

Dosažené vzdělání	19. Jaké tvrzení se týká kreditní platební karty?				
	Peníze si půjčuji ze speciálního úvěrového účtu	Ze svého běžného účtu mohu čerpat více peněz, než na něm mám uloženo	Nevím	Mohu s ní spořit	Celkem
VŠ	36	17	4	1	58
SŠ S	48	24	5	1	78
SOU	7	5	4	1	17
Celkem	91	46	13	3	153

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 40: Tvrzení o kreditní platební kartě podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Na otázku, jaké tvrzení se týká kreditní platební karty (Graf 40, Tabulka 24), zvolilo 36 (62,07 %) vysokoškolsky vzdělaných, 48 (61,54 %) středoškolsky vzdělaných s maturitou a 7 (41,18) vyučených v oboru správnou odpověď – peníze si půjčuji ze speciálního úvěrového účtu. Těmto respondentům byla položena otázka č. 20 „Co je bezúročné období na kreditní platební kartě?“

2. Jednotlivé absolutní četnosti přepočítány na teoretické četnosti (Tabulka 25).

Tabulka 25: Přepočítání na teoretické četnosti

Dosažené vzdělání	19. Jaké tvrzení se týká kreditní platební karty?			
	Peníze si půjčuji ze speciálního úvěrového účtu	Ze svého běžného účtu mohu čerpat více peněz, než na něm mám uloženo	Nevím	Mohu s ní spořit
VŠ	34,5	17,44	4,93	1,14
SŠ S	46,39	23,45	6,63	1,53
SOU	10,11	5,11	1,44	0,33

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet teoretických četností (Tabulka 25) menších než 5 je více než 20 %, je potřeba sloučit sousední skupiny.

Tabulka 26: Sloučené teoretické četnosti

Dosažené vzdělání	19. Jaké tvrzení se týká kreditní platební karty?		
	Peníze si půjčuji ze speciálního úvěrového účtu	Ze svého běžného účtu mohu čerpat více peněz, než na něm mám uloženo	Nevím
VŠ	34,5	17,44	6,07
SŠ S	46,39	23,45	8,16
SOU	10,11	5,11	1,78

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet sloučených teoretických četností (Tabulka 26) menších než 5 je méně než 20 %, je možný výpočet χ^2 -testu.

Tabulka 27: χ^2 -test

Dosažené vzdělání	19. Jaké tvrzení se týká kreditní platební karty?		
	Peníze si půjčuji ze speciálního úvěrového účtu	Ze svého běžného účtu mohu čerpat více peněz, než na něm mám uloženo	Nevím
VŠ	0,07	0,01	0,19
SŠ S	0,06	0,01	0,57
SOU	0,96	0,002	5,82

Zdroj: vlastní zpracování 2014

3. Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

$$\chi^2_{\alpha} = \chi^2(0,05)(4) = 9,488$$

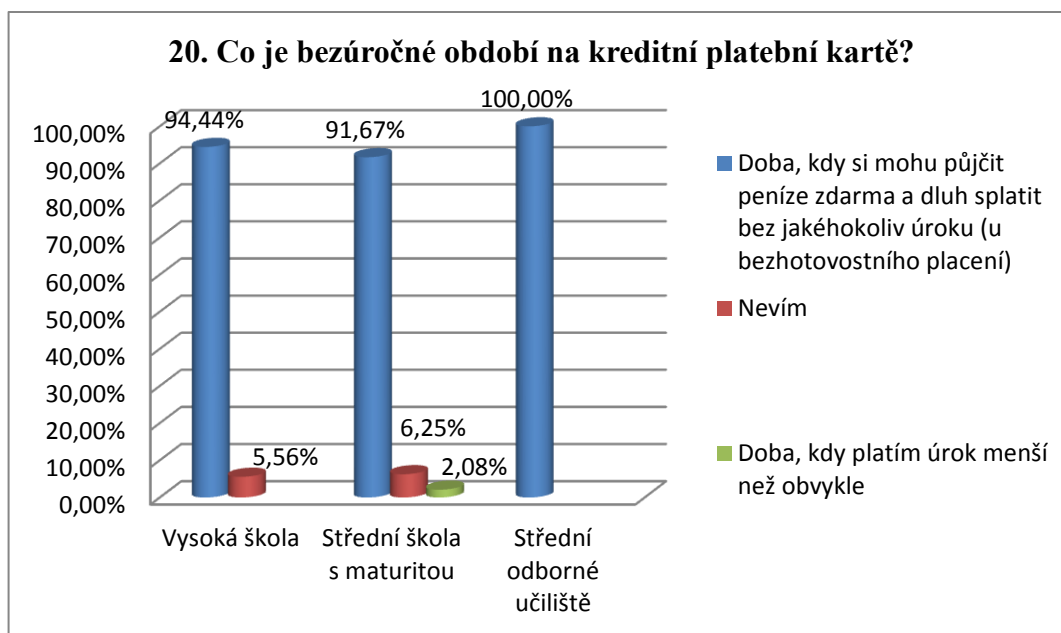
4. Porovnání výpočtu: χ^2 -testu a χ^2_{α}

$$\chi^2 = 7,692$$

$$\chi^2 = 7,692 < \chi^2_{\alpha} = 9,488$$

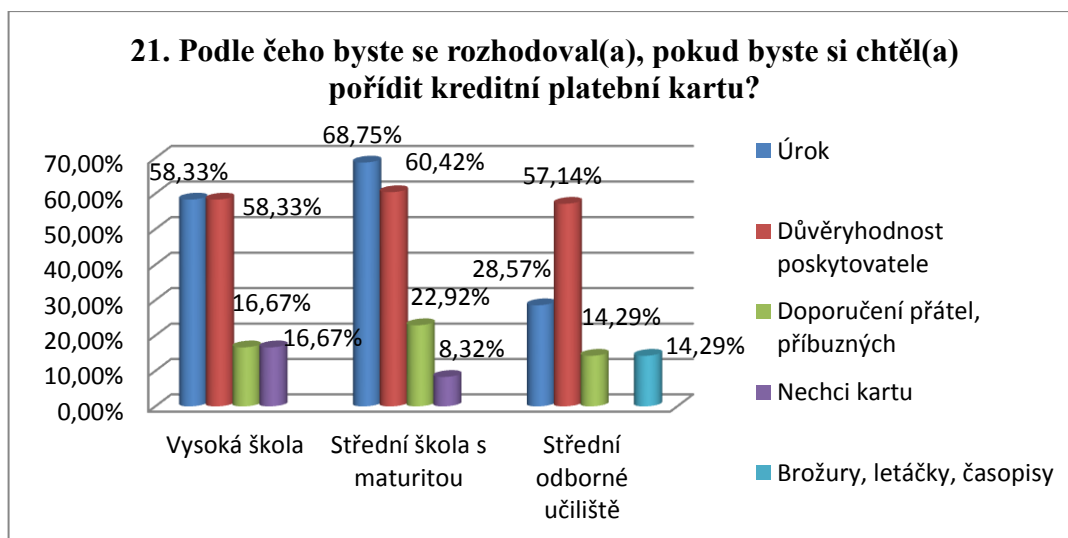
Komentář: Na základě výpočtu χ^2 (Tabulka 27) a porovnání s tabulkovým číslem $\chi^2(4)$ při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o kreditní platební kartě. Platí nulová hypotéza.

Graf 41: Znalost bezúročného období podle dosaženého vzdělání

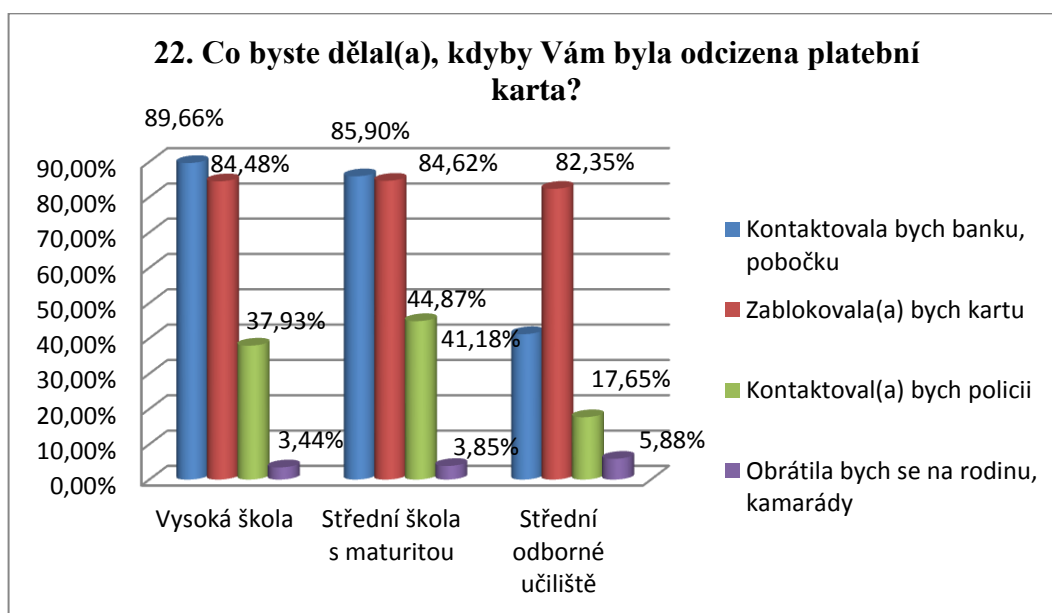
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 42: Rozhodující vlivy pořízení kreditní karty podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 43: Chování při odcizení platební karty podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

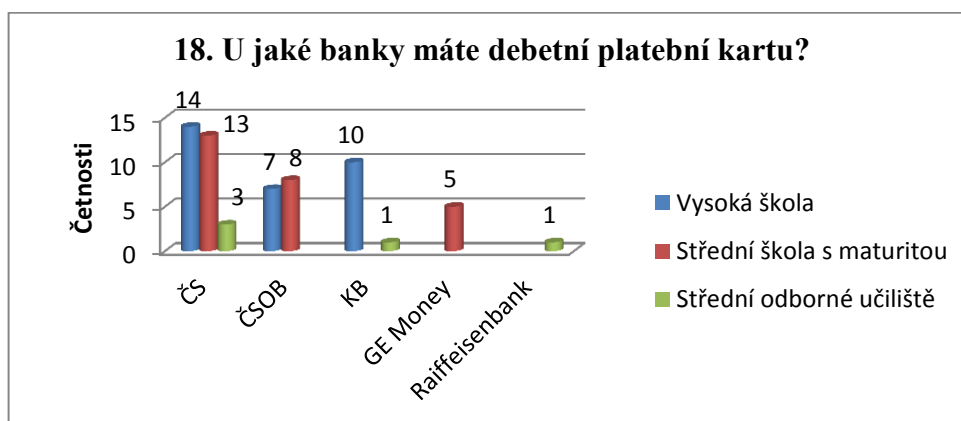
Komentář: Určit, co je bezúročné období na kreditní platební kartě, dokázaly všechny sledované skupiny na více jak 90 % (Graf 41). Také uvedly, že pokud by se rozhodly pro kreditní platební kartu, nejčastěji by je ovlivnil úrok a důvěryhodnost poskytovatele (Graf 42). Při ztrátě platební karty by respondenti nejčastěji zablokovali kartu a kontaktovali banku či její pobočku (Graf 43).

4.3 Analýza debetních platebních karet

Pro porovnání debetních platebních karet byly použity 3 banky s největší četností, které uvedli respondenti v dotazníkovém šetření. Vysokoškolsky vzdělaní respondenti uvedli na prvním místě Českou spořitelnu, následovala ČSOB a Komerční banka. U středoškolsky vzdělaných s maturitou se změnilo třetí místo zastoupené GE Money Bank. Stejně pořadí na prvním a druhém místě se objevilo i u vyučených v oboru (Graf 44). K nízkému počtu zastoupení ostatních bank nebylo třetí místo u této skupiny zkoumáno.

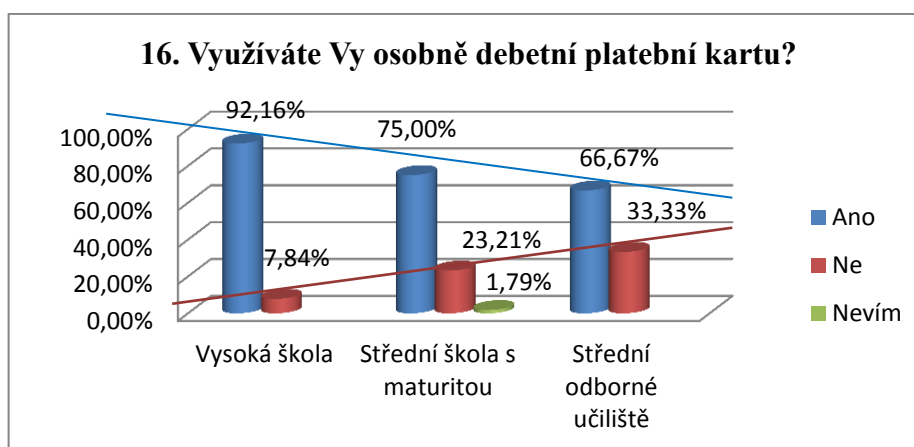
Podrobné zpracování profilů jednotlivých bank České spořitelny, ČSOB a KB je obsaženo v příloze 5.

Graf 44: Nejčastěji zvolená banka podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 45: Používání debetní platební karty podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a využíváním debetní platební karty

1. Stanovení hypotéz a hladiny významnosti

H0: Neexistuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a využíváním debetní platební karty.

H1: Existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a využíváním debetní platební karty.

Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

Z grafu 45 vyplývá, že používání debetní platební karty závisí na dosaženém vzdělání. Rozdělení absolutních četností využívání debetních platebních karet podle dosaženého vzdělání je patrné v tabulce 28. Na otázku odpovědělo 116 respondentů.

Tabulka 28: Absolutní četnosti využívání debetní platební karty podle vzdělání

Dosažené vzdělání	16. Využíváte Vy osobně debetní platební kartu?			
	Ano	Ne	Nevím	Celkem
VŠ	47	4	0	51
SŠ S	42	13	1	56
SOU	6	3	0	9
Celkem	95	20	1	116

Zdroj: vlastní zpracování 2014

2. Jednotlivé absolutní četnosti přepočítáme na teoretické četnosti.

Tabulka 29: Přepočtení na teoretické četnosti

Dosažené vzdělání	16. Využíváte Vy osobně debetní platební kartu?		
	Ano	Ne	Nevím
VŠ	41,77	8,79	0,44
SŠ S	45,86	9,66	0,48
SOU	7,37	1,55	0,08

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet teoretických četností (Tabulka 29) menších než 5 je více než 20 %, bylo potřeba sloučit sousední skupiny.

Tabulka 30: Sloučené absolutní četnosti

Dosažené vzdělání	16. Využíváte Vy osobně debetní platební kartu?		
	Ano	Ne	Celkem
VŠ	47	4	51
SŠ S	42	14	56
SOU	6	3	9
Celkem	95	21	116

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Tabulka 31: Sloučené teoretické četnosti

Dosažené vzdělání	16. Využíváte Vy osobně debetní platební kartu?	
	Ano	Ne
VŠ	41,77	9,23
SŠ S	45,86	10,14
SOU	7,37	1,63

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Počet sloučených teoretických četností (Tabulka 31) menších než 5 je méně než 20 %, je možný výpočet χ^2 -testu.

Tabulka 32: Výpočet χ^2 -test využívání debetní platební karty

Dosažené vzdělání	16. Využíváte Vy osobně debetní platební kartu?	
	Ano	Ne
VŠ	0,65	2,96
SŠ S	0,32	1,47
SOU	0,25	1,15

Zdroj: vlastní zpracování 2014

3. Hladina významnosti: $\alpha = 0,05$

$$\chi^2_{\alpha} = \chi^2(0,05)(2) = 5,991$$

4. Porovnání výpočtu: χ^2 -testu a χ^2_{α}

$$\chi^2 = 6,819 \quad \chi^2 = 6,8 > \chi^2_{\alpha} = 5,991$$

Komentář: Na základě výpočtu χ^2 (Tabulka 32) a porovnání s tabulkovým číslem $\chi^2(2)$ při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a využíváním debetní platební karty. Nulová hypotéza o nezávislosti je zamítnuta.

Síla závislosti

Síla závislosti je určena podle Cramérova koeficientu kontingence:

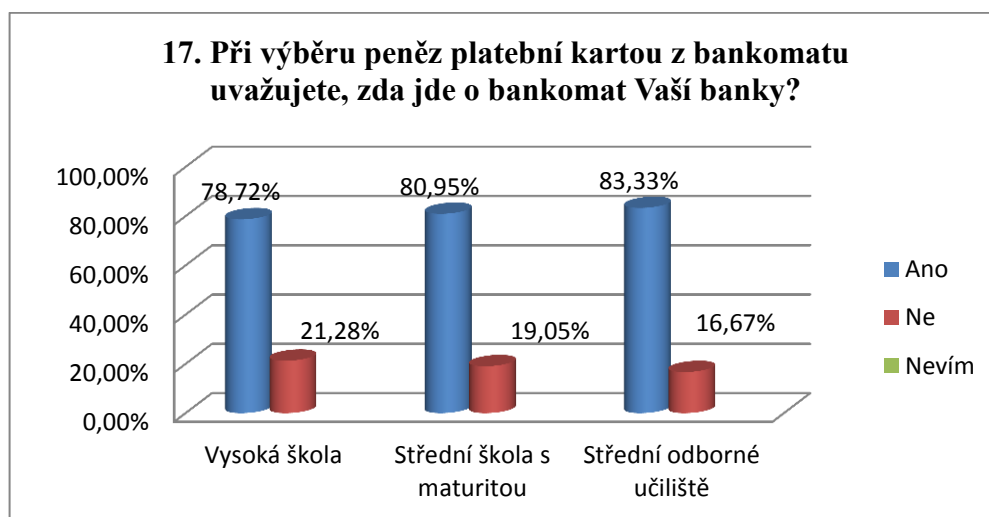
$$V = \sqrt{\frac{\chi^2}{n(q-1)}}, \text{ kde } q = \min(k, m) \quad \mathbf{0 < |V| < 0,3} \quad \text{slabá závislost}$$

$$V = \sqrt{\frac{6,8}{116 \cdot 1}} = 0,24 \quad 0,3 < |V| \leq 0,8 \quad \text{střední závislost}$$

$$\quad \quad \quad 0,8 < |V| \leq 1 \quad \text{silná závislost}$$

Komentář: Síla závislosti $V = 0,24$. Závislost mezi dosaženým vzděláním a využíváním debetní platební karty lze hodnotit jako slabou závislost.

Graf 46: Výběr z bankomatu vlastní banky podle vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Komentář: Při výběru peněz z bankomatu sledované skupiny zohledňují, zda se jedná o bankomat jejich banky v počtu vysokoškoláci 78,72 %, středoškoláci s maturitou 80,95 % a vyučení v oboru 83,33 % (Graf 46).

Srovnání vybraných bank

Česká spořitelna

Tabulka 33 v příloze 2 uvádí bankovní poplatky za jednotlivé bankovní operace České spořitelny (ČS) pro jednotlivé druhy debetních platebních karet.

Debetní platební karta ČS (Obrázek 4, Příloha 4), umožňuje rychlejší placení díky bezkontaktní platbě. Platby do výše 500 Kč nevyžadují nutnost zadávat PIN. Nejbezpečnější platbu přes internet zajišťuje 3D Secure, kdy je každá platba kartou v zabezpečeném internetovém obchodě ověřena pomocí jednorázového SMS kódu, který banka klientovi zašle zdarma na mobilní telefon. Od 1. ledna 2014 zavedla Česká spořitelna povinnost aktivace služby 3D Secure. Služba Cash back umožňuje výběr hotovosti během nákupu, stačí jen před platbou kartou oznámit prodávací úmysl výběru. Minimální hodnota nákupu musí být 300 Kč, maximální částka výběru do výše 1 500 Kč (Obrázek 5, Příloha 4). Platební karty je možné využít při platbě v zahraničí a doplnit je dalšími produkty např. připojištěním cestovních a léčebných výloh.

Tabulka 39: Výhodný balíček ČS

Produkty	Osobní účet ČS II
Výběr z bankomatů ČS	2x/měsíčně zdarma
Vydání karty pro majitele	zdarma
Vydání karty pro partnera	29,-/měsíčně
Výběr z bankomatů ČS	29,-/měsíčně
Všechna odemknutí/zamknutí karty	zdarma
Všechny změny limitů ke kartě	zdarma
Všechny změny PIN ke kartě	zdarma

Zdroj: ČESKÁ SPOŘITELNA, [online]. [cit. 2014-12-21], vlastní zpracování 2014

Komentář: Používání debetní platební karty ČS jako samostatné bankovní služby není výhodné. ČS má v nabídce základní balíček při zřízení osobního účtu, kde je používání debetní karty výhodnější (Tabulka 39).

ČSOB

Poplatky u základních operací jednotlivých typů debetních platebních karet ČSOB jsou uvedeny v tabulce 34, příloze 2. Předností bezkontaktní debetní karty ČSOB je zabezpečení internetových plateb 3D Secure, možnost výběru a vkladu na pobočkách České pošty, možnost vkladu do bankomatu ČSOB, nepřetržitá zákaznická služba při ztrátě/odcizení karty, výběr hotovosti u pokladen prodejen označených logem CashBack. Debetní platební kartu (Obrázek 6, Příloha 4) je možno použít pro bezkontaktní i běžné platby u obchodníků po celém světě, pro platbu přes internet a výběr hotovosti z bankomatů. Nabízí placení nákupů do 500 Kč bez zadání PIN. Při zřízení karty lze sjednat doplňkové služby v podobě pojištění proti zneužití platební karty nebo pojištění léčebných výloh při cestách do zahraničí.

Tabulka 40: Nabídka služeb zdarma v rámci jednotlivých bankovních účtů

Produkty	ČSOB konto	ČSOB Aktivní konto	ČSOB Exkluzivní konto	ČSOB Studentské konto	ČSOB Dětské konto Slůně
Výběr z bankomatů ČSOB zdarma	2x měsíčně	5x měsíčně	neomezeně	neomezeně	4x měsíčně
Pro majitele karta	zdarma	zdarma	zdarma/MC Gold	zdarma	jen Visa Electron
Pro partnera karta	-	zdarma	zdarma	-	-
Pojištění ztráty a krádeže karty pro majitele	-	Basic	Basic/Extra u MC Gold	-	-

Zdroj: ČSOB, [online]. [cit. 2014-11-17], vlastní zpracování 2014

Komentář: Měsíční poplatek za debetní platební kartu vydanou nad rámec osobního konta se pohybuje od 20,- Kč do 350,- Kč. Výběr z bankomatu ČSOB nad rámec balíčku je 6,- Kč za každý výběr. Používání debetní platební karty je finančně výhodnější při zřízení osobního účtu ČSOB konto, ČSOB Aktivní konto, ČSOB Exkluzivní konto, ČSOB Studentské konto, ČSOB Dětské konto Slůně, viz tabulka 40.

Komerční banka

Tabulka 35 v příloze 2 uvádí bankovní poplatky debetních platebních karet KB. Embosovaná bezkontaktní debetní karta je vydávána ve spolupráci se společností MasterCard nebo VISA. Zajišťuje velký rozsah služeb, proto je vhodná pro každodenní využití a odpovídá nárokům životního stylu. Je určena pro platbu v obchodech a výběr z bankomatů kdekoli na světě, platbu na internetu. Výhodou jsou doplňkové služby, kvalitní cestovní pojištění, možnost získání slevy po celý rok v široké síti obchodů a CashBack. Kartě je možné dát vlastní design za měsíční příplatek díky službě MojeKarta (Obrázek 7, Příloha 4).

Tabulka 41: Balíčky k běžným účtům

Balíčky v konceptu MojeOdměny k běžným účtům					
Produkty	Můj Účet	G2.2 (15 – 25)	G2.2 (26 – 30)	Dětské konto	TOP nabídka
Měsíční poplatek Kč¹	68,-	zdarma	68,-	zdarma	490,-
Embosovaná karta + cestovní pojištění	ano	ano	ano	-	ano
e-Card Kč	65,-	65,-	65,-	-	ano
Elektronická karta Kč	200,-	200,-	200,-	ano	-
Další embosovaná karta + cestovní pojištění Kč	490,-	490,-	490,-	-	-
Zlatá karta Kč	2990,-	2990,-	2990,-	-	2990,-

¹ Splníte-li jednu aktivitu, získáte zpět 50 % poplatku, dvě a více aktivit, získáte zpět 100 % poplatku. Aktivita – došlá platba, naspořené prostředky ve výši 100 000,-, půjčky, spoření nebo investování.

Zdroj: KB, [online]. [cit. 2015-02-01], vlastní zpracování 2014

Komentář: Roční poplatek za kartu se pohybuje od 65,- Kč do 490,- Kč. V rámci balíčku běžného účtu je jedna karta zdarma a 1 platba libovolnou kartou, znamená 1 výběr z bankomatu KB zdarma (1 platba Zlatou kartou/Zlatou firemní kartou v obchodě, znamená 1 výběr z bankomatu jiné banky v tuzemsku zdarma). Splněním alespoň jedné aktivity je možnost získat 50 % z měsíčních poplatků zpět. Po splnění dvou či tří aktivit jsou nabízené služby osvobozené od měsíčních poplatků.

Příčemž pro studenty od 26 do 30 let a seniory nad 60 let platí, že 100 % poplatků získávají zpět již při splnění jedné aktivity. Studenti do 25 let mají všechny transakce za 19 Kč a balíček G2.2 zdarma. Pokud rodina v rámci Programu KB rodina založí s členem rodiny nebo s přáteli MůjÚčet, stačí plnit jen jednu aktivitu za oba dohromady.

Porovnání produktů debetní platební karty vybraných bank

Tabulka 42: Porovnání transakcí debetních platebních karet

Transakce	ČS	ČSOB	KB
Vydání a vedení karty ročně	od 400,-	od 20,- do 350,-	od 65,- do 490,-
Výběr z bankomatu banky v ČR	5,-	6,-	9,-
Výběr z bankomatu jiné banky v ČR	40,-	35,-	39,-
Výběr z bankomatu v cizině	125,-	100,-	1 %, min 100,-
Dotaz na zůstatek v bankomatu banky	zdarma	zdarma	2,5
Dotaz na zůstatek v bankomatu jiné banky	40,-	9,-	10,-
Změna PIN v bankomatu banky	zdarma	zdarma	50,-
Blokace	zdarma	zdarma	zdarma
Bezkontaktní platba	ano	ano	ano

Zdroj: ČS, ČSOB, KB, vlastní zpracování 2014

Komentář: Nejvyšší poplatek za výběr z bankomatu si účtuje Komerční banka. Činí 9,- Kč za každý výběr. Nejméně si účtuje Česká spořitelna s částkou 5,- Kč. Výběr z bankomatu jiné banky a výběr v zahraničí se vyplatí klientům ČSOB. Pokud klient potřebuje znát výši zůstatku na svém běžném účtu, ČS a ČSOB tuto informaci vydá v bankomatu bez poplatku. KB si účtuje 2,50 Kč. Za změnu PIN v bankomatu si účtuje KB 50,- Kč, ČS a ČSOB poskytují tuto službu zdarma. Všechny tři banky poskytují zdarma blokaci karty a možnost využití bezkontaktní platby.

5 Zhodnocení výsledků

V analytické části práce zjišťovala pomocí dotazníkového šetření úroveň finanční gramotnosti obyvatel okresu Hradec Králové, závislost mezi dosaženým vzděláním a zodpovězenou otázkou a porovnávaly se debetní platební karty.

Výzkum finanční gramotnosti pomocí dotazníkového šetření

Z dotazníkového šetření finanční gramotnosti vyplývá, že se sami respondenti ohodnotili průměrnou známkou 2,58.

Rozpočet domácnosti si tvoří 58,62 % dotázaných, z nichž 52,3 % naplánovaný rozpočet skutečně dodržuje. Svou finanční situaci sleduje 86,78 % a 92,53 % dříve, než si něco koupí, uvážlivě zvažuje, zda si to mohou dovolit. Své účty platí včas 90,8 % dotázaných respondentů. V případě finančních potíží ví 74,14 % dotázaných, co by udělali. O pojištění peněz uložených v bankách, v případě bankrotu banky ví 64,94% dotázaných, 22,41 % neví a 12,64 % tvrdí, že nejsou pojištěny.

Více jak 71 % dotázaných tvrdí, že znají zkratku RPSN, ve výběru možností co skutečně RPSN znamená, odpovědělo 87,36 % správně. Určit jaká byla roční míra inflace v roce 2013, dokázalo 37,93 % respondentů, zbývajících 62,07 % respondentů neznalo odpověď nebo určili nižší či vyšší roční míru inflace než ve skutečnosti byla. Co se stane s uloženými penězi, pokud se zvýší míra inflace, ví 70,39 % a 21,84 % mylně tvrdí, že dostanou méně peněz, než vložili na svůj bankovní účet.

Běžný účet používá většina dotázaných (92,53 %). Rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou zná podle svého tvrzení 83,91 %. Skutečně určit co je debetní platební karta dovedlo 72,99 % a co je kreditní platební karta 58,05 % dotázaných. Debetní platební kartu využívá 80,47 % a 80,58 % respondentů při výběru peněz platební kartou z bankomatu zohledňuje, zda jde o bankomat jejich banky. Nejčastěji respondenti uvedli, že jejich účet a platební karta jsou vedeny v České spořitelně, KB, ČSOB, GE Money Bank, mBank, AirBank atd.

Co je bezúročné období na kreditní platební kartě dokázalo správně určit 93,07 % dotázaných. V případě zřízení karty by se 62,38 % rozhodovalo podle výše úroku, podle důvěryhodnosti poskytovatele 60,4 % a na doporučení přátel, příbuzných 22,77 % dotázaných. V případě odcizení platební karty by 85,06 % dotázaných zablokovalo kartu, 80,46 % kontaktovalo banku, pobočku a 39,08 % kontaktovalo policii.

Analýza testování závislosti finanční gramotnosti na vzdělání

Z analýzy testování závislostí mezi dosaženým vzděláním a otázkou vyplývá zjištění, že vysokoškolsky vzdělaní respondenti oznámkovali svou finanční gramotnost průměrnou známkou 2,48, středoškolsky vzdělaní s maturitou známkou 2,61 a vyučení v oboru známkou 2,87. Na základě jejich hodnocení se ukazuje, že čím nižší vzdělání respondenti dosáhli, tím kritičtěji se ohodnotili.

Finanční rozpočet dělá 56,9 % vysokoškolsky vzdělaných, 53,85 % středoškolsky s maturitou a 76,47 % vyučených v oboru. Vliv může mít výše měsíčního příjmu. Předpokladem je, že vyšší vzdělání přináší vyšší výdělky. Naplánovaný rozpočet dodržuje 62,07 % vysokoškolsky vzdělaných, 47,44 % středoškolsky s maturitou, 58,82 % vyučených respondentů. Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a dodržováním naplánovaného rozpočtu neprokázalo statisticky významnou závislost mezi těmito proměnnými, platí nulová hypotéza. V případě finančních potíží ví 81,03 % vysokoškolsky vzdělaných, 71,79 % středoškolsky vzdělaných s maturitou a 70,59 % vyučených v oboru, co by udělali. O tom, že jsou peníze uložené v bankách pojištěny pro případ bankrotu banky, ví 72,41 % vysokoškolsky vzdělaných, 64,10 % středoškolsky vzdělaných s maturitou, 58,82 % vyučených v oboru.

Ve všech posuzovaných typech vzdělání tvrdí shodně 80 % respondentů, že ví, co znamená zkratka „RPSN“. Testování závislosti neprokázalo, že existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a znalostí zmíněné zkratky.

Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a znalostí roční míry inflace za rok 2013 neprokázalo statisticky významnou závislost proměnných, platí nulová hypotéza. Pokud by se zvýšila inflace, ví přes 70 % dotázaných ve všech skupinách, že dostanou stejně nebo více peněz, ale kupní hodnota by se snížila.

Rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou tvrdí 91,38 % vysokoškolsky vzdělaných, 91,03 % středoškolsky s maturitou a 58,82 % vyučených v oboru, že zná, ale správnou odpověď na téma debetní platební karty uvedlo 87,93 % vysokoškolsky vzdělaných, 70,51 % středoškolsky vzdělaných s maturitou a 52,94 % vyučených v oboru. Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o debetní platební kartě prokázalo, že existuje statisticky významná závislost proměnných. Nulová závislost je zamítnuta. Sílu statistické závislosti lze hodnotit jako velmi slabou. Správné tvrzení o kreditní platební kartě udalo 62,07 % vysokoškolsky vzdělaných, 61,54 % středoškolsky

vzdělaných s maturitou a 41,18 % vyučených v oboru. Testování závislosti mezi dosaženým vzděláním a tvrzením o kreditní platební kartě neprokázalo statisticky významnou závislost proměnných, nulová hypotéza platí.

Co je bezúročné období na kreditní platební kartě vědělo přes 91 % dotázaných ve všech porovnávaných druzích vzdělání. Pokud by se dotazovaní měli rozhodnout pro kreditní platební kartu, bylo by to podle výše úroků a důvěryhodnosti poskytovatele.

Jestliže by respondentům byla odcizena platební karta, nejčastěji by kontaktovali banku, její pobočku z důvodu zablokování karty.

Analýza porovnání debetních platebních karet vybraných bank

Analýza porovnání debetních platebních karet ukázala, že běžný účet používá (Graf 37, Příloha 3) 100 % dotázaných respondentů s vysokou školou, 92,31 % respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou a 88,24 % vyučených v oboru.

Testování závislosti prokázalo, že existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a používáním debetní platební karty. Nulová hypotéza je zamítnuta. Sílu závislosti lze hodnotit jako slabou. Čím nižší je vzdělání, tím méně respondenti používají debetní platební kartu.

Pokud respondenti vlastní debetní platební kartu, mají ji vydanou k běžnému účtu vedenému u České spořitelny, ČSOB a KB.

Výše poplatků za vydání a vedení debetní platební karty se u těchto bank pohybuje od 20,- Kč do 490,- Kč ročně. Přičemž nejmenší možný poplatek účtuje ČSOB.

Za výběr ze svého bankomatu v ČR si nejvíce účtuje KB (9,- Kč) a nejméně ČS (5,- Kč). Výběr z bankomatu u jiné banky v ČR stojí klienty od 35,- Kč do 40,- Kč. Tuto službu nejlevněji poskytuje ČSOB. Výběr peněz z bankomatu v zahraničí je finančně výhodný pro klienty ČSOB, zaplatí 100,- za jednotlivý výběr. V ČS zaplatí 125,- Kč a v KB 1 % z vybírané částky, minimálně 100,- Kč.

Kromě běžného ceníku nabízejí banky výhodné balíčky. Tyto balíčky obsahují mnoho výhod a produktů, některé poskytované služby jsou u všech tří bank osvobozeny od měsíčních poplatků, viz tabulky č. 39, 40, 41.

6 Závěr

Práce splnila vytyčené cíle. V problematice používání platebních karet bylo zjištěno, že úzce souvisí s finanční gramotností a často i s dosaženým vzděláním.

Byly srovnávány debetní platební karty s kreditními, s podrobnějším zaměřením na debetní platební karty.

Rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou zná podle svého vyjádření 83,91 % dotázaných. Po zodpovězení filtrační otázky ale šetření prokázalo, že pouze 72,99 % zná skutečný význam pojmu „debetní“ a 58,05 % pojmu „kreditní“. Šetření zkoumalo závislost mezi dosaženým vzděláním a znalostí termínu debetní platební karta. Znalost tohoto termínu závisí na výši dosaženého vzdělání. Vyšší vzdělání přináší větší znalosti.

Debetní platební kartu využívá 80 % respondentů. Testování závislosti prokázalo, že existuje statisticky významná závislost mezi dosaženým vzděláním a používáním debetní platební karty. Čím nižší je vzdělání, tím méně respondentů používá debetní platební kartu. Příčinou toho může být neznalost tohoto platebního nástroje nebo obava ze ztráty/zcizení/zneužití platební karty.

Necelých 30 % dotázaných vlastní debetní platební kartu k běžnému účtu, který je veden u České spořitelny, následně u ČSOB a KB. Z porovnání debetních platebních karet u ČS, ČSOB, KB se ukázalo, že orientace v sazebnících u tohoto platebního nástroje, nemusí být pro klienta bez finanční gramotnosti nijak jednoduchá. Klient banky musí brát v potaz sazebník za jednotlivé bankovní služby a za služby sjednané zdarma v rámci balíčku k běžným účtům. Bohužel sazebníky bank jsou často překombinované a pro klienty nepřehledné.

Z porovnání jednotlivých transakcí platební kartou vyplývá, že ČS a ČSOB má nejjednodušší řešení účtování debetních platebních karet. Naopak nejsložitější systém účtování má KB. Pro občana bez finanční gramotnosti je systém těžko přehledný a pochopitelný. Z pohledu poplatků spojených s používáním debetní platební karty se jeví ČSOB Aktivní konto jako nejzajímavější. Účet je určen pro klienty, kteří aktivně využívají účet po všech stránkách.

Pokud by si chtěli respondenti pořídit kreditní kartu, rozhodovali by se nejčastěji podle úroku a důvěryhodnosti poskytovatele. Co je bezúročné období zná 93,07 % dotázaných. Pokud by jim byla zcizena platební karta, nejčastěji by kontaktovali banku a nechali zablokovat svoji kartu.

Dílčím cílem byla finanční gramotnost. V dotazníkovém šetření se k finanční gramotnosti vázaly otázky na téma rozpočtu domácnosti, finančních rezerv, inflace, významu RPSN, vše v závislosti na dosaženém vzdělání. Toto šetření posloužilo k analýze dané problematiky.

Rozpočet domácnosti tvoří 58,62 % ze 174 dotázaných. Sestavováním svého rozpočtu se nejvíce zabývají respondenti, kteří dosáhli SOU. Naplánovaný rozpočet skutečně dodržuje 52,3 % respondentů. Dodržování se objevuje častěji u vysokoškolsky vzdělaných a ne u vyučených v oboru, kteří se plánováním více zabývají. Z šetření vyplývá, že respondenti s nižším vzděláním nedokáží sestavit reálný rozpočet domácnosti.

Necelých 90 % pravidelně sleduje svou finanční situaci a zvažuje svou koupěschopnost. Řešit své finanční potíže zvládne 74,14 % dotázaných. Nejlépe by si vedli vysokoškolsky vzdělaní respondenti. Své účty platí včas 91 % respondentů.

Pouhých 37,93 % respondentů znalo výši roční míry inflace za rok 2013, přičemž její výše byla nejvíce známa respondentům s vysokoškolským vzděláním a nejméně vyučeným v oboru. Statistická významná závislost přesto neexistuje. Dopad inflace na uložené peníze zná 70,39 % dotázaných. Nedovedou ale odhadnout skutečnou hodnotu po změně inflace.

Zkratku RPSN umí definovat 71,26 % dotázaných. Opět nejvíce správných odpovědí bylo u vysokoškolsky vzdělaných respondentů, nejméně u vyučených v oboru. Avšak dle výpočtu statisticky významná závislost mezi vzděláním a znalostí zkratky neexistuje.

Běžný účet je nepostradatelný pro necelých 93 % dotázaných. Je to způsobeno tím, že zaměstnavatelé a instituce provádějí téměř výhradně výplatu mzdy a dávek na bankovní účty. O tom, že vklad u banky je pojištěn, ví 64,94 % dotázaných, převažují vysokoškolsky vzdělaní.

Doporučení pro uživatele osobních účtů a platebních karet, bez ohledu na dosažené vzdělání, je, aby prohlubovali své finanční znalosti, dokázali co nejlépe nakládat se svými financemi a dokázali zabezpečit svou životní úroveň.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 660 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-3893-2.

JUŘÍK, Pavel. *Platební karty: ilustrovaná historie placení*. 1. vyd. Praha: Libri, 2012, 204 s. ISBN 978-807-2774-982.

JUŘÍK, Pavel. *Platební karty: 1870-2006 : velká encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 296 s. ISBN 80-247-1381-0.

KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovníctví obchody, služby, operace a rizika*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8.

MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 220 s. ISBN 80-247-1725-5.

MATUŠÍNSKÁ, Kateřina. *Marketing finančních služeb: distanční studijní podpora*. Vyd. 1. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2009, 203 s. ISBN 978-807-2485-208.

MARVANOVÁ, Marie, Pavel JUŘÍK a Karel VÍTKOVSKÝ. *Platební styk*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1996, 251 s. ISBN 80-726-5011-4.

NOVESKÝ, Ivan. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha: Cofet, 2009, 448 s. ISBN 978-802-5442-074.

POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, 480 s. ISBN 978-80-7400-491-9.

SEKERKA, Bohuslav. *Bankovníctví: distanční opora*. Vyd. 3. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010, 2 sv. (115, 79 s.). ISBN 978-80-7395-318-81.

SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3.

Časopisy

JURÍK, Pavel. *Bankovníctví*. Praha: Economia, a.s, 29.11.2013, XX (46), č. 11. ISSN 1212-4273.

Internetové zdroje

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Historie ČNB. Rozvoj bezhotovostních forem placení* [online]. Copyright © Česká národní banka, 2003-2014. [cit. 2014-08-12]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/bezhotovostni_platebni_styk/pruzerova_temata_bezhotovostni_platebni_styk/rozvoj_bezhotovostnich_forem_placeni.html

ČESKÁ SPOŘITELNA. *Ceník: Osobní účet České spořitelny II* [online]. [cit. 2014-12-21]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/osobni-ucet-cs-ii/cenik-d00022382>

ČESKÁ SPOŘITELNA. *Karty: Debetní karty k účtům: Visa Classic* [online]. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/osobni-finance/visa-classic/cenik-d00019285>

ČESKÁ SPOŘITELNA. *Profil České spořitelny* [online]. [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/nav/o-nas/profil-ceske-sporitelny-d00014413>

ČESKÁ SPOŘITELNA. *Visa Classic: Cash back* [online]. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/sc_5230.xml

ČESKÁ SPOŘITELNA. *Visa Classic* [online]. [cit. 2014-10-07]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/open_product_76.xml

ČSOB. *Bezkontaktní Debit MasterCard*. [online]. [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Lide/Platebni-karty/Stranky/bezkontaktni-karta.aspx>

ČSOB. *O společnosti ČSOB* [online]. [cit. 2014-10-04]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/O-CSOB/Profil-CSOB/Stranky/default.aspx>

ČSOB. *Sazebník pro fyzické osoby – občany* [online]. [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Sazebniky/Stranky/Sazebnik-pro-fyzicke-osoby-obcany.aspx>

FA: KANCELÁŘ FINANČNÍHO ARBITRA: ORGANIZAČNÍ SLOŽKA STÁTU. *Finanční arbitr - základní informace* [online]. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <http://www.finarbitr.cz/cs/financni-arbitr/zakladni-informace.html>

GE Money. *Moderní platební metody: Platební nálepka* [online]. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <https://www.gemoney.cz/lide/karty/moderni-placeni>

Kartyvbezpeci.cz. *Jak poznám bezkontaktní platební kartu* [online]. [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <http://www.kartyvbezpeci.cz/content/7-jak-poznam-bezkontaktni-kartu>

KB. *Komerční banka – sazebník a úrokové sazby: Občané* [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.sazebnik-kb.cz/file/cms/cs/sazebniky/kb-20150201-sazebnik-1-obcane.pdf?20150202083725>

KB. *Lidé: Platební karty* [online]. [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/cs/lide/obcane/ucty-a-platby/platebni-karty/embosovana-karta-mastercard-visa.shtml>

KB: *Společenská odpovědnost* [online]. [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/cs/o-bance/o-nas/spolecenska-odpovednost/index.shtml>

Ministerstvo financí: Česká republika. *Národní strategie finančního vzdělávání* [online]. 2010 [cit. 2014-05-30]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financni-vzdelavani/narodni-strategie>

Ministerstvo financí: Česká republika. *Proč se finančně vzdělávat: Bezhotovostní peníze* [online]. [cit. 2014-10-04]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/penize-a-ucty/bezhotovostni-penize>

Penize.cz: ÚČTY A KARTY. PLISCHKE, Simona Ely. *Jak došly platební karty do českých zemí aneb historie karet plná zajímavostí* [online]. 27.4.2007 [cit. 2014-06-24]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/platebni-karty/18777-jak-dosly-platebni-karty-do-ceskych-zemi-aneb-historie-karet-plna-zajimavosti>

Plaťte bezkontaktně: O2 Czech Republic. *Jak to funguje* [online]. [cit. 2014-10-04]. Dostupné z: <http://kartavmobilu.cz/info.php>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Útvary Policie ČR: SKIMMING 2013* [online]. [cit. 2014-06-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/skimming-2013.aspx>

Sbk: platební karty, založeno 1992. *Bezpečností výbor: DESATERO PRO DRŽITELE PLATEBNÍCH KARET* [online]. [cit. 2014-08-12]. Dostupné z: http://www.bankovnikarty.cz/pages/czech/media_bezpecnost.html#Phishing

Sbk: platební karty, založeno 1992. *Statistiky* [online]. [cit. 2014-08-13]. Dostupné z: http://www.bankovnikarty.cz/pages/czech/profil_statistiky.html

SpeedCard. *Plastové karty: Personalizace* [online]. [cit. 2014-08-13]. Dostupné z: <http://www.speedcard.cz/Personalizace-karet.aspx>

SpeedCard. *Plastové karty: Výroba a potisk* [online]. [cit. 2014-08-12]. Dostupné z:
<http://www.speedcard.cz/Vyroba-karet.aspx>

STÁTNÍ TISKÁRNA CENIN. *Plastové karty* [online]. [cit. 2014-08-12]. Dostupné z:
<http://www.stc.cz>, <http://karty.stc.cz>

Legislativa

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku

8 Seznam tabulek

- Tabulka 1: Hledisko třídění platebních karet
- Tabulka 2: Specifikace dotazníkového šetření
- Tabulka 3: Věk
- Tabulka 4: Stupeň vzdělání
- Tabulka 5: Finanční rozpočet
- Tabulka 6: Co znamená zkratka „RPSN“
- Tabulka 7: Používání bankovního účtu
- Tabulka 8: Využití debetní platební karty
- Tabulka 9: Používání bankomatu banky
- Tabulka 10: Dodržování naplánovaného rozpočtu podle vzdělání
- Tabulka 11: Teoretické četnosti podle vzdělání
- Tabulka 12: Výpočet χ^2 -testu
- Tabulka 13: Znalost zkratky „RPSN“ podle dosaženého vzdělání
- Tabulka 14: Teoretické četnosti
- Tabulka 15: Sloučení teoretické četnosti
- Tabulka 16: Výpočet χ^2 -testu
- Tabulka 17: Znalost míry inflace (2013) podle dosaženého vzdělání
- Tabulka 18: Přepočtení na teoretické četnosti
- Tabulka 19: Agregace teoretických četností
- Tabulka 20: Absolutní četnosti tvrzení o debetní platební kartě podle vzdělání
- Tabulka 21: Přepočtené teoretické četnosti tvrzení
- Tabulka 22: Sloučení teoretické četnosti
- Tabulka 23: Výpočet χ^2 -testu
- Tabulka 24: Tvrzení o kreditní platební kartě podle vzdělání
- Tabulka 25: Přepočítání na teoretické četnosti
- Tabulka 26: Sloučení teoretických četností
- Tabulka 27: χ^2 -testu
- Tabulka 28: Absolutní četnosti využívání debetní platební karty podle vzdělání
- Tabulka 29: Přepočtení na teoretické četnosti
- Tabulka 30: Sloučené absolutní četnosti
- Tabulka 31: Sloučené teoretické četnosti

- Tabulka 32: Výpočet χ^2 -testu využívání debetní platební karty
- Tabulka 33: Bankovní poplatky u debetních platebních karet u ČS
- Tabulka 34: Bankovní poplatky ČSOB
- Tabulka 35: Bankovní poplatky KB
- Tabulka 36: Základní fakta ČS k 30. 6. 2014
- Tabulka 37: ČSOB v číslech k 31. 12. 2013
- Tabulka 38: Komerční banka a Skupina KB v roce 2013
- Tabulka 39: Výhodný balíček ČS
- Tabulka 40: Nabídka služeb zdarma v rámci jednotlivých bankovních účtů
- Tabulka 41: Balíčky k běžným účtům
- Tabulka 42: Porovnání transakcí debetní platební karty

9 Seznam grafů

- Graf 1: Přehled skimmingu na území ČR v období let 2005 – 2013
- Graf 2: Počet vydaných karet v ČR
- Graf 3: Pohlaví
- Graf 4: Sociální status
- Graf 5: Finanční gramotnost
- Graf 6: Finanční rozpočet
- Graf 7: Platební morálka
- Graf 8: Finanční obtíže
- Graf 9: Pojištění bank
- Graf 10: „RPSN“
- Graf 11: Co znamená zkratka „RPSN“
- Graf 12: Vliv inflace
- Graf 13: Výše roční míry inflace
- Graf 14: Rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou
- Graf 15: Tvrzení o debetní platební kartě
- Graf 16: Tvrzení o kreditní platební kartě
- Graf 17: Finanční instituce
- Graf 18: Bezúročné období
- Graf 19: Co je rozhodující pro výběr kreditní platební karty

- Graf 20: Řešení při zcizení platební karty
- Graf 21: Dosažené vzdělání
- Graf 22: Hodnocení finanční gramotnosti podle dosaženého vzdělání
- Graf 23: Sociální status respondentů s vysokoškolským vzděláním
- Graf 24: Zastoupení M a Ž u vysokoškolsky vzdělaných respondentů
- Graf 25: Věkové rozložení respondentů s vysokoškolským vzděláním
- Graf 26: Sociální status respondentů se středním vzděláním s maturitou
- Graf 27: Zastoupení M a Ž u středoškolsky vzdělaných s maturitou
- Graf 28: Věkové rozložení respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou
- Graf 29: Sociální status respondentů vyučených v oboru
- Graf 30: Zastoupení M a Ž u středoškolsky vyučených v oboru
- Graf 31: Věkové rozložení respondentů vyučených v oboru
- Graf 32: Rozpočet podle dosaženého vzdělání
- Graf 33: Překlenutí finančních potíží podle dosaženého vzdělání
- Graf 34: Uložení peněz v bankách podle dosaženého vzdělání
- Graf 35: Znalost zkratky „RPSN“ podle dosaženého vzdělání
- Graf 36: Co by se stalo s uloženými penězi v případě inflace podle dosaženého vzdělání
- Graf 37: Používání běžného účtu podle dosaženého vzdělání
- Graf 38: Rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou podle dosaženého vzdělání
- Graf 39: Tvrzení o debetní platební kartě podle dosaženého vzdělání
- Graf 40: Tvrzení o kreditní platební kartě podle dosaženého vzdělání
- Graf 41: Znalost bezúročného období podle dosaženého vzdělání
- Graf 42: Rozhodující vlivy pořízení kreditní karty podle dosaženého vzdělání
- Graf 43: Chování při odcizení platební karty podle dosaženého vzdělání
- Graf 44: Nejčastěji zvolená banka podle dosaženého vzdělání
- Graf 45: Používání debetní platební karty podle dosaženého vzdělání
- Graf 46: Výběr z bankomatu vlastní banky podle dosaženého vzdělání

10 Seznam obrázků

- Obrázek 1: Přední strana karty
- Obrázek 2: Označení bezkontaktní platby
- Obrázek 3: Platební nálepka
- Obrázek 4: Debetní platební karta Visa Classic
- Obrázek 5: Logo Cash back
- Obrázek 6: Bezkontaktní Debit MasterCard
- Obrázek 7: Embosovaná karta/Embosovaná karta design Lady/Embosovaná G2 karta

11 Seznam příloh

- Příloha 1: Dotazník
- Příloha 2: Tabulky
- Příloha 3: Grafy
- Příloha 4: Obrázky
- Příloha 5: Profily vybraných bank

Příloha 1 – dotazník

1) Jakou známkou hodnotíte svou finanční gramotnost? (Jako ve škole)

1,2,3,4,5

2) Dělá si Vaše domácnost finanční rozpočet?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

3) Dodržujete Vaše domácnost naplánovaný rozpočet?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

4) Sledujete pečlivě svoji finanční situaci?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

5) Dříve, než si něco koupíte, uvážlivě zvažujete, zda si to může dovolit?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

6) Platíte své účty včas?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

7) Víte, co byste udělal(a) pro překlenutí finančních obtíží?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

8) Jsou peníze uložené v bankách pojištěny pro případ bankrotu banky?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

9) Věděl(a) byste, co znamená zkratka „RPSN“?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

10) Co znamená zkratka „RPSN“?

- a) úrok
- b) roční procentní sazba nákladů
- c) kolik zaplatím navíc
- d) nevím

11) Pokud by se zvýšila míra inflace, co by se podle Vás stalo s uloženými penězi v bance?

- a) dostanu stejně nebo více peněz, ale kupil(a) bych si za ně méně
- b) dostanu méně peněz, než jsem vložil(a)
- c) nevím

12) Jaká byla v loňském roce (2013) roční míra inflace v ČR?

- a) do 0,5%
- b) 0,5% - 1%
- c) 1% - 3%
- d) více než 3%
- e) nevím

13) Používáte běžný účet?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

14) Věděl(a) byste, jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní platební kartou?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

15) Jaké tvrzení se týká debetní karty?

- a) je vázána na běžný účet a umožňuje provádět finanční transakce, pokud je na účtu dostatek peněz
- b) je vázaná na úvěrový účet podle schváleného limitu banky
- c) slouží pouze pro manipulaci elektronických peněz
- d) nevím

16) Využíváte Vy osobně debetní platební kartu?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

17) Při výběru peněz platební kartou z bankomatu uvažujete, zda jde o bankomat Vaší banky?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

18) U jaké banky máte debetní platební kartu?

- a) Česká spořitelna
- b) ČSOB
- c) KB
- d) GE Money Bank
- e) Raiffeisenbank
- f) vlastní odpověď.....

19) Jaké tvrzení se týká kreditní platební karty?

- a) ze svého běžného účtu mohu čerpat více peněz, než na něm mám uloženo
- b) peníze si půjčuji ze speciálního úvěrového účtu
- c) mohu s ní spořit
- d) nevím

20) Co je bezúročné období na kreditní kartě?

- a) doba, kdy si mohu půjčit peníze zdarma a dluh splatit bez jakéhokoliv úroku (u bezhotovostního placení)
- b) doba, kdy platím úrok menší než obvykle
- c) nevím

21) Podle čeho byste se rozhodoval(a), pokud byste si chtěl(a) pořídit kreditní kartu?

- a) důvěryhodnost poskytovatele
- b) doporučení přátel, příbuzných
- c) úrok
- d) brožury, letáčky, časopisy
- e) reklama
- f) vlastní odpověď.....

22) Co byste dělal(a), kdyby Vám byla odcizena platební karta?

- a) kontaktoval(a) bych banku, pobočku
- b) kontaktoval(a) bych policii
- c) zablokoval(a) bych kartu
- d) obrátil(a) bych se na rodinu, kamarády
- e) vlastní odpověď.....

23) Kolik Vám je let?

- a) do 15 let
- b) 16 – 25 let
- c) 26 – 35 let
- d) 36 – 45 let
- e) 46 – 55 let
- f) 56 – 65 let
- g) 66 a více

24) Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

25) Jaký je Váš současný status?

- a) zaměstnaný
- b) nezaměstnaný
- c) důchodce
- d) podnikatel
- e) student
- f) žák

26) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) vysoká škola
- b) vyšší odborná škola
- c) střední škola s maturitou
- d) střední odborné učiliště
- e) základní škola
- f) žádné

Příloha 2 – tabulky

Tabulka 1: Hledisko třídění platebních karet

Podle způsobu zpracování	<ul style="list-style-type: none"> • Debetní platební karta • Kreditní platební karta • Karta s odloženou splatností (tzv. charge karta)
Podle vydavatele	<ul style="list-style-type: none"> • Bankovní karta • Karta nebankovních subjektů
Podle prostorové použitelnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Karta tuzemská • Karta mezinárodní
Podle osoby držitele	<ul style="list-style-type: none"> • Osobní karta • Služební karta
Podle typu písma na kartě	<ul style="list-style-type: none"> • Karta s reliéfním záznamem • Karta s hladkým tiskem
Podle typu elektronického záznamu na kartě	<ul style="list-style-type: none"> • Karta s magnetickým proužkem • Karta s čipem • Hybridní karta • Laserová karta
Podle funkce a způsobu užití	<ul style="list-style-type: none"> • Bankovní karta • Elektronická karta • Univerzální karta • Záruční šeková karta
Podle úrovně služeb s kartou spojených	<ul style="list-style-type: none"> • Karta základní • Karta specializovaná • Karta prestižní • Karta výběrová • Karta zvláštní

Zdroj: Schlossberger, 2012, vlastní zpracování 2014

Tabulka 33: Bankovní poplatky u debetních platebních karet u ČS

Debetní karty	Visa Classic	Visa Gold	Debetní nálepka
Vydávána k účtu	Osobní účet ČS II Osobní konto ČS	Vydává se pouze k Osobnímu účtu ČS a k Osobnímu kontu ČS	Osobní účet ČS II Osobní konto ČS
Vydání a používání karty	400 Kč/ročně	-	zdarma v balíčku
Výběr z bankomatu ČS a skupiny ERSTE	5 Kč	5 Kč	-
Výběr z bankomatu jiné banky v ČR	40 Kč	40 Kč	-
Výběr z bankomatu v zahraničí	125 Kč	125 Kč	-
Dotaz na zůstatek v bankomatu ČS	zdarma	zdarma	-
Dotaz na zůstatek v bankomatu jiné banky	20 Kč	20 Kč	-
Platba kartou u obchodníka	zdarma	zdarma	-
Cash advance u banky v ČR	40 Kč	40 Kč	-
Cash advance u banky v zahraničí	125 Kč	125 Kč	-
Změna PIN v bankomatu ČS	zdarma	zdarma	-
Bezkontaktní platba	ano	ano	ano
Blokace	zdarma	zdarma	zdarma

Zdroj: ČESKÁ SPORITELNA, [online]. [cit. 2014-12-12], vlastní zpracování 2014

Tabulka 34: Bankovní poplatky ČSOB

Typ karty	Embosovaná MasterCard a VISA	Prestižní MasterCard/VISA Gold	Elektronická VISA
Detailní popis	Debit MasterCard, Debit Master Card Student, VISA Classic, MasterCard Standard	Debit MasterCard Gold, MasterCard Gold, VISA Gold	VISA Electron, VISA Electron Baby
Součást konta	ČSOB Konto, ČSOB Aktivní konto, ČSOB Studentské konto	ČSOB Exkluzivní konto	Lze pořídit nad rámec konta, cena dle sazebníku
Měsíční poplatek ¹	45 Kč	350 Kč	20 Kč
Výběr z bankomatu ČSOB v ČR a SR	6 Kč	6 Kč	6 Kč
Výběr z bankomatu jiné banky	35 Kč	35 Kč	35 Kč
Výběr z bankomatu v zahraničí	100 Kč	100 Kč	100 Kč
Dotaz na zůstatek v ČSOB v ČR	zdarma	zdarma	zdarma
Dotaz na zůstatek v jiných bankách ČR a v zahraničí	9 Kč	9 Kč	9 Kč
Platba kartou/nálepkou u obchodníka ²	zdarma	zdarma	zdarma
Vklad hotovosti	zdarma	zdarma	zdarma
Cash Back	zdarma	zdarma	zdarma
Bezkontaktní	ano	ano	ne
Změna PIN v bankomatu ČSOB	zdarma	zdarma	zdarma
Blokace karty	zdarma	zdarma	zdarma

¹Pokud není v rámci osobního konta zdarma

²O případném poplatku musí obchodník informovat předem

Zdroj: ČSOB, [online]. [cit. 2014-11-17], vlastní zpracování 2014

Tabulka 35: Bankovní poplatky KB

Typ karty	Embosovaná	Elektronická		Virtuální
Detailní popis	Embosovaná karta, Embosovaná karta-design Lady, Embosovaná G2 karta	Elektronická karta	Prima karta	e-Card
Součást balíčku	MůjÚčet, Konto G2.2, TOP nabídka	-	Dětské konto	TOP nabídka
Roční poplatek	490,-	200.-	zdarma	65,-
Výběr hotovosti v bankomatu KB	9,-/zdarma ¹	9,-/zdarma ¹	zdarma	-
Výběr z bankomatu jiné banky	39,-	39,-	39,-	-
Výběr hotovosti z bankomatu v zahraničí	1 %, min 100,- ²	1 %, min 100,-	1 %, min 100,-	-
Dotaz na zůstatek v bankomatu KB	2,5	2.50	2,5	
Dotaz na zůstatek jiných bank	10,-	10,-	10,-	
Platby kartou u obchodníka	zdarma	zdarma	zdarma	zdarma
Cash back v tuzemsku	zdarma	zdarma	zdarma	-
Změna PIN v bankomatech KB	50,-	50,-	zdarma	-
Blokace (5x)	zdarma	zdarma	zdarma	-

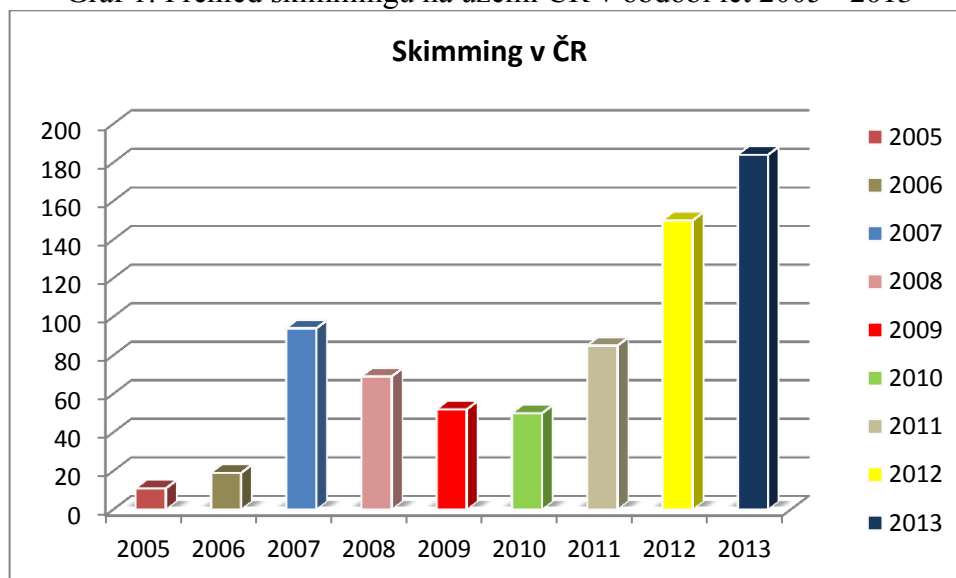
¹Za každou platbu u obchodníka provedenou během jednoho kalendářního měsíce bude klientovi na účet vedený v Kč vrácena částka odpovídající jednomu zaúčtovanému poplatku za výběr z bankomatu KB proveden ve stejném kalendářním měsíci debetní kartou. Neplatí při zrušení účtu.

²Pro Embos. G2 kartu jeden výběr měsíčně zdarma.

Zdroj: KB, [online]. [cit. 2015-02-01], vlastní zpracování 2014

Příloha 3 – grafy

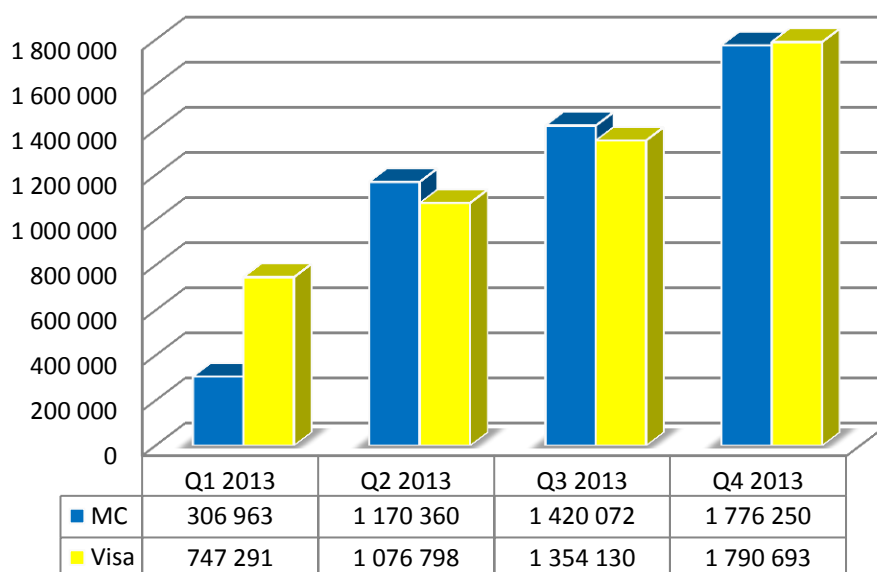
Graf 1: Přehled skimmingu na území ČR v období let 2005 - 2013

Zdroj: POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, [online]. [cit. 2014-06-07], vlastní zpracování 2014

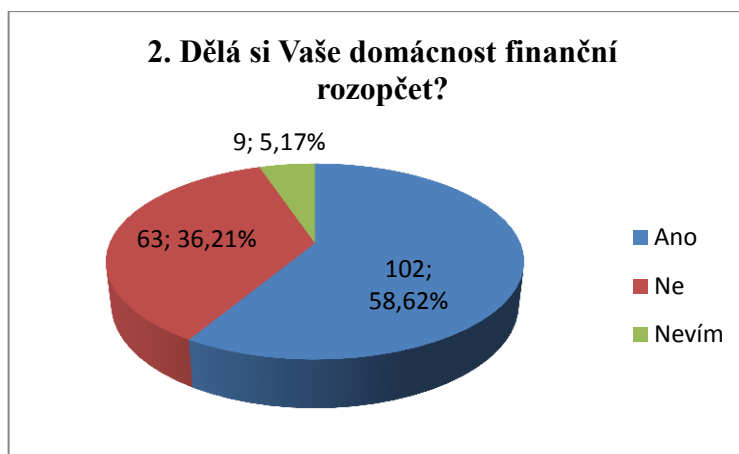
Graf 2: Počet vydaných karet v ČR

Růst počtu vydaných bezkontaktních (NFC) karet v ČR

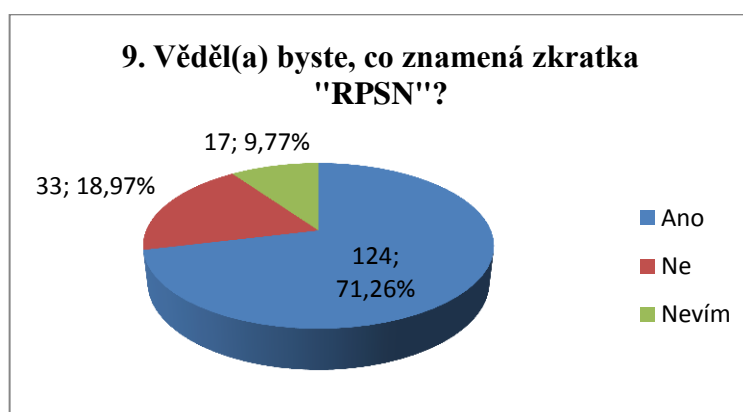
Zdroj: Sbk, [online]. [cit. 2014-08-13], vlastní zpracování 2014

Graf 6: Finanční rozpočet

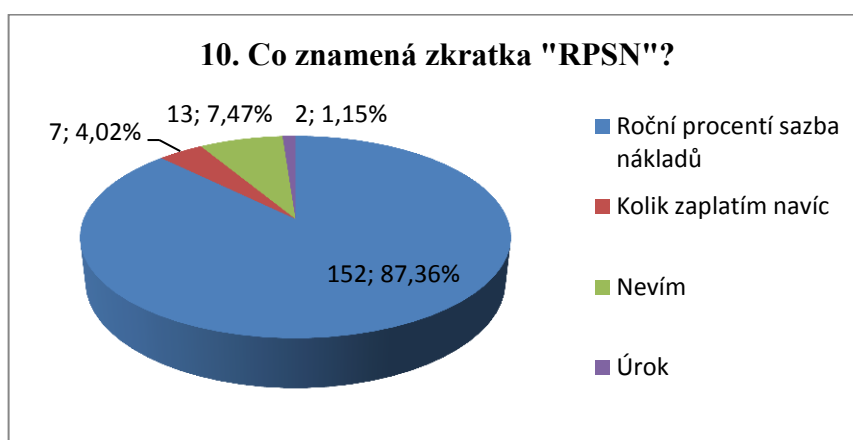
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 10: „RPSN“

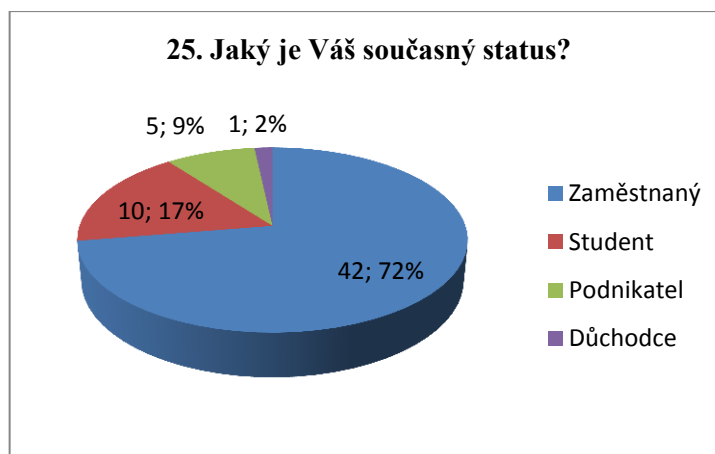
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 11: Co znamená zkratka „RPSN“?

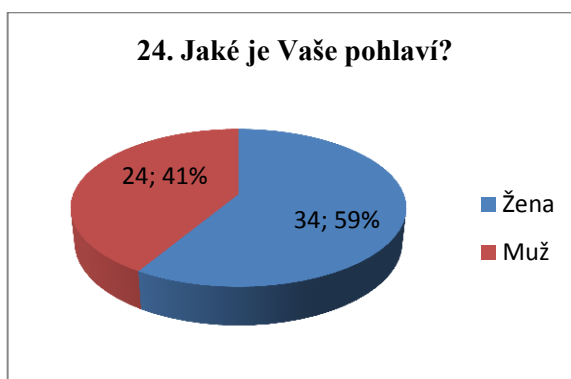
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 23: Sociální status respondentů s vysokoškolským vzděláním

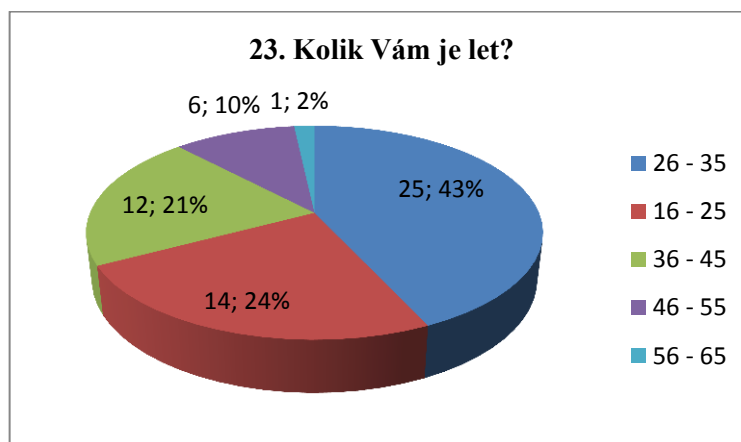
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 24: Zastoupení M a Ž u vysokoškolsky vzdělaných respondentů

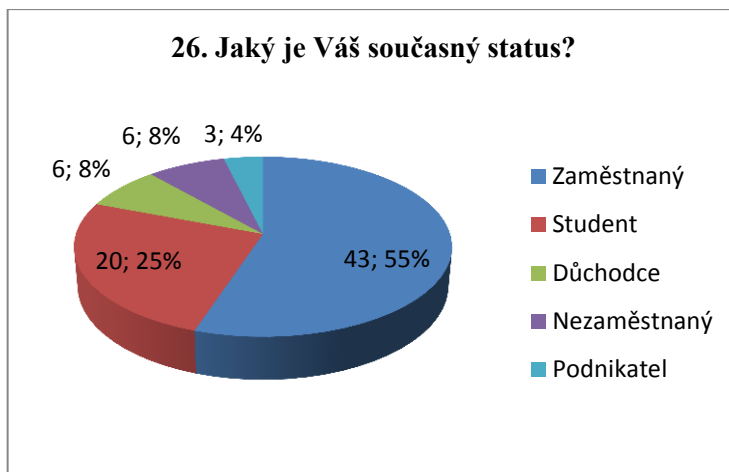
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 25: Věkové rozložení respondentů s vysokoškolským vzděláním

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 26: Sociální status respondentů se středním vzděláním s maturitou

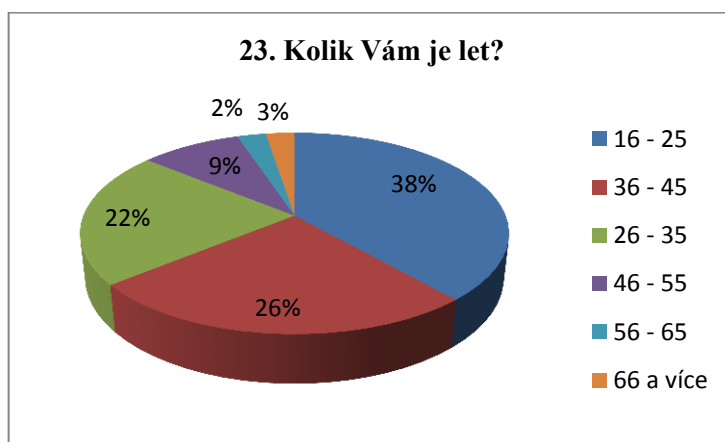
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 27: Zastoupení M a Ž u středoškolsky vzdělaných s maturitou

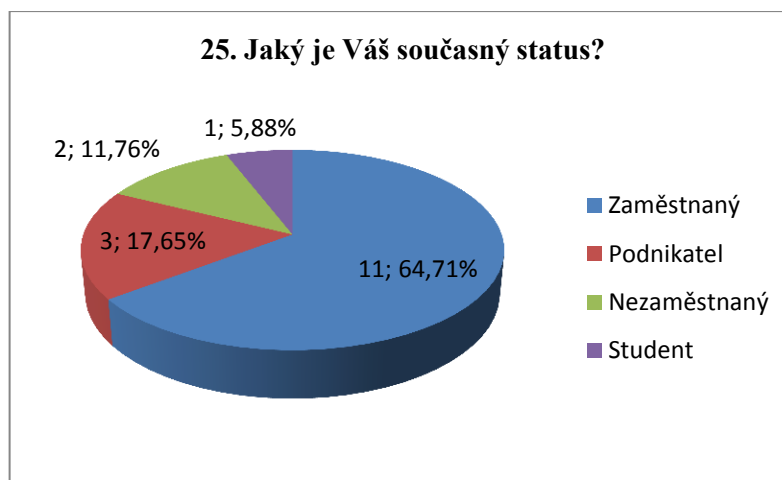
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 28: Věkové rozložení respondentů se středoškolským vzděláním s maturitou

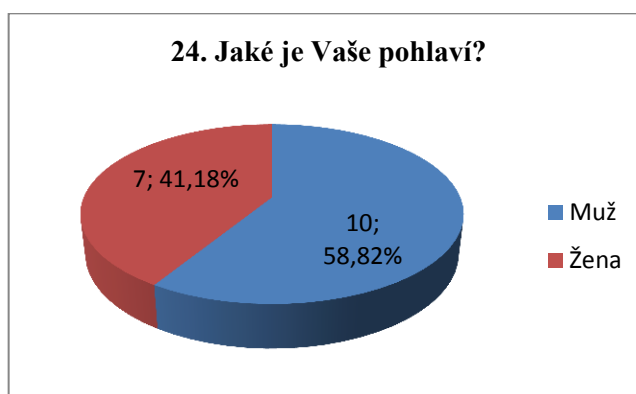
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 29: Sociální status respondentů vyučených v oboru

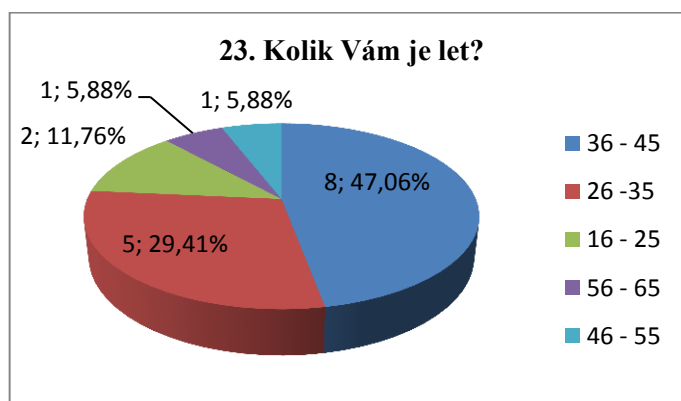
Zdroj: vlastní zpracování 2014

Graf 30: Zastoupení M a Ž u středoškolsky vyučených v oboru

Zdroj: vlastní zpracování 2014

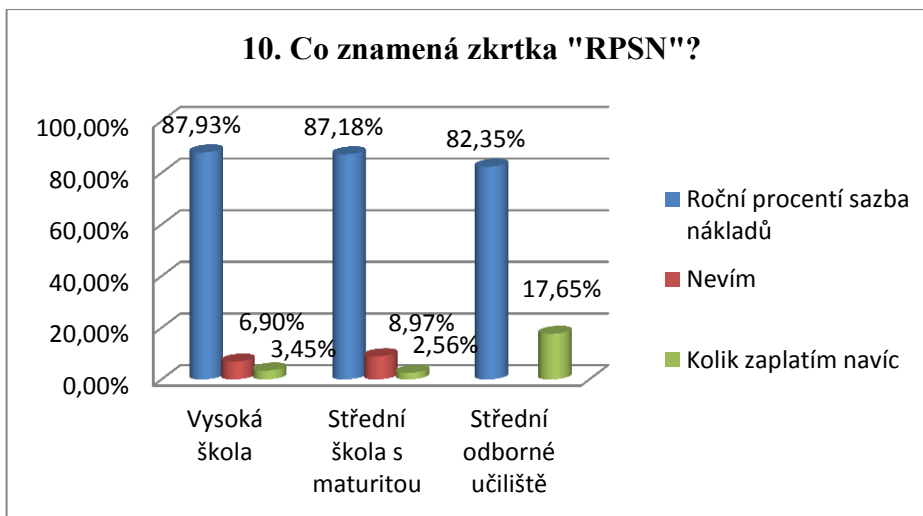
Graf 31: Věkové rozložení respondentů vyučených v oboru

Zdroj: vlastní zpracování 2014

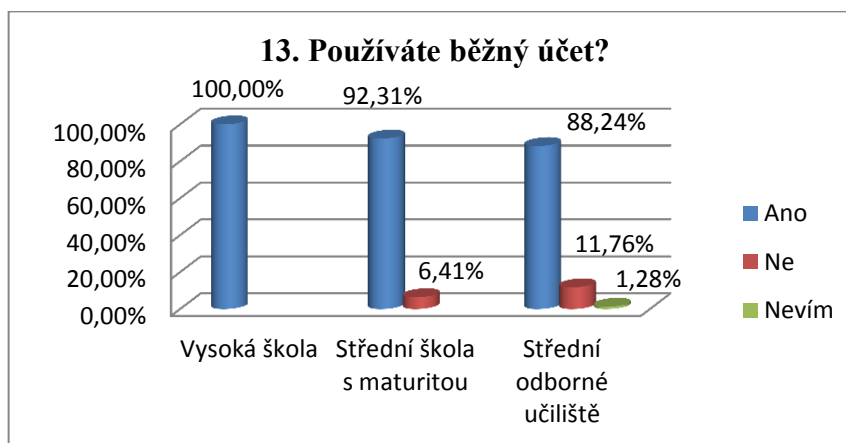

Graf 35: Znalost zkratky „RPSN“ podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

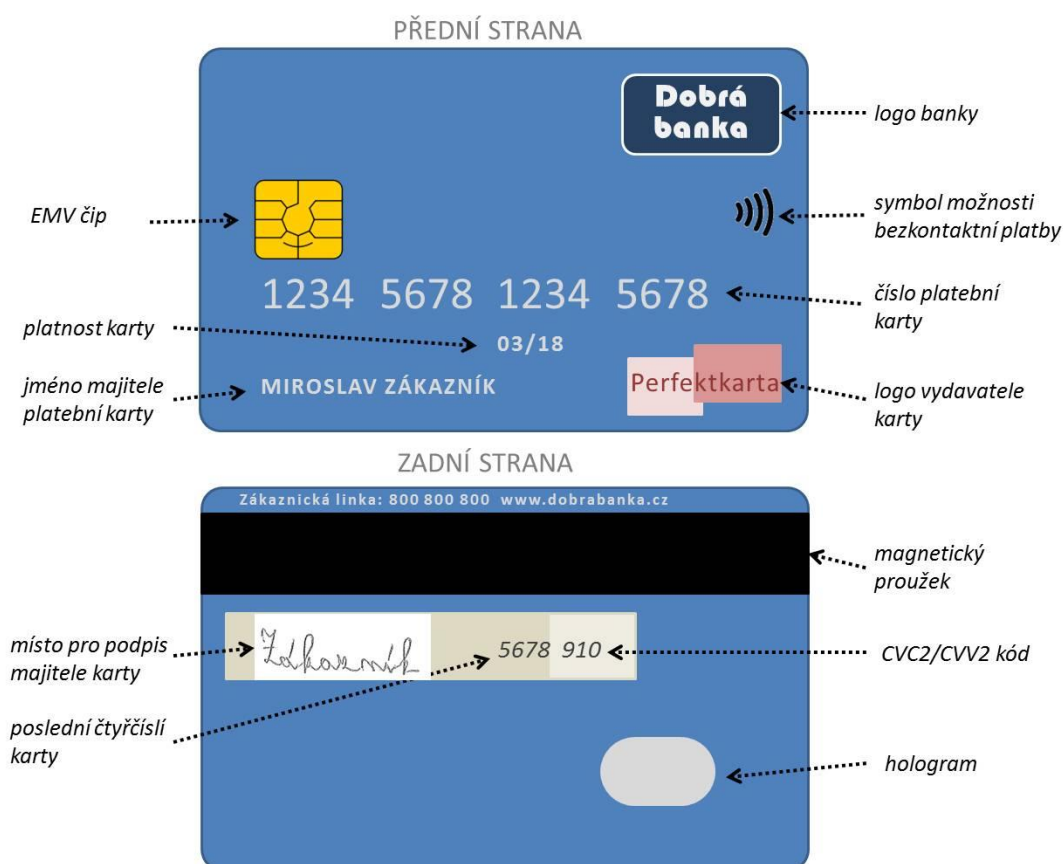
Graf 37: Používání běžného účtu podle dosaženého vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování 2014

Příloha 4 – obrázky

Obrázek 1: Přední a zadní strana karty

Zdroj: Ministerstvo financí: Česká republika, [online]. [cit. 2014-10-04].

Obrázek 2: Označení bezkontaktní platby

Zdroj: Kartyvbezpeci.cz, [online]. [cit. 2014-11-23]

Obrázek 3: Platební nálepka

Zdroj: GE Money, [online]. [cit. 2014-11-23]

Obrázek 4: Logo Cash back

Zdroj: ČESKÁ SPOŘITELNA, [online]. [cit. 2014-11-23]

Obrázek 5: Debetní platební karta Visa Classic

Zdroj: ČESKÁ SPOŘITELNA, [online]. [cit. 2014-10-07]

Obrázek 6: Bezkontaktní Debit MasterCard

Zdroj: ČSOB, [online]. [cit. 2014-11-16]

Obrázek 7: Embosovaná karta/Embosovaná karta design Lady/Embosovaná G2 karta

KB, [online]. [cit. 2014-11-16]

Příloha 5 – banky

Česká spořitelna

Spořitelní instituce Česká spořitelna byla založena 1825, jako první na území dnešní České republiky. Její služby využívá více než 5 milionů klientů, od běžných občanů po malé a střední firmy, obce, města až po velké korporace. Vlastní nejširší síť poboček a bankomatů. Jako první uvedla na trh bezkontaktní platební kartu. Od roku 2000 se stala členem společnosti Erste Group, která patří mezi přední poskytovatele finančních služeb ve střední a východní Evropě s 16,4 miliony klienty v sedmi zemích. Roku 2001 prošla Česká spořitelna transformací, s cílem zkvalitnění svých produktů a služeb. Banka získala několik ocenění: Banka roku, Nejdůvěryhodnější banka roku, Hypotéka roku, Privátní banka roku, Banka bez bariér. Česká spořitelna je zřizovatelem Nadace České spořitelny. Svou podporu zaměřuje v oblasti: prevence a léčbě drogově závislých, péče o lidi s mentálním a kombinovaným postižením, pro aktivní a důstojný život seniorů. Z nadace podporuje Charitu České republiky, Život 90 a další. Česká spořitelna jako první v České republice ustanovila institut ombudsmana, ochránce práv klientů (ČESKÁ SPOŘITELNA, [online]. [cit. 2014-10-11]).

Tabulka 36: Základní fakta ČS k 30. 6. 2014

Aktiva celkem	900,3 mld. Kč
Počet klientů České spořitelny	5 091 138
Počet aktivních klientů přímého bankovníctví SERVIS 24 a BUSINESS 24	1 668 303
Počet poboček	644
Průměrný počet zaměstnanců Finanční skupiny České spořitelny	10 474
Počet karet	3 146 490
Počet bankomatů	1 546

Zdroj: ČESKÁ SPOŘITELNA, [online]. [cit. 2014-10-11].

Největší podíl na základním kapitálu má Erste Group 98,97 % a vlastní 99,52 % hlasovacích práv. Zbýlých 0,59 % kapitálu vlastní samospráva, 0,44 % ostatní majitelé. S 0,48 % se podílí ostatní majitelé na hlasování. Samospráva toto právo nemá. Aktuální dlouhodobý rating České spořitelny od ratingové agentury Fitch je A, Moody's udává A2 a Standard & Poor's A- (ČESKÁ SPOŘITELNA, [online]. [cit. 2014-10-11]).

ČSOB

Československá obchodní banka, a. s. byla založena státem roku 1964 pro poskytování služeb v zahraničním obchodu a volnoměnových operací. V roce 1999 prošla ČSOB privatizací a majoritním vlastníkem se stala belgická KBC Bank. V červnu 2000 banka převzala Investiční a poštovní banku (IPB). Od roku 2007 je jediným akcionářem KBC Bank, která je součástí bankopojišťovací skupiny KBC. Její působíště je v Belgii a zemích střední a východní Evropy jako je Slovensko, Bulharsko a Maďarsko. Slovenská pobočka byla oddělena 1. ledna 2008 (ČSOB, [online]. [cit. 2014-10-04]).

Tabulka 37: ČSOB v číslech k 31. 12. 2013

Zaměstnanci skupiny ČSOB (FTEs)	7553
Zaměstnanci (baka, FTEs)	6253
Klienti (banka)	2,9 mil
Uživatelé internetového bankovníctví	1,5 mil
Pobočky ČSOB (Retail/SME + CORP)	245
Era Finanční centra	74
PS – obchodní místa České pošty	cca 3100
Bankomaty	1006

Zdroj: ČSOB, [online]. [cit. 2014-10-04]

V současné době ČSOB poskytuje služby fyzickým osobám, právnickým osobám, korporátním a institucionálním klientům, prostřednictvím poboček ČSOB, Era Finančních center a obchodních míst České pošty (Poštovní spořitelna). Do portfolia ČSOB skupiny patří hypotéky, půjčky, pojistné produkty, správa aktiv a speciální služby.

Ombudsman Martin Kovář – ochránce práv klientů od roku 2007 poskytuje své služby všem obchodním značkám ČSOB, ERA a Poštovní spořitelna. Skupina ČSOB získala řadu domácích a mezinárodních ocenění. Mezi ně patří: Globál Finance Nejlepší banka v ČR, Banka roku, Euromoney Banking Survey, Zlatá koruna, Top zaměstnavatel roku nad 5000 zaměstnanců, Investice roku atd. Zapojuje se také do sponzorských projektů Golf Hostivař, ZOO Dvůr Králové, Dejvické divadlo v Praze (ČSOB, [online]. [cit. 2014-10-04]).

Komerční banka

Komerční banka byla založena jako státní instituce a v roce 1992 se transformovala na akciovou společnost. Akcie KB byly zařazeny do kuponové privatizace. V roce 2001 koupila státní 60% podíl mezinárodní skupina Société Générale (SG) a je mateřskou společností Skupiny KB. O pět let později odkoupila zbývajících 60% podíl v Modré pyramidě, čímž se stala největší stavební spořitelnou v České republice. 31. 12. 2010 došlo k příhraniční fúzi s Komerční bankou Bratislava. Komerční banka patří tak mezi přední bankovní instituce v České republice, tak i ve střední a východní Evropě. Své služby nabízí v oblasti retailového, podnikového a investičního bankovníctví. Tvoří síť poboček KB a je přístupná pomocí přímého bankovníctví a vlastní distribuční sítě. Mezi specializované služby nabízí penzijní připojištění, stavební spoření, faktoring, spotřebitelské úvěry, pojištění. Komerční banka je dle obsluhy klientely rozdělena do dvou segmentů. Parametrem je obvykle roční obrat (tržby) a používané produkty. Společnosti s obratem od 60 do 1.500 mil. Kč jsou obsluhovány v centrech segmentu Corporate. Klienti s vyšším obratem pak v segmentu Top Corporations, které jsou v Praze, Brně a v Bratislavě. Otevřená a oboustranná komunikace se zaměstnanci a s klienty tvoří základní strategii Komerční banky. Cílem je umožnit všem zaměstnancům profesní rozvoj. Komerční banka a její zaměstnanci prostřednictvím Nadace KB Jistota přispívají na celou řadu charitativních projektů v oblasti rozvoje občanské společnosti, v oblasti vzdělávání, v podpoře projektů zdravotně-sociálního charakteru a ochraně životního prostředí. Mezi další aktivity celospolečenského významu patří především podpora mládeže v řadě kulturních i společenských akcí, tak i podpora neprofesionálního sportu (KB,[online]. [cit. 2015-01-26]).

Tabulka 38: Komerční banka a Skupina KB v roce 2013

Počet zaměstnanců	8604
Počet klientů	1,6 mil.
Pobočky	399
Bankomaty	729
Modrá pyramida	574 tisíc zákazníků
Penzijní připojištění	564 tisíc občanů
Spotřebitelské financování ESSOX	284 aktivních klientů

Zdroj: KB, [online]. [cit. 2015-01-26], vlastní zpracování